

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću
Građanski odbor za ljudska prava

PRAĆENJE SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

**IZVJEŠTAJ
ZA 2009. GODINU**

Izvještaj uredili:
Mladen Stojanović, Robert Adrić i Katarina Kruhonja

Veljača 2010. godine

Izdavač:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Za izdavača:

Miljnko Šmit

Uredili:

Mladen Stojanović, Robert Adrić i Katarina Kruhonja

Oblikovanje i tisak:

Grafika, Osijek

Naklada:

300

Osijek, 2010.

ISSN 1847-0564

Dozvoljeno prenošenje tekstova uz navođenje izvora.

U pripremi tekstova sudjelovali:

Tino Bego, Jelena Đokić Jović, Veselinka Kastratović, Martina Klekar,

Maja Kovačević Bošković, Vlatka Kuić, Marko Sjekavica, Vesna Teršelič i Tanja Vukov

Projekt se provodi uz financijsku potporu

Europske unije

Ureda OESS-a u Zagrebu

Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva

Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u Republici Hrvatskoj

Veleposlanstva Australije u Republici Hrvatskoj

Ova publikacija je izdana uz financijsku potporu Europske unije. Sadržaj ovog izvještaja isključiva je odgovornost *Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek*, i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

SADRŽAJ

SAŽETAK MIŠLJENJA	5
KLJUČNA ZAPAŽANJA	11
Politički kontekst u kojem se suđenja odvijaju	11
Pritisci od strane zakonodavne i izvršne vlasti u predmetu okrivljenog Glavaša i ostalih	11
Dvojno državljanstvo i zabrana izručenja	12
Nemogućnost izvršenja kaznenih sankcija	13
Odluke o oduzimanju odlikovanja pravomoćno osuđenima za ratne zločine kasne	13
Pomilovanja osuđenih za ratne zločine	14
Stavovi i preporuke	15
Fakultativna nadležnost četiri suda i sastav vijeća – problem u suđenjima za ratne zločine	16
Stavovi i preporuke	19
Rad Državnog odvjetništva Republike Hrvatske	20
Optužnice	21
Obnove pravomoćno završenih postupaka	21
Istrage	23
Položaj svjedoka, žrtava i oštećenika	24
Razvoj sustavne potpore svjedocima i žrtvama kaznenih djela	25
Položaj žrtve i oštećenika prema novom Zakonu o kaznenom postupku	26
Sudski postupci za naknadu nematerijalne štete zbog usmrćenja bliske osobe	27
Preporuke	30
Regionalna suradnja	30
PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI	33
MIŠLJENJA O POSTUPCIMA KOJE SMO PRATILI	36
Ponovljeni postupak protiv Slobodana Raiča	36
Ponovljeni postupak protiv Milovana Ždrnje	38

40	Postupak protiv Jugoslava Mišljenovića i dr.
45	Postupak protiv Sretena Peslaća
47	Postupak protiv Đure Đurića
49	Postupak protiv Damira Kufnera, Davora Šimića, Pavla Vancaša, Tomice Poletta, Željka Tutića i Antuna Ivezića
51	Treći (drugi ponovljeni) postupak protiv Petra Mamule
52	Postupak protiv Čede Jovića
55	Postupak protiv Mihajla Hrastova
60	Postupak protiv Branimira Glavaša, Ivice Krnjaka, Gordane Getoš Magdić, Dine Kontića, Tihomira Valentića i Zdravka Dragića
66	Obnovljeni postupak protiv Dragana Roksandića i Milana Korača
69	Postupak protiv Dušana Zinajića
73	Ponovljeni postupak protiv Milana Atlje i Đorđa Jaramaza
76	Ponovljeni postupak protiv Stojana Pavlovića, Đure Urukala i Branka Berberovića
78	Obnovljeni postupak protiv Luke Ponorca, Luke Nikodinovića, Miodraga Simeunovića i Rajka Drečkovića
81	Obnovljeni postupak protiv Bogdana Delića i Stevana Štekovića
84	Postupak protiv Ivice Mirića
86	Postupak protiv Nenada Pejnovića
88	DODATAK – TABLIČNI PREGLED PRAĆENIH SUĐENJA ZA RATNE ZLOČINE

Monitoring tim:

Tino Bego, Jelena Đokić Jović, Veselinka Kastratović,
Martina Klekar, Maja Kovačević Bošković, Vlatka Kuić,
Marko Sjekavica, Mladen Stojanović, Tanja Vukov

SAŽETAK MIŠLJENJA

U sklopu projekta „Monitoring suđenja za ratne zločine u procesima suočavanja s prošlošću“ smo u razdoblju od travnja 2004. godine do 31. prosinca 2009. godine na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj pratili 68 predmeta što je oko 77,2% svih predmeta koji su u tom razdoblju vođeni ili su još uvijek u tijeku.¹

Godinu u kojoj se Hrvatska pripremala otvoriti poglavlje o pravosuđu (poglavlje 23) u pristupnim pregovorima za ulazak u Europsku uniju, u odnosu na suđenja za ratne zločine, opisujemo kao još jednu godinu pospremanja. Radi se na ispravljanju pogrešaka u radu pravosuđa devedesetih godina, kada je u brojnim neprofesionalno i etničko pristrano vođenim postupcima velik broj osoba osuđen u odsutnosti.² Kazneni postupci i suđenja u tijeku se, također, revidiraju od pravno neutemeljenih optužnica i ažuriraju.³ Državno odvjetništvo upotpunjuje bazu podataka o ratnim zločinima. Razmjene dokaza, dokumenata i podataka između tužiteljstava Hrvatske, Srbije i Crne Gore u proteklih su nekoliko godina dovele do provođenja istraga, podizanja optužnica i presuđivanja⁴. Razvija se sustav potpore svjedocima i žrtvama.

No, navedeni naponi se sporo realiziraju i u cjelini su, po našem mišljenju, nedostatni, što smatramo neodgovornim prema žrtvama ratnih zločina kao i prema okrivljenicima u postupcima u kojima su optužnice pravno neutemeljene i/ili nedostavno potkrijepljene dokazima. Sve navedeno ne potiče društvenu katarzu.

Također, nije vidljiva strategija kojom bi istraživanje i procesuiranje ogromnog broja neistraženih ratnih zločina (oko 400) i okrivljenika bez presude (oko 670) bio prioritet od kojeg se ne odustaje. Naprotiv,

¹ U tih 68 postupaka je prvotnim optužnicama obuhvaćeno 425 osoba: 382 pripadnika srpskih postrojbi (89,8%); 41 pripadnik/ca hrvatskih postrojbi (9,64%) te 2 dužnosnika/pripadnika snaga tzv. Autonomne pokrajine Zapadne Bosne. Suđenje je provedeno za 209 osobe, 166 pripadnika srpskih postrojbi (79,42%), 41 pripadnika hrvatskih postrojbi (19,6%) te 2 dužnosnika/pripadnika snaga tzv. Autonomne pokrajine Zapadne Bosne. Pravomoćno je završeno 37 predmeta (54,41%), nepravomoćno je završeno 19 predmeta, u tijeku je (ili se očekuje ponavljanje po odluci VSRH) 12 predmeta. Pravomoćno osuđujuće presude donesene su u odnosu na 55 okrivljenika (za 38 pripadnika srpskih postrojbi i 17 hrvatskih postrojbi); pravomoćno oslobađajuće presude donesene su za 14 okrivljenika (10 pripadnika srpskih postrojbi te 4 pripadnika hrvatskih postrojbi); odustankom ili prekalifikacijom na oružanu pobunu od optužbe za ratni zločin/genocid postupak je obustavljen ili su donijete odbijajuće presude u odnosu na 78 okrivljenika (pripadnika srpskih postrojbi). Najviše suđenja je provedeno na županijskim sudovima u Vukovaru, Osijeku i Sisku.

² Ukupno je za ratne zločine u odsutnosti u 118 predmeta osuđeno 464 osobe (oko 70% svih osoba koje su od 1991. do 2009. godine osuđene za ratne zločine na sudovima RH).

³ U 2009. godini je pravomoćno završeno 35% (trećina), a tijekom 2008. i 2009. 50% (polovina) od svih pravomoćno završenih predmeta koje smo pratili od travnja 2004. godine. Nakon što je Županijski sud u Karlovcu tri puta donosio oslobađajuće presude i nakon što je ih je VSRH dva puta ukidao, VSRH je u predmetu okrivljenog M. Hrastova za zločin na Koranskom mostu sam proveo raspravu kako bi prveo kraju postupak koji je trajao 17 godina.

⁴ DORH i Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije razmijenili su dokaze u 26 predmeta. Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije postupalo je u devet predmeta (3 u fazi istrage, 4 u fazi glavne rasprave, 1 nepravomoćno završen, 1 pravomoćno završen). DORH je postupilo u 3 predmeta (2 pravomoćno i 1 nepravomoćno završeni). Tužiteljstvo Crne Gore postupilo je u 1 predmetu (u fazi glavne rasprave).

kao što formiranje uskočkih sudova jasno govori o prioritetu, tako nepropisivanje isključive nadležnosti za suđenja za ratne zločine županijskih sudova u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu upućuje da političke volje i strategije za učinkovito procesuiranje ratnih zločina nema. Pokušaji brojnih obitelji žrtava (nama je poznato 50 slučajeva) da privatnim tužbama ostvare naknadu štete zbog ubojstava članova/ca obitelji nisu uspjeli što ih je izložilo dodatnim traumama i velikim sudskim troškovima koje država u nekim slučajevima, i prisilno, naplaćuje.

Navedeno mišljenje obrazložemo na sljedeći način.

Rad pravosuđa opterećen je rješavanjem posljedica i zaostataka etnički pristranih sudskih postupaka tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća, otežan je zbog zakašnjelog procesuiranja ratnih zločina i zbog nespremnosti političkih elita za utvrđivanje odgovornosti za izostanak pravovremenih istraga, optuženja i presuda za neke zločine.

Naime, stav političkih i pravosudnih elita da u obrambenom ratu nije moguće počinuti ratni zločin prevladavao je sve do promjene vlasti 2000. godine, kada je zamijenjen (barem deklarativno) stavom da sve ratne zločine treba procesuirati u skladu sa zakonom i međunarodnim standardima.

Potom je započeto i procesuiranje teških zločina počinjenih od strane pripadnika/ca hrvatskih postrojbi, a Državno odvjetništavo Republike Hrvatske (DORH) 2004. godine je objavilo da provodi ponovna preispitivanja svih predmeta (u svim fazama) kako bi se eliminirale posljedice i praksa nekritičnog, bez dokaza o osnovanoj sumnji, postupanja prema velikom broju osumnjičenih/optuženih pripadnika srpskih vojnih i paravojnih formacija.⁵

Prema podacima iz godišnjih izvještaja DORH-a za 2004. do 2008. godinu, u tom su razdoblju obustavljene istrage, odustalo se od optužnica ili je kazneno djelo prekvalificirano u oružanu pobunu za oko 750 pripadnika srpskih postrojbi⁶. Osim toga, kako bi bilo omogućeno „eliminiranje“ osuđujućih presuda donesenih u neprofesionalno i etničko pristranim vođenim postupcima u odsutnosti okrivljenih, izmijenjen je Zakon o kaznenom postupku (NN, 152/08). Njime je državnom odvjetništvu (ali i osuđenima) omogućeno zahtijevati obnovu kaznenog postupka u korist osuđenika, bez obzira je li on prisutan, uz iznošenje novih činjenica ili podnošenje novih dokaza koji su prikladni da prouzroče oslobođenje osobe koja je bila osuđena ili da dovedu do njezine osude po blažem zakonu. Koristeći ovu zakonsku mogućnost, a provodeći Akcijski plan i napatuk glavnog državnog odvjetnika o standardima za kazneni progon⁷, županijska državna odvjetništva su 2008./2009. godine napravila reviziju predmeta presuđenih u odsutnosti. Nakon dodatnih policijskih izvida, Državno je

⁵ Prema podacima DORH od 1991. do 2004. godine pokrenuta je istraga za 3232 osobe, optuženo je 1400, a osuđeno 602 osobe (gotovo 80% u odsutnosti okrivljenih). Uz nekoliko izuzetaka radi se o pripadnicima srpskih vojnih i paravojnih formacija (do 2001. optuženo je 7 pripadnika hrvatskih postrojbi, a do 2004. još petoro).

⁶ U prvoj fazi, tijekom 2004. godine, provedena je revizija istražnih postupaka te je obustavljena istraga protiv 485 osoba. Do 2009. godine državno je odvjetništvo odustalo od optužbe ili je kazneno djelo prekvalificirano u oružanu pobunu za još oko 260 okrivljenika.

⁷ Napatuk u svezi primjene odredbi OKZRH i ZKP u predmetima ratnih zločina – kriteriji (standardi) za kazneni progon, broj: O-4/08, od 9. listopada 2008; Akcijski plan za provedbu Napatuka broj O-4/08 u svezi rada na predmetima ratnih zločina, broj: A-223/08, od 12. prosinca 2008.

odvjetništvo zatražilo obnovu postupka u 14 predmeta (11,8%) za 90 osoba presuđenih u odsutnosti (19,3%). Tijekom 2009. obnova je provedena u 7 predmeta (5,9%) za 32 okrivljenika/cu, što je 6,8% svih presuđenih u odsutnosti.⁸

Sva preispitivanja („revizije“), pa i ova pravomoćno presuđenih u odsutnosti, su radila ista ona županijska državna odvjetništva koja su podizala optužnice ne poštujući standarde objektivnosti i nepristranosti. S jedne strane, na njih je stavljena odgovornost da poprave učinjenu štetu. No, time je ostavljen prostor dvojabama jesu li svi revizijama pristupili ozbiljno.⁹ Osim toga, upozoravali smo i na optužnice podignute 2006. godine, koje su ispod propisanih standarda.¹⁰

Cijenimo dosadašnje napore DORH-a, no smatramo da je zbog svega naprijed navedenog potrebno izmjenama Zakona o primjeni Statuta Međunarodnoga kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03; u nastavku teksta Zakon o primjeni Statuta MKS) u pogledu nadležnosti Državnog odvjetništva uspostaviti isključivu nadležnost županijskih državnih odvjetništava u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu. Stvaranje/jaćanje specijaliziranih timova Državnog odvjetništva pridonijelo bi lakšoj razmjeni informacija o zločinima, korištenju haške dokumentacije te učinkovitoj regionalnoj suradnji pravosuđa.

Nužno je istražiti i procesuirati počinitelje, barem najtežih, ratnih zločina. Prema podacima DORH-taj zadatak je obiman – do sada se nije došlo niti na pola puta, a važan je i hitan, jer protek vremena otežava dokazivanje. Naime, Državno je odvjetništvo u razdoblju od 2004. do 2009. godine podiglo optužnice protiv još 426 osobe,¹¹ bez presuda je oko 670 optuženih, a za oko 400 zločina (za koje državno odvjetništvo ima saznanja) provode se tek predistražne radnje.

⁸ Tijekom 2009. godine je obnovljeno 10 predmeta presuđenih u odsutnosti okrivljenika: 7 na zahtjev nadležnih ŽDO-a i 1 na zahtjev okrivljene, a prema mogućnosti obnavljanja postupka u odsutnosti, te 2 na zahtjev okrivljenih nakon njihova ubičenja. U tim je predmetima u prvotnim postupcima pravomoćno presuđeno 35 osoba na kazne zatvora od 8 do 20 godina (ukupno 578 godina). Nakon obnavljanja postupaka Državno odvjetništvo je odustalo od optužbe ili prekvalificiralo kazneno djelo na oružanu pobunu u odnosu na 34 okrivljenika/cu, a jedan je okrivljenik pravomoćno osuđen na kaznu zatvora od 3 godine i 6 mjeseci!

⁹ Primjer: na Županijskom sudu u Osijeku su presude u odsutnosti okrivljenika donesene u 13 predmeta (za ukupno 48 okrivljenika). Sve presude su postale pravomoćne, no samo je na dvije (15%) bila uložena žalba Vrhovnom sudu RH, iako su odvjetnici postavljeni po službenoj dužnosti bili dužni žaliti se na prvostupanijske presude. Izricane su kazne zatvora u rasponu od 5 do 20 godina, pri čemu je prema 36 okrivljenika (75%) izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 ili 15 godina. Prema podacima koje imamo, do sada je Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku zatražilo obnovu u jednom predmetu.

¹⁰ Primjer: optužnica za zločin u Berku podignuta je protiv 35 osoba, od kojih za 16 osoba nisu navedene konkretne radnje izvršenja zločina. Tijekom 2009. godine Državno je odvjetništvo odustalo od kaznenog progona 14 okrivljenih s navedene optužnice.

¹¹ Od toga je u 10 predmeta okrivljeno 41 pripadnika/ca hrvatskih postrojbi. Pravomoćno je osuđeno 17, a oslobođeno 4 okrivljenika, dok je za 20 u tijeku žalbeni postupak na VSRH. U 2008. i 2009. provedeno je 5 novih postupaka (jedan je prenesen sa MKSJ). Pravomoćne presude su osuđujuće u 84% slučajeva. Navedeno upućuje kako državno odvjetništvo u optuženja pripadnika/ca hrvatskih postrojbi ide s dobro potkrijepljenim optužnicama. No, za zamijetiti je da se do sada procesuiralo pripadnike hrvatskih postrojbi samo ukoliko se radi o najtežim posljedicama (ubojstvima i s njima povezanim teškim zlostavljanjima), dok se pripadnike srpskih postrojbi procesuirala i za ostale (blaže) načine počinjenja kaznenih djela ratnih zločina.

Također, DORH pokušava ispraviti ranije propuste kada su u više slučajeva krivom primjenom Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske obustavljeni kazneni postupci protiv pri-

Iz istog razloga, obima i ozbiljnosti posla koji tek predstoji, opetovano naglašavamo potrebu za koncentracijom suđenja na četiri županijska suda (u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku), čija je nadležnost Zakonom o primjeni Statuta MKS propisana kao fakultativna, no kao takva u praksi se ne primjenjuje.¹² Radi se o teškim, a specifičnim, kaznenim djelima koja ne opterećuju samo žrtve i njihove obitelji nego i cjelokupno društvo, a nastale traume (i njima utjecani stavovi) se već prenose na generacije rođene iza rata. Više godina pratimo (ne)učinkovitost suđenja za ratne zločine (dugogodišnji postupci; veliki postotak predmeta koji se po odluci VSRH ponavljaju zbog proceduralnih pogrešaka ili krivo/nedovoljno utvrđenog činjeničnog stanja; nevoljkost donošenja nepopularnih presuda), te upozoravamo na imenovanja sudaca/tkinja u vijeća za ratne zločine koji prethodno nisu imali iskustva u najtežim kaznenim predmetima. Iako smo kritizirali takvu praksu „učenja u hodu“,¹³ ukazujemo na unapređenja koja bilježimo zadnjih godina, posebice u 2008. i 2009. godini. Ona mogu biti dobar temelj za formiranje stalnih vijeća za ratne zločine na navedena četiri suda.

Naime, prvi pozitivni iskoraci rada sudskih vijeća povezani su s primjenom Zakona o primjeni Statuta MKS, odnosno formiranjem vijeća koje čine tri suca profesionalca. To je, uz korektivnu ulogu VSRH i dodatne edukacije, rezultiralo poboljšanom učinkovitosti suđenja: postupno se smanjuje postotak predmeta koji se ponavljaju po odluci VSRH, odnosno raste postotak presuda koje VSRH potvrđuje nakon provedenog prvog suđenja.¹⁴

Mišljenja smo da, nakon gotovo dva desetljeća iskustva u suđenjima za ratne zločine, više nije dopustivo da u vijeća za ratne zločine budu imenovani suci/tkinje koji nemaju dugogodišnje iskustvo suđenja u kaznenim predmetima, štoviše, iskustvo u suđenjima u kaznenim predmetima ratnih zločina. Moguće je s liste sudaca/tkinja koji su bili članovi vijeća za ratne zločine u stalna vijeća izdvojitiiskusne i uspješne.¹⁵

Veća mogućnost specijalizacije i koncentriranje znanja koja bi se postigla formiranjem stalnih vijeća za ratne zločine pri četiri županijska suda sastavljenih od sudaca/tkinja s iskustvom suđenja u predmetima ratnih zločina važna je i radi potrebe za ujednačavanjem sudske prakse (naročito penalne politike) te veće mogućnosti organiziranja zaštite i potpore svjedocima.¹⁶

padnika hrvatskih postrojbi koji su bili optuženi za ubojstva. DORH je ponovno inicirao kazneni progon počinitelja u dva takva slučaja, no ovoga puta kvalificirajući kazneno djelo ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva.

¹² *Do sada su suđenja za ratne zločine vođena na 10 - 12 županijskih sudova.*

¹³ *Upozoravali smo na propuste vijeća na županijskom sudu u Bjelovaru, Karlovcu, Sisku, Požegi, Rijeci.*

¹⁴ *Prema izvještaju OSCE-a za 2007. godinu postotak ponavljanih predmeta je u 2002. godini bio 95%, a 2003/04/05/07 je iznosio od 50% do 65%. Od postupaka koje smo pratili u 2008. godini 22,7% bilo je ponavljanih, a u 2009. godini 28,5%. Također, u prilog kvalitetnijeg rada vijeća govori podatak da je od 25 predmeta, o kojima je VSRH odlučivao u 2008. i 2009. godini, a za koje znamo odluku, 68% presuda potvrđeno ili preinačeno, a 8 predmeta (32%) je vraćeno na ponovno suđenje.*

¹⁵ *U vijećima za ratne zločine u 2009. godini bilo je 55 sudaca/tkinja.*

¹⁶ *Pilot projektom UNDP-a i Ministarstva pravosuđa RH provedenim na četiri suda u Republici Hrvatskoj (županijskim sudovima u Vukovaru, Osijeku i Zadru te Općinskim sudom u Zagrebu) te donošenjem nužnih normativnih izmjena uspostavljeni su temelji institucionalizacije službi za potporu svjedocima i žrtvama pri sudovima. Model, sadržaj i iskustva stečena u dosadašnjoj praksi mogla bi poslužiti i kao polazna osnova za razvijanje sustava potpore na ostalim sudovima, ali i u radu državnih odvjetništava i policije.*

Naime, u zadnje dvije godine bilježimo veliki postotak prvostupanjskih presuda s dosuđenom kaznom u visini ili ispod propisanog minimuma za predmetna kaznena djela (u 2008. 47%; u 2009. 51%). Također, obrazloženje visine izrečene kazne u presudama je često vrlo šturo. Nadalje, u svim do sada praćenim postupcima vođenim protiv pripadnika hrvatskih postrojbi, sudovi su pri izricanju kazne, sudjelovanje u Domovinskom ratu ocjenjivali olakotnom okolnošću. U racionalnom i pravičnom sustavu kaznene pravde ovakvo postupanje otvara pitanje jednakosti građana pred zakonom i s njom povezanom dosljednosti u kažnjavanju.

Vrednovanje sudjelovanja u Domovinskom ratu olakotnom okolnošću također ilustrira aktualni politički kontekst u kojem se suđenja za ratne zločine odvijaju. Unatoč javne potpore o potrebi procesuiranja svih ratnih zločina od strane najviših državnih dužnosnika, suđenja za ratne zločine pripadnicima hrvatskih vojnih i policijskih postrojbi često su opterećena potporom okrivljenicima od strane dijela javnosti, braniteljskih udruga i lokalnih političara. Politička osuda zločina kasni za pravosudnom¹⁷.

Štoviše, notorno je kako je napuštanje područja Hrvatske (praktično bijeg) okrivljenog saborskog zastupnika Branimira Glavaša neposredno prije objavljivanja prvostupanjske (osuđujuće) presude u postupku koji se protiv njega i još petoro okrivljenika vodi za zločine počinjene u Osijeku posljedica političke odluke Hrvatskog sabora o uskrati odobrenja za njegovim pritvaranjem, a time i izravnog miješanja u područje djelovanja sudske vlasti. No unatoč tomu, ni vladajuća stranka niti oporba nisu iskazali volju prihvatiti prijedlog inicijative organizacija za zaštitu ljudskih prava da se članak 75. Ustava Republike Hrvatske promijeni na način da se ukine zastupnički imunitet za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora većom od 5 godina (što se odnosi i na ratne zločine).

Očekujemo da se usvoji najavljena promjena odredbe Ustava kojima su regulirani instituti (ne)izručavanja vlastitih državljana kako bi se u buduću spriječilo izbjegavanje kaznenih progona i/ili izdržavanja kaznenih sankcija bjegom okrivljenika/osuđenika – dvojnih državljana Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine, iz jedne države u drugu. Smatramo da Sporazum s Bosnom i Hercegovinom o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima treba tumačiti i primjenjivati i u odnosu na kaznena djela ratnih zločina.

Na kraju posebno ukazujemo na nedostatak političke odgovornosti prema obiteljima žrtava neistraženih zločina koje su nadoknadu za gubitak svojih bliskih pokušali ostvariti u odštetnim parnicama protiv Republike Hrvatske¹⁸. Insitucionalna neosjetljivost prema njihovoj potrebi za uvažavanjem patnje, oči-

¹⁷ *Tek 2009. godine, više godina nakon pravomoćnosti presuda za ratne zločine, Predsjednik Republike Hrvatske je zbog „postupanja protivno pravnom poretku i moralnim zasadama u Republici Hrvatskoj“ oduzeo ratna odličja osmorici pripadnika hrvatskih postrojbi. Osim Predsjednika države i Državnog povjerenstva za odlikovanja i priznanja, postupak za oduzimanje odličja mogu pokrenuti i Zastupnički dom, ministarstva i druga tijela državne vlasti, političke stranke, vjerske zajednice, udruge građana i druge pravne osobe.*

¹⁸ *Iz analize zakonske regulative proizlazi zaključak da su do sada ukidane odredbe koje su omogućavale ostvarivanje naknade te su donošene odredbe kojima je uklanjana mogućnost naknade štete. Sudovi su tužbene zahtjeve, izuzev u slučajevima u kojima je prethodno u kaznenom postupku utvrđena krivnja počinitelja zločina, odbijali u cijelosti, uz obvezivanje tužitelja da nadoknade tuženoj Republici Hrvatskoj troškove postupka. Documenta posjeduje dokumentaciju o 50 takvih slučajeva. Iako je Vlada Republike Hrvatske donijela odluke o nenaplati dosuđenih parničnih troškova, njome nisu obuhvaćeni svi tužitelji.*

Sažetak mišljenja

tuje se kroz obvezivanje na plaćanje troškova parničnog postupka, kao i vršenjem pritisaka da odustanu od parnica ukoliko žele (nakon gubitka parnice) izbjeći plaćanje parničnih troškova. Smatramo da je potrebno u cijelosti riješiti pitanje plaćanja troškova postupaka u parnicama za naknadu štete zbog usmrćenja bliske osobe. Također, iako je do sada nedostajalo političke volje, očekujemo da izvršna, zakonodavna i pravosudna vlast ozbiljno i odgovorno pristupe pitanju obeštećenja svih žrtava.

Za organizacije:

Katarina Kruhonja, *Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek*

Vesna Teršelič, *Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću*

Zoran Pusić, *Gradanski odbor za ljudska prava*

KLJUČNA ZAPAŽANJA

Politički kontekst u kojem se suđenja odvijaju

Unatoč javnoj potpori o potrebi procesuiranja svih ratnih zločina od strane najviših državnih dužnosnika (predsjednika Republike Hrvatske, bivšeg premijera i sadašnje premijerke, bivše ministricice i sadašnjeg ministra pravosuđa...), suđenja za ratne zločine u Republici Hrvatskoj pripadnicima hrvatskih vojnih i policijskih postrojbi često su opterećena potporom okrivljenicima dijela javnosti, braniteljskih udruga i lokalnih političara.¹

Pritisци od strane zakonodavne i izvršne vlasti u predmetu okrivljenog Glavaša i ostalih

Pritisци u suđenju Branimiru Glavašu, vrlo utjecajnom lokalnom političaru i saborskom zastupniku, i ostalim okrivljenicima za zločin u Osijeku, koji su najčešće dolazili od strane političkih i medijskih saveznika prvookrivljenoga, kulminirali su početkom 2008. godine, kada je Hrvatski sabor uskratio odobrenje za pritvaranjem saborskog zastupnika Glavaša i time se izravno umiješao u područje djelovanja sudske vlasti. Najznačajnija posljedica odluke Hrvatskog sabora o uskrati odobrenja za pritvaranjem okrivljenog saborskog zastupnika Glavaša izašla je na vidjelo tek 2009. godine. Suđenja za ratne zločine u 2009. godini zasigurno će ostati upamćena po napuštanju područja Hrvatske (praktično bijegu) okrivljenog saborskog zastupnika Branimira Glavaša neposredno prije objavljivanja prvostupanjske (osuđujuće) presude.

Naime, Hrvatski sabor se svojom odlukom od 12. siječnja 2008. godine, kojom je dao odobrenje za vođenje kaznenog postupka, no kojom se „za vrijeme trajanja zastupničkog mandata, uskraćuje odobrenje za pritvaranje protiv zastupnika Branimira Glavaša“, umiješao u područje djelovanja sudske vlasti i time doveo u pitanje njezinu neovisnost i slobodu odlučivanja.²

¹ U Požegi su okrivljenima za likvidacije i zlostavljanja civila srpske nacionalnosti svojom nazočnošću suđenju potporu izražavali političari visoko pozicionirani u lokalnoj vlasti te predstavnici braniteljskih udruga; u Sisku su okrivljeniku optuženom za likvidaciju civilne osobe srpske nacionalnosti potporu iskazivali predstavnici braniteljskih udruga; tada nepravomoćno osuđenom za protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja su za vrijeme trajanja sjednice VSRH potporu iskazivali predstavnici braniteljskih udruga; Udruga specijalne policije iz Domo­vinskog rata Zagreb i Udruga ATJ Lučko 90. organizirali su u prosincu 2009. u Zagrebu mimohod potpore ratnom zamjeniku zapovjednika specijalne policije i četvorici pripadnika specijalne policije, osumnjičenima za počinjenje ratnog zločina nad srpskim civilima u selu Grubori.

² Nakon što je Sabor uskratio odobrenje za pritvaranjem okrivljenog Glavaša, sud nije odredio nikakve mjere opreza, poput oduzimanja putnih i drugih isprava za prijelaz državne granice. Pored toga, u postupku nije ni utvrđeno ima li okrivljenik i bosanskohercegovačko državljanstvo. Okrivljeni Glavaš je u svojoj imovinskoj kartici, dostupnoj na web stranici Hrvatskog sabora, objavljivao da od travnja 2008. svoju imovinu prenosi na sina. No očito da ta činjenica nijednoj od nadležnih financijskih, obavještajnih i pravosudnih institucija nije ukazivala na moguću ishod.

Ekstenzivno tumačenje odredbi Ustava kojima je regulirano pitanje zastupničkog imuniteta, a kojim je Hrvatski sabor odvojio imunitet pokretanja kaznenog postupka od imuniteta za pritvaranjem, štetno je jer narušava istim Ustavom zagarantirano načelo trodiobe vlasti, a pored toga stvara i praksu nejednakosti među građanima i ne pridonosi vladavini prava.

Takvim je nepromišljenim postupanjem svjedocima odaslana poruka da optuženik ima snažnu, za njih prijeteću političku moć i utjecaj na sudski postupak te da nema smisla izlagati se svjedočenjem, što po ovaj, ali i ostale sudske postupke, može imati nemjerljive štetne posljedice.³

Nadalje, bivši premijer javno je kritizirao vrijeme objavljivanja prvostupajnske presude, prigovorivši pravosuđu da objavom presude u slučaju Glavaš i ostali neposredno prije lokalnih izbora utječe na njihov ishod.⁴ Time se, ovog puta, izvršna vlast okomila na sudsku, očekujući da pazi kako pri donošenju odluka ne bi koristila/štetila nekoj političkoj opciji.

Kako je dužnost sudbene vlasti obnašati svoju funkciju neovisno od dnevopolitičkih događaja, interesa političara i političkih stranaka, spomenuta kritika, izjavljena s najviše razine izvršne vlasti, govori o ignoriranju trodiobe vlasti od strane najviših vladinih dužnosnika i šteti uspostavljanju povjerenja u pravosudni sustav.

Dvojno državljanstvo i zabrana izručenja

Učestali bjegovi brojnih okrivljenika/osuđenika – dvojnih državljana Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine, iz RH u BiH i obratno, u cilju izbjegavanja kaznenih progona i/ili izdržavanja kaznenih sankcija, otvorili su širu raspravu o potrebi/nužnosti onemogućavanja navedenih zlouporaba dvojnih državljanstava.

Naime, prema ugovoru između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o dvojnem državljanstvu, potpisanom 2007. godine,⁵ državljan jedne ugovorne stranke mogu stjecati i državljanstvo druge ugovorne stranke na način i u postupku utvrđenom propisima ugovornih stranaka.

Nadalje, kada se dvojni državljanin nalazi na državnom području jedne od ugovornih stranaka, smatra se isključivo državljaninom one ugovorne stranke na čijem se državnom području nalazi.

Dakle, kada se osoba koja ima državljanstva Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, protiv koje se u Republici Hrvatskoj vodi kazneni postupak, nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine na nju se primjenjuju propisi BiH, pa tako i oni kojima je regulirana materija izručenja.

³ U nekim situacijama kada je trebalo i moralo reagirati, pravosuđe nije ništa poduzelo kako bi postupak zaštitilo o negativnih vanjskih utjecaja. Tako ništa nije učinjeno nakon što je tijekom istrage Anto Đapić, tadašnji gradonačelnik Osijeka, saborski zastupnik i Glavašev koalicijski partner, javno objavio imena svjedoka navedena u istražnom zahtjevu, pojašnjavajući kako je time "raskrinkao lažnog svjedoka".

⁴ Prvostupajnska presuda objavljena je 8. svibnja, a lokalni izbori u Republici Hrvatskoj održani su 17. i 31. svibnja 2009.

⁵ Dana 03. listopada 2007. Hrvatski sabor donio je Zakon o potvrđivanju Ugovora koji je objavljen 10. listopada 2007. ("Narodne novine" – Međunarodni ugovori br. 9/07).

Zabrana izručenja vlastitih državljana u Bosni i Hercegovini propisana je čl. 415. Zakona o krivičnom postupku. U njemu je kao pretpostavka navedeno „da osoba čije se izručenje traži nije državljanin Bosne i Hercegovine“.

S obzirom da nepravomoćno osuđeni Glavaš pored državljanstva Republike Hrvatske posjeduje i državljanstvo Republike Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina nije u mogućnosti izručiti ga Republici Hrvatskoj.⁶

Republika Hrvatska, također, ne izručuje svoje državljane drugim državama. Naime, čl. 9. Ustava Republike Hrvatske propisano je da „državljanin Republike Hrvatske ne može biti proganjan iz Republike Hrvatske niti mu se može oduzeti državljanstvo, a ne može biti ni izručen drugoj državi“.

Nemogućnost provedbe kaznenih sankcija

Radi uređenja međusobne provedbe sudskih odluka u kaznenim stvarima, Republika Hrvatska je s više država potpisala sporazume kojima se regulirala ova materija.

Tako je, između ostalih, sklopljen i Sporazum između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Bosne i Hercegovine i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u kaznenim stvarima.⁷

Sporazumom je predviđeno preuzimanje obveza međusobne provedbe pravomoćnih sudskih odluka u kaznenim stvarima, pod uvjetom da je osuđena osoba državljanin države izvršenja ili da tamo ima stalno prebivalište i da pristaje na provedbu kazne.

Prema Sporazumu predviđene su i negativne pretpostavke prijenosa izvršenja kazne, tj. okolnosti koje, ukoliko postoje, onemogućavaju transfer provedbe. Tako je, između ostalog, navedeno da će države odbiti pravnu pomoć i ukoliko je zamolnica u vezi s djelom političke ili vojne prirode.

Odluke o oduzimanju odlikovanja pravomoćno osuđenima za ratne zločine kasne

Više godina nakon pravomoćnosti presuda predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić je, na prijedlog Državnog povjereništva za odlikovanja i priznanja, donio odluke o oduzimanju odličja pripadnicima hrvatskih postrojbi osuđenima zbog počinjenja ratnih zločina. Odluke o oduzimanju odlikovanja donesene su zbog „postupanja protivno pravnom poretku i moralnim zasadama u Republici Hrvatskoj.“⁸

⁶ Nakon bijega postavljalo se pitanje načina stjecanja bosanskohercegovačkog državljanstva. Naime, osobe rođene u SFRJ prije 1976. godine stjecali su državljanstvo upisivanjem u knjigu državljana one države u kojoj se nalazio otac djeteta za vrijeme prvog poslijeratnog popisa. Kako su roditelji Branimira Glavaša iz BiH, gdje su se vjerojatno i nalazili tijekom prvog popisa, on je upisan u knjigu bosanskohercegovačkih državljana. Dakle, bez obzira na vrijeme kada je službeno zatražio uvjerenje o državljanstvu BiH, on je to državljanstvo imao i ranije.

⁷ Navedeni sporazum sklopljen je 26. veljače 1996. Njegovom izmjenom od 7. lipnja 2004. prošireno je teritorijalno područje primjene Sporazuma na čitavo državno područje Bosne i Hercegovine, uključivši i srpski entitet.

⁸ U srpnju 2009. predsjednik RH Stjepan Mesić oduzeo je odličja trojici osuđenika iz tzv. gospičke skupine - Tihomiru Oreškoviću, Mirku Norcu i Stjepanu Grandiću, četvorici iz slučaja "Lora" - odbjeglome Tomislavu Duiću, Davoru Baniću, Anti Gudiću i Anđelku Botiću. Odlikovanja su oduzeta i Siniši Rimcu, osuđenom za ubojstvo u Pakračkoj Poljani.

Očito je, kako politička osuda zločina kasni za pravosudnom, unatoč tomu što inicijativu za oduzimanje odlikovanja mogu, osim predsjednika države i Državnog povjerenstva za odlikovanja i priznanja, pokrenuti i Zastupnički dom, ministarstva i druga tijela državne vlasti, političke stranke, vjerske zajednice, udruge građana i druge pravne osobe.

Pomilovanja osuđenih za ratne zločine

U skladu sa Zakonom o pomilovanju⁹, a prema podacima iz medija predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić je tijekom svoja dva mandata pomilovao 283 osobe, dok je 2241 molbu za pomilovanje odbio.¹⁰

Pomilovano je 9 osoba osuđenih za ratne zločine. Sedmorica pomilovanih pripadnici su srpskih postrojbi, jedan je pripadnik hrvatskih postrojbi, a jedan pomilovani osuđenik je, temeljem Sporazuma o transferu osuđenika između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, izdražavao kaznu zatvora u Hrvatskoj.¹¹

U prosincu 2009. godine Siniši Rimcu (pravomoćno osuđenome na 8 godina zatvora zbog kaznenog djela ubojstva) umanjena je kazna zatvora za godinu dana, što je izazvalo niz kontroverzi, jer je u javnosti poznato da je Siniša Rimac sudjelovao i u likvidaciji članova obitelji Zec, zločinu koji nije procesuiran.

⁹ Zakon o pomilovanju objavljen je u Narodnim novinama br. 175/03, Zakon je stupio na snagu 1. prosinca 2003. godine. U članku 2. propisno je:

- (1) Pomilovanjem se poimence određenoj osobi daje potpuni ili djelomični oprost od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom ili se primjenjuje uvjetna osuda, daje se prijevremena rehabilitacija, ukida se ili određuje kraće trajanje pravne posljedice osude, sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ili protjerivanje stranca iz zemlje.
- (2) Pomilovanjem se ne dira u prava trećih osoba koja se temelje na osudi.

¹⁰ „Pazin portal“, od 19. studenoga 2009.

¹¹ Predsjednik Stjepan Mesić je pomilovao:

- 2001. godine: Vasu Graovca, Milenka Milakovića, Miloša Horvata, Bogdana Banića i Đuru Kuzmanovića. Navedeni su pušteni iz zatvora nekoliko mjeseci prije isteka višegodišnjih zatvorskih kazni;
- 2005. godine Nikoli Dragušinu dao je djelomični oprost od izvršenja zatvorske kazne od godine dana (osuđenik je pravomoćno osuđen 1996. godine na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina za ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika u logoru Bučje);
- 2005. godine Stjepanu Grandiću dao je djelomičan oprost od izvršenja zatvorske kazne od dvije godine, zbog obiteljskih razloga (osuđenik je zajedno s Tihomirom Oreškovićem i Mirkom Norcem pravomoćno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina);
- 2006. godine Dragiši Čančareviću je dao djelomičan oprost od izvršenja zatvorske kazne od godine dana (osuđenik je 2001. godine nepravomoćno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 13 godina, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika. Vrhovni sud RH smanjio mu je kaznu na 10 godina);
- 2008. godine je Romeru Blaževiću dao djelomičan oprost od izvršenja zatvorske kazne od 6 mjeseci (osuđenik je 2002. godine na Kantonalnom sudu u Mostaru osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine zbog kaznenih djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika u zatvoru u Ljubuškom).

Akt pomilovanja je čin „milosti Predsjednika“ dan pojedinoj osobi i u modernim, demokratski ustrojenim državama, ne bi smio biti instrument intervencije u kazneno pravosuđe. Postotak od 8,9% usvojenih molbi za pomilovanje (odnosno 3,1% pomilovanih počinitelja ratnih zločina ublažavanjem zatvorskih kazni) govore u prilog prihvatljive primjene akta pomilovanja u praksi predsjednika Mesića. U obrazloženju koje je dano u odluci o pomilovanju Siniše Rimca, istaknuto je da se radi o osobi koja je priznala zločin i iskazala pokajanje. Legitimno je da davatelj akta pomilovanja ove razloge cijeni i da akt pomilovanja odvoji od problema nerada nadležnih tijela u Republici Hrvatskoj, nepotpunog istraživanja zločina kao i nepozivanja na odgovornost osoba koje su propustile istražiti zločin nad članovima obitelji Zec i procesuirati odgovorne.

No smatramo da se akt pomilovanja osuđenika za ratni zločin mora promatrati u kontekstu društvenih procesa suočavanja s prošlošću, obnove povjerenja, prihvaćanja odgovornosti za zločine učinjene „u ime vlastite zajednice“, odnosno osude svakog zločina i stvaranja ozračja solidarnosti sa svim žrtvama.

Iz navedenih razloga smatramo da pri pomilovanju osuđenih počinitelja ratnih zločina treba biti vrlo restriktivan.

Stavovi i preporuke

S obzirom na naprijed navedeno, mišljenja smo da bi se politička volja u prilog procesuiranja svih ratnih zločina prvenstveno očitovala u postavljanju normativnog okvira koji neće od kaznenog progona za najteža kaznena djela (kakvi ratni zločini zasigurno jesu) štiti zastupnički imunitet, odnosno zabrana izručivanja vlastitih državljana. U sklopu predstojećih ustavnih promjena potrebno je izmijeniti odredbe Ustava kojima su regulirani instituti (ne)izručenja vlastitih državljana i zastupničkog imuniteta, kao i izmijeniti Sporazum s Bosnom i Hercegovinom o međusobnoj provedbi sudskih odluka u kaznenim stvarima.

Smatramo, da je svrha imuniteta saborskih zastupnika slobodna i nesmetana provedba dužnosti, odnosno obavljanje zadaće u Saboru. Taj imunitet, poznat i kao imunitet neodgovornosti, predstavlja fundamentalno i tradicionalno pravo neovisnosti zastupnika.¹²

S druge strane, imunitet nepovredivosti, kojim je postojećim ustavnim odredbama onemogućen kazneni progon i pritvaranje zastupnika bez odobrenja Hrvatskog sabora, ne smije biti paravan iza kojega će se skrivati počinitelji teških kaznenih djela. Stoga se zalažemo da se predstojećim izmjenama Ustava imunitet nepovredivosti ukine za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina.

U prijedlozima nacрта promjene Ustava RH Vlade RH i saborskih zastupnika oporbenih stranaka izmjena za koju se zalažemo nije pronašla svoje mjesto. Očito je da ni vladajuća koalicija niti zastupnici

¹² Reguliran je stavkom 2. članka 75. Ustava, koji glasi: „Zastupnik ne može biti pozvan na kaznenu odgovornost, pritvoren ili kažnjen za izraženo mišljenje ili glasovanje u Hrvatskom saboru.“

oporbenih stranaka ne smatraju korisnim izmijeniti odredbe Ustava kojima je reguliran institut zastupničkog imuniteta.

Nadalje, podržavamo prijedloge nacрта promjene čl. 9. Ustava, na način da se zadrži institut neizručivanja državljana Republike Hrvatske, uz mogućnost izručivanja temeljem sklopljenog međunarodnog ugovora s nekom trećom državom. Smatramo da predmet ovih ugovora trebaju biti i kaznena djela ratnih zločina.

U posljednje vrijeme najavljuju se izmjene Sporazuma o međusobnoj provedbi sudskih odluka u kaznenim stvarima između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine. Prema informacijama iz medija, između Ministarstva pravde BiH i Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske izmjene su već usuglašene.

S obzirom da je trend primjene instituta transfera izvršenja kazne u porastu, a da se radi o pravnom institutu u pružanju međunarodne kaznenopravne pomoći koji je evidentno još u razvoju, smatramo nužnim izmijeniti pojedine odredbe Sporazuma s Bosnom i Hercegovinom, ali i s drugim državama s kojima su slični sporazumi potpisani, kako bi se omogućilo da jedna država (država presuđenja) može zatražiti od druge države ugovornice preuzimanje izvršenja bez suglasnosti (pristanka) osuđene osobe.

Nužnošću pristanka, osuđenici u ovakvim situacijama su neosnovano stavljeni u bitno povoljniji položaj od ostalih osuđenika, jer je odsluženje kazne, praktično, postalo čin njihove „dobre volje“.

Nužnost pristanka osuđene osobe bilo bi važno jedino kada bi do transfera moglo doći u države koje nemaju potrebni stupanj demokratičnosti u provedbi kazne zatvora, te bi transferom, bez pristanka osuđene osobe, ona bila dovedena u faktički nepovoljniji položaj. No kako predmetni sporazumi nisu niti potpisivani s takvim državama, za dobrovoljnost provedbe nema opravdanja.

Napuštanjem zahtjeva za suglasnošću (pristankom) osuđenika, onemogućilo bi se izbjegavanje provedbe kazne koju osuđenici postižu bijegom iz države presuđenja u državu svog (drugog) državljanstva.

Izmjenama navedenog Sporazuma trebao bi biti omogućen olakšan prijenos izvršenja kazne i za osuđene počinitelje kaznenih djela ratnih zločina.

Fakultativna nadležnost četiri suda i sastav vijeća – problem u suđenjima za ratne zločine

Tijekom praćenja suđenja za ratne zločine uočili smo da se odredbe Zakona o primjeni Statuta Međunarodnoga kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN 175/03, u daljnjem tekstu – Zakon o primjeni Statuta) ne provode dosljedno ili se krivo tumače.

S tim u svezi, ali i zbog drugih aktualnih pitanja (istraga u tijeku, novoga Zakona o kaznenom postupku, ...) monitori Centra za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek, Documente i Građanskog odbora

za ljudska prava obavili su razgovore s predsjednicima županijskih sudova i županijskim državnim odvjetnicima.

U nastavku iznosimo najvažnija *zapažanja*.

Iako su za kaznena djela ratnih zločina, uz sudove mjesno nadležne prema općim propisima, mjesno nadležni i županijski sudovi u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu, na njima, izuzev Županijskog suda u Splitu, nisu formalno osnovani posebni istražni odjeli, koji bi provodili istrage za navedena kaznena djela.¹³

Niti na jednom županijskom sudu, istražni odjeli nemaju angažiranih diplomiranih kriminalista kao stručnih pomoćnika.

Nerijetko se kao članovi vijeća za ratne zločine imenuju suci građanskih odjela županijskih sudova. Predsjednici pojedinih županijskih sudova obrazlažu to činjenicom nedovoljnog broja sudaca kaznenog odjela za sastavljanje raspravnih i izvanraspravnih vijeća.

U više smo navrata upozoravali na nedorečenost odrebe čl. 13. st. 2. Zakona o primjeni Statuta, prema kojoj članovi vijeća za ratne zločine moraju biti suci s dugogodišnjim iskustvom u najsloženijim predmetima, no u Zakonu nije izričito navedeno što se smatra „najsloženijim predmetima“ niti je izričito navedeno da se mora raditi o iskustvu u kaznenim predmetima.

Niti na sudovima u kojima se u vijeća imenuju suci kaznenog odjela, izuzev županijskih sudova u Splitu i Šibeniku, nisu ustrojena stalna vijeća za suđenja u predmetima ratnih zločina.

Suci većine županijskih sudova su prošli stručna usavršavanja u pogledu predmeta ratnih zločina, uglavnom pohađanjem seminara i edukacija u organizaciji Pravosudne akademije. Suci županijskih sudova u Sisku, Varaždinu i Gospiću, iako se radi o sudovima na kojima su se suđenja odvijala ili se i dalje odvijaju, nisu pohađali posebne edukacije.

Mnogi županijski sudovi nemaju dovoljnih kadrovskih kapaciteta za suđenja u ovim predmetima. Primjerice, na Županijskom sudu u Gospiću očit je problem nedovoljnog broj sudaca, jer kazneni odjel broji svega 2 suca. I na većini ostalih županijskih sudova, izuzev onih u četiri regionalna centra, kazneni odjeli broje do sedam sudaca. Uzevši u obzir da bi svaki sud za postupanje u pojedinom predmetu trebao imati na raspolaganju istražnog suca, tri suca u izvanraspravnom i tri u raspravnom vijeću, nije za očekivati da na svim županijskim sudovima u predmetima ratnih zločina postupaju isključivo suci kaznenih odjela.

¹³ Članak 13. st. 1. Zakona o primjeni Statuta glasi: „U županijskim sudovima u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu istragu za kaznena djela iz članka 2. ovoga Zakona provode posebni istražni odjeli. Istražni odjel čine suci koji se odlikuju iskustvom i izraženim sposobnostima za istraživanje najtežih i najsloženijih kaznenih djela, te diplomirani kriminalisti (članak 192. stavak 4. Zakona o kaznenom postupku). Ako broj i složenost predmeta to dozvoljava, suci posebnoga istražnog odjela mogu, prema odluci predsjednika suda, voditi istrage i u drugim predmetima.“

Pojedini sudovi nemaju prostornih i tehničkih uvjeta za suđenja u ovakvim predmetima, a poneki niti stručnih kapaciteta i/ili volje/hrabrosti za profesionalnim i nepristranim suđenjem.

Primjerice, Županijski sud u Požegi, u kojemu je tijekom 2008. i 2009. vođen postupak za zločin u Marinom Selu, nema raspravnu dvoranu koja bi veličinom prostora zadovoljila potrebe postupka koji izaziva povećan interes javnosti. Zbog prostorne skučenosti, svjedoci su iskazivali iz publike, većim dijelom naklonjene okrivljenicima, što je kod svjedoka izazivalo nelagodu. Ročišta, na kojima je svjedočeno posredstvom video-konferencijske veze, održavana su u zgradi Županijskog suda u Osijeku, s obzirom da Županijski sud u Požegi ne posjeduje potrebnu tehničku opremu.¹⁴

U tom je smislu znakovita (po našem mišljenju i pohvalna) odluka VSRH o održavanju rasprave u predmetu protiv opt. Mihajla Hrastova za zločin na Koranskom mostu.¹⁵

Mogućnost korištenja audio (i vizualnog) snimanja, na sudovima se koristi tek izuzetno. Iako je u skladu s postojećim zakonskim propisima, ubilježavanje u zapisnik u obliku pripovijedanja u praksi je manjkavo zbog nemogućnosti potpunog i preciznog rekonstruiranja danih izjava i iskaza, koje akteri sudskog postupka nerijetko mijenjaju i/ili negiraju. Pozitivne izuzetke uočavali smo tek na Županijskom sudu u Vukovaru, gdje su u postupcima za zločin u Cerni (ranijih godina) i zločin u Lovasu (2009. godine) dijelovi rasprava audiovizualno snimani te su potom sačinjavani transkripti, koji su postajali sastavni dijelovi sudskog spisa.

Pored navedenih nedostataka, iako je jedan od očitih ciljeva Zakona o primjeni Statuta „profesionalizacija“ vijeća za ratne zločine, u njemu nije predviđen sastav vijeća Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kada kao drugostupanjski sudi na raspravi, tako da je u postupku za zločin na Koranskom mostu raspravno vijeće VSRH bilo formirano prema općim propisima (Zakonu o kaznenom postupku), sastavljeno od dva suca profesionalca i tri suca porotnika.

¹⁴ Na Županijskom sudu u Požegi tijekom trajanja projekta pratili smo ukupno četiri postupka. U svima smo zabilježili povrede:

- 2007. godine u postupku protiv Predraga Gužvića, optuženog za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, raspravno vijeće Županijskog suda u Požegi činila su dva suca profesionalca i tri suca porotnika. Zbog (očito) pogrešnog sastava vijeća Vrhovni sud Republike Hrvatske je ukinuo presudu i predmet vratio na ponovno suđenje;
- u postupku za zločin u Marinom Selu Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Požegi jednom je od optuženika, zbog počinjenja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, izreklo kaznu zatvora u trajanju od 16 godina, iako se kazna u tom trajanju za predmetno kazneno djelo ne može izreći;
- u obnovljenim postupcima protiv Luke Ponorca i dr. te Bogdana Delića i dr., nakon što je tužiteljstvo prekvalificiralo kaznena djela iz optužnice (tereteći optuženike za počinjenje oružane pobune) vijeća Županijskog suda u Požegi su temeljem Zakona o općem oprost obustavila kaznene postupke, no propustila su ukinuti ranije (osuđujuće) presude Okružnog suda u Požegi i VSRH.

¹⁵ U tome predmetu, koji se vodio od 1992. godine, nakon što je Županijski sud u Karlovcu tri puta donosio oslobađajuće presude i nakon što je ih je VSRH dva puta ukidao, VSRH je odlučio sâm provesti raspravu, nakon koje je okrivljenika proglasio krivim i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 8 godina. Nakon trećestupanjskog postupka, okrivljenik je pravomoćno osuđen na 7 godina zatvora.

Stavovi i preporuke:

1. Mišljenja smo da se izmjenama Zakona o primjeni Statuta treba propisati isključiva (a ne fakultativna) nadležnost županijskih sudova u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku.

Koncentracija postupaka na navedena četiri suda pridonijela bi daljnjem stručnom usavršavanju sudaca za suđenja u predmetima ratnih zločina i formiranju stalnih vijeća za ratne zločine, a mogućnost negativnih utjecaja na sudski postupak u (manjim) lokalnim sredinama na taj bi način bila eliminirana. Pored navedenog, županijski sudovi u Osijeku i Zagrebu već raspolažu službom za potporu svjedocima i žrtvama kaznenih djela¹⁶, kao i potrebnom video opremom.

2. Izmjene Zakona o primjeni Statuta u pogledu nadležnosti državnog odvjetništva trebale bi biti usmjerene na uspostavljanje isključive nadležnosti županijskih državnih odvjetništava u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu.

Navedena izmjena pridonijela bi stvaranju/jaćanju specijaliziranih timova državnog odvjetništva.

3. Potrebno je izmijeniti odredbe Zakona o primjeni Statuta kojima je reguliran sastav vijeća za ratne zločine te propisati da se u vijeća mogu imenovati isključivo suci sa dugogodišnjim iskustvom u kaznenim predmetima, a do tada je potrebno postojeće odredbe tumačiti u „dobroj vjeri“ te u vijeća za ratne zločine imenovati isključivo suce s dugogodišnjim iskustvom u radu na kaznenim predmetima.¹⁷

Smatramo i da bi Zakon o primjeni Statuta trebalo dopuniti odredbom kojom bi se propisao sastav vijeća Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kada kao drugostupanjski sud sudi na raspravi, na način da se iz sastava vijeća isključi sudjelovanje sudaca porotnika te da članovi vijeća budu isključivo suci Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

4. Smatramo nužnim što prije i na ostalim sudovima osnovati urede za potporu svjedocima i žrtvama kaznenih djela. U tim bi uredima djelatnici pravne i psihologijske struke pomagali svjedocima i žrtvama kaznenih djela pri dolasku na sud i upoznavali ih s tehničkim pitanjima vezanim uz njihovo pojavljivanje pred sudom. Pojavljivanje pred sudom svjedocima i žrtvama bilo bi manje traumatično, što bi uvelike pridonijelo njihovoj spremnosti na svjedočenje i kvaliteti iskaza, o kojima i ovisi cijeli kazneni postupak.

¹⁶ Na Županijskom sudu u Splitu formalno je osnovan Odjel za poslove organiziranja i pružanja potpore svjedocima i žrtvama u sudskim postupcima, no nemamo informaciju funkcionira li u praksi i na koji način se iskustva ureda za podršku žrtvama i svjedocima sudova u Vukovaru, Zagrebu, Osijeku i Zadru prenose na navedeni Odjel splitskoga županijskog sudu.

¹⁷ Sličnog je mišljenja bilo i vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske, u predmetu opt. I. H. i dr. za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, kada je u rješenju br. II 4 Kr 11/09-3 od 03. veljače 2009. navelo da smatra da se vijeće za ratne zločine treba sastojati isključivo od sudaca sa iskustvom rada u kaznenim predmetima. Navedenim rješenjem prihvaćen je prijedlog za prenošenje mjesne nadležnosti sa Županijskog suda u Virovitici, jer navedeni sud nije bio u mogućnosti sastaviti raspravno vijeće koje bi činila tri suca kaznenog odjela.

5. Smatramo potrebnim uvesti obvezno audio (i vizualno) snimanje istražnih i raspravnih ročišta. S obzirom da su županijski sudovi u četiri najveća grada ujedno i isključivo nadležni za „uskočke predmete“, snimanje i transkribiranje bi trebalo primjenjivati upravo na navedenim sudovima, u predmetima ratnih zločina i „uskočkim predmetima“, koji su nerijetko istaknuti kao predmeti prioritete važnosti.

Rad Državnog odvjetništva Republike Hrvatske

U svojim godišnjim izvještajima od 2005. do 2008. godine bilježili smo i upozoravali na brojne neprecizne i nekvalitetne optužnice kojima je obuhvaćen velik broj optuženika (od kojih se neke nije teretilo niti jednom konkretnom radnjom), na potrebu za provođenjem dodatnih provjera i dodatnih istražnih radnji u takvim slučajevima te na problem presuda donesenih u odsutnosti optuženika.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, svjesno stanja na terenu, županijskim državnim odvjetnicima krajem 2008. godine izdalo je Napatuk o postupanju u predmetima ratnih zločina i Akcijski plan za provedbu napatka.¹⁸ U njima je ukazano da su pregledom rada pojedinih državnih odvjetništava na predmetima ratnih zločina prepoznata dva osnovna problema: veliki broj osoba protiv kojih je postupak u tijeku i u svezi s tim moguća etnička pristranost prilikom donošenja odluka te problem pravomoćnih presuda donesenih u odsutnosti optuženika (posljedica optuživanja tijekom ratnih godina i neposredno nakon toga na temelju dokaza koji su manjkavi ili upitni).

DORH je od županijskih državnih odvjetnika zatražio da svoj rad usmjere na istraživanje svih zločina na jednak i nepristran način, smatrajući da se u nekim slučajevima ne može osporiti tvrdnja kako postoji različiti pristup s obzirom na etničku pripadnost žrtve ili počinitelja.

Od županijskih državnih odvjetnika zatražio je odustajanje od kaznenog progona ukoliko na temelju preispitivanja pojedinog predmeta ocijene kako djelo koje se stavlja na teret okrivljeniku nije kazneno djelo ratnog zločina, a u slučajevima u kojima je upitno postoji li osnovana sumnja da je konkretna osoba počinitelj kaznenog djela traženje dodatnih provjera i/ili dodatnih istražnih radnji i potom donošenje odluka o daljnjem postupanju.¹⁹

Također, na temelju odgovora pojedinih županijskih odvjetništava zaključujemo da se radi na upotpunjavanju baze podataka o ratnim zločinima, što bi trebalo poboljšati učinkovitost državnih odvjetništava u procesuiranju ratnih zločina.

¹⁸ Napatuk u svezi primjene odredbi OKZRH i ZKP u predmetima ratnih zločina – kriteriji (standardi) za kazneni progon, broj: O-4/08, od 9. listopada 2008; Akcijski plan za provedbu Napatka broj O-4/08 u svezi rada na predmetima ratnih zločina, broj: A-223/08, od 12. prosinca 2008.

¹⁹ Da je državno odvjetništvo provodilo internu „reviziju“ optužnica vidljivo je iz povećanog broja odustanaka od kaznenih progona ili prekvalifikacija na kazneno djelo oružane pobune.

Kao primjer navodimo predmet opt. Mihalja Erora i dr. (zločin u Berku), u kojemu je nakon prekvalifikacije djela obustavljen postupak u odnosu na 12 nedostupnih optuženika. U ranijim izvještajima upozoravali smo na manjkavost optužnice u ovome predmetu, 2006. godine podignute protiv 35 okrivljenika, kojim se čak 17 okrivljenika nije teretilo niti jednom konkretnom radnjom.

Optužnice

Optužnice u predmetima koje smo pratili tijekom 2009. godine uglavnom su korektno napisane, s jasnim navođenjem radnji koje se optuženima stavljaju na teret. Navedeno predstavlja promjenu u odnosu na optužnice koje su pisane devedesetih godina, no negativne primjere i dalje bilježimo u predmetima u kojima se prvostupanjski postupci vode više godina, a optužnice su podignute u ranije navedenom razdoblju.²⁰

Obnove pravomoćno završenih postupaka

Tijekom devedesetih godina okrivljenicima za ratne zločine, tada isključivo pripadnicima srpskih postrojbi, uglavnom je suđeno u odsutnosti. Iako je posljednjih godina praksa suđenja u odsutnosti optuženih uglavnom napuštena, ostao je problem postojanja presuda donesenih u tim postupcima.²¹

Mnogi postupci u odsutnosti okrivljenih neprofesionalno su provedeni, optužnice su podizane bez dovoljno kritičnosti postoji li osnovana sumnja da je upravo okrivljenik počinitelj kaznenog djela, a sudovi su donosili presude iako radnje, koje su optuženima stavljane na teret, nisu sadržavale niti jedno od bitnih obilježja kaznenih djela ratnih zločina ili usprkos nepostojanju izvjesnosti da su upravo okrivljenici počinitelji.

Presude su često bile šturo/nedovoljno obrazložene, neprimjereno vrsti kaznenih djela (ratnih zločina), vrsti presuda (osuđujućim) i visini izrečenih kazni (često maksimalnim).

Branitelji, postavljeni po službenoj dužnosti, nerijetko se nisu žalili na osuđujuće presude, iako su to bili dužni činiti, pa su presude postajale pravomoćne već nakon provedenog prvostupanjskog postupka.

²⁰ *Primjeri:*

- u postupku protiv opt. Jugoslava Mišljenovića i dr. (zločin u Mikluševcima) prvotnu optužnicu, koju je ŽDO iz Osijeka podignulo 1996., ŽDO u Vukovaru do okončanja prvostupanjskog postupka 05. veljače 2009. mijenjalo je čak sedam puta. Osim činjeničnog opisa, koji je mijenjan u zavisnosti od iskaza svjedoka na glavnoj raspravi, što je ukazivalo na nedostatan kvalitetno provedenu istragu, mijenjana je i pravna kvalifikacija djela (s kaznenog djela genocida na ratni zločin protiv civilnog stanovništva pa ponovno na genocid). Tijekom postupka zbog smrti 13 optuženika progon je u odnosu na njih obustavljen. Tijekom 2008. i 2009. ŽDO iz Vukovara odustalo je od kaznenog progona još 8 optuženika;
- u postupku koji se protiv Milana Tepavca i Ilije Vorkapića zbog zločina u Lovasu vodi na Županijskom sudu u Vukovaru, po optužnici ŽDO iz Vukovara br. K-DO-39/00 od 19. prosinca 2004. godine (proizašla objedinjavanjem optužnica ŽDO iz Osijeka br. KT-265/92 od 19. prosinca 1994. godine i ŽDO iz Vukovara br. K-DO-44/04 od 1. listopada 2004. godine) za kaznena djela genocida i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, nakon razdvajanja postupka u odnosu na nedostupne optuženike u travnju 2009. ŽDO iz Vukovara, prema našim saznanjima, još uvijek nije prilagodilo optužnicu u odnosu na dvojicu nazočnih okrivljenika;
- u obnovljenom postupku protiv Milana Španovića, 1993. optuženog i osuđenog da je zajedno s još 18 osoba počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u selima Maja i Suračica, optužnica Okružnog državnog odvjetništva iz Siska br. KT-53/93 od 13. kolovoza 1993. nije mijenjana. Iz nje nije vidljivo za koje se radnje izvršenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva tereti okr. Španovića.

²¹ Ukupno je za ratne zločine u odsutnosti u 118 predmeta osuđeno 464 osobe.

Nakon izručivanja pojedinih pravomoćno osuđenih osoba za ratne zločine Republici Hrvatskoj, uslijedili su odustanci od kaznenih progona uz tvrdnju kako nema dovoljno dokaza, odnosno kako nije potvrđena osnovana sumnja da su upravo okrivljenici počinili kaznena djela koja su im stavljena na teret pa su, posljedično tome, sudovi stavljali izvan snage ranije osuđujuće presude i obustavljali postupke ili donosili odbijajuće presude.²²

Kako bi se omogućilo obnavljanje kaznenih postupaka i u odnosu na odsutne osuđenike te „eliminiranje“ osuđujućih presuda donesenih u neprofesionalno i etničko pristrano vođenim postupcima, izmijenjen je Zakon o kaznenom postupku (NN, 152/08). Njime je Državnom odvjetništvu omogućeno zahtijevati obnovu kaznenog postupka u korist osuđenika, bez obzira je li on prisutan, uz iznošenje novih činjenica ili podnošenje novih dokaza koji su prikladni da prouzroče oslobođenje osobe koja je bila osuđena ili da dovedu do njezine osude po blažem zakonu.²³

Nakon preispitivanja pravomoćnih presuda donesenih u odsutnosti Državno je odvjetništvo podnijelo zahtjeve za obnovama postupaka u 14 predmeta, u odnosu na 90 osuđenika.

Županijski sudovi su (uglavnom) dopuštali obnove kaznenih postupaka, čak i ondje gdje, zapravo, nisu iznijete nove činjenice ili podnijeti novi dokazi.

Ondje gdje su zahtjevi odbijani, postupci se po žalbama nalaze na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske.

Do sada je okončano šest obnovljenih postupaka (odnose se na 27 osoba ranije u odsutnosti pravomoćno osuđenih na zatvorske kazne), obnovljenih na temelju zahtjeva državnog odvjetništva.²⁴

²² *Primjer: Obnovljeni postupak protiv Sretena Peslaća, 1993. godine u odsutnosti osuđenog na 10 godina zatvora zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, a 2008. godine izručenog iz Italije, 2009. je okončan odbijajućom presudom, nakon što je ŽDO u Šibeniku izmijenilo optužnicu tereteći optuženika za kazneno djelo oružane pobune. Okrivljenik je u pritvoru proveo gotovo godinu dana.*

²³ *Odredbe ZKP-a o obnovi kaznenog postupka (čl. 497. – 508.) stupile su na snagu 01. siječnja 2009. godine. No uspoređujući odredbe o obnovi staroga i novoga ZKP-a vidljivo je da novi ZKP ne sadrži odredbu čl. 406. st. 1. toč. 5. ranijeg ZKP-a, po kojoj se kazneni postupak mogao obnoviti na štetu okrivljenika ako je postupak dovršen pravomoćnom presudom kojom je optužba odbijena ako se utvrdi da se akt oprost, odnosno pomilovanje, zastara ili druge okolnosti koje isključuju kazneni progon ne odnose na kazneno djelo povodom kojeg je donesena presuda kojom se optužba odbija. S obzirom da su nam poznati postupci u kojima je tijekom devedesetih godina neosnovano primijenjen tada važeći Zakon o oprost, odnosno Zakon o općem oprost, izostavljanjem navedene odredbe u novome ZKP-u sužava se (onemogućuje) ispravljanje takvih pogrešaka.*

²⁴ *Okončani su obnovljeni postupci protiv:*

- *Luke Ponorca i još trojice okrivljenika (zločin na Bučju), rješenjem o obustavi Županijskog suda u Požezi nakon prekvalifikacije na kazneno djelo oružane pobune;*
- *Bogdana Delića i Stevana Štekovića (zločin u Koprivni kod Požege), rješenjem o obustavi Županijskog suda u Požezi nakon prekvalifikacije na kazneno djelo oružane pobune;*
- *Petra Baltića i još 10 okrivljenika (zločin u zatvoru u Glini), odbijajućom presudom Županijskog suda u Sisku nakon odustanka Državnog odvjetništva od optužbe;*
- *Dragana Roksandića i Milana Koraća (zločin u Glini), rješenjem o obustavi Županijskog suda u Sisku nakon prekvalifikacije na kazneno djelo oružane pobune;*

Iz analize obnovljenih kaznenih postupaka te citiranog Naputka i Akcijskog plana evidentno je da je DORH svjestan problema koje su izazvale olako podignute i neutemeljene optužnice. Konkretni zahtjevi za obnovama kaznenih postupaka predstavljaju nužan iskorak u ispravljanju pogrešaka u radu državnih odvjetnika devedesetih godina, a ujedno i priliku sudovima za ispravljanje grešaka jer su olako potvrđivali optužnice te na isti način donosili presude, često bez valjanog obrazloženja.

Svjesni činjenice da je DORH i ranije (od 2001. pa nadalje) izdavao naputke sličnih sadržaja, koji nisu dali zadovoljavajuće rezultate, stvarni učinci provedenih preispitivanja pravomoćno završenih predmeta i predmeta u tijeku vidjet će se u nekoliko sljedećih godina.

Pored obnova postupaka iniciranih od strane državnog odvjetništva, zabilježili smo i obnove u kojima su zahtjeve podnijeli osuđenici, nakon izručenja u RH (npr. Milan Španović) ili putem branitelja (npr. Edita Rađen Potkonjak).²⁵

Istrage

Iako je sigurno da svi zločini zasigurno neće biti istraženi i procesuirani, u nekim je sredinama broj neistraženih ili nedovoljno istraženih zločina zabrinjavajući.²⁶

Ohrabruje činjenica da se na Županijskom sudu u Osijeku provode istrage za zločine nad civilima i ratnim zarobljenicima u logorima na području Srbije, nad civilima i zarobljenicima u mjestima Dalj, Erdut i Aljmaš te da je dovršena istraga za zločin počinjen granatiranjem Osijeka.²⁷

Nadalje, istrage se provode i protiv pripadnika hrvatskih postrojbi za zločine nad srpskim civilima 1995. godine u Gruborima pokraj Knina te zarobljenim srpskim vojnicima u Glamoču u BiH, a protiv

- Boška Žujića i još 6 okrivljenika (zločin u selu Poljanak), odbijajućom presudom Županijskog suda u Gospiću nakon prekvalifikacije na kazneno djelo oružane pobune;

- Ranka Pralice i Stanka Palančana (zločin u Glini II), rješenjem o obustavi Županijskog suda u Sisku nakon odustanka državnog odvjetništva od optužbe.

Pored navedenih obnovljenih postupaka, na Županijskom sudu u Sisku u tijeku je ponovljeni postupak protiv Nikole Radiševića i još trojice ranije pravomoćno osuđenih, nakon što je VSRH utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog odvjetništva osnovan i da je na štetu osuđenika povrijeđen zakon.

²⁵ Edita Rađen Potkonjak je 1995. na Županijskom sudu u Zadru osuđena na 15 godina zatvora zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog u Škabrnji 18. studenoga 1991. Presudu je VSRH potvrdio 1998. godine. Nakon što je putem svoga branitelja podnijela zahtjev, Županijski sud u Zadru je u svibnju 2009. dopustio obnovu kaznenog postupka. Nakon izmjene optužnice i prekvalifikacije na oružanu pobunu, postupak protiv Edite Rađen je obustavljen, no sud je propustio staviti izvan snage ranije osuđujuće presude. Istovjetne pogreške u dva je obnovljena postupka napravio i Županijski sud u Požegi.

²⁶ Na primjer: razaranja gospodarskih, vjerskih, kulturnih i stambenih objekata u Vukovaru te veliki broj ubijenih civila uslijed neselektivnog granatiranja grada; zločini nad srpskim civilima na području Siska.

²⁷ Iako su okrivljenici u spomenutim predmetima nedostupni pravosudnim tijelima RH, kvalitetno provedena istraga te dosadašnji pozitivni rezultati suradnje, odnosno razmjene dokaza DORH-a i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije daju za pravo nadati se procesuiranju odgovornih za zločine u navedenim logorima/mjestima.

osumnjichenih za zločin nad zarobljenim pripadnicima srpskih postrojbi u VIC „Lora“ u Splitu optužnica je stupila na pravnu snagu.

S druge strane, unatoč činjenici da su u postupku za zločin u Medačkom džepu imenovani neposredni počinitelji zločina, Državno odvjetništvo do sada nije zahtijevalo provođenje istrage. Prateći žalbeni postupak na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske stekli smo dojam da DORH ne radi na istraživanju odgovornosti visoko rangiranih osoba u HV ili MUP RH, koje su tijekom prvostupanjskog postupka spominjali svjedoci, iz čijih se iskaza može zaključiti o postojanju potrebe za istraživanjem uloge i odgovornosti za počinjeni zločin u Medačkom džepu.

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek još je 2005. godine podnio kaznenu prijavu, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, protiv P. K, predsjednika tadašnje Vojno stambene komisije u Osijeku, zbog organiziranog nasilnog istjerivanja ljudi iz vojnih, ali i društvenih stanova i privatnih kuća. Na više upita DORH-u dobivali smo odgovore kako se rade dodatni izvidi.

Na inicijativu obitelji žrtava iz Sotina, više godina smo poticali DORH na ustupanje Tužilaštvu za ratne zločine Republike Srbije dokaznog materijala o zločinima počinjenima u Sotinu, s obzirom da većina potencijalnih počinitelja živi ondje. DORH je naposljetku Tužilaštvu dostavio optužnicu Županijskog državnog odvjetništva u Vukovaru. Zajedno s članovima obitelji žrtava posjetili smo Tužilaštvo za ratne zločine Srbije i razgovarali sa zamjenikom tužitelja. Na njegov poticaj, a zbog potrebnih dodatnih informacija, intervjuirali smo mještane Sotina i sačinili kronologiju događanja u Sotinu u kritično vrijeme. Postupak u Srbiji trenutno je u predistražnoj fazi.

Položaj svjedoka, žrtava i oštećenika

Svim žrtvama kaznenih djela, pa tako i ratnih zločina, potrebno je pružiti pravnu, emotivnu i praktičnu potporu u kaznenom postupku, imajući u vidu da je i žrtvama potrebna pravna pomoć i rehabilitacija, kako bi njihov povratak u zajednicu bio lišen nepotrebnih trauma i osjećaja prepuštenosti samima sebi.

Mada žrtve i svjedoci kaznenih djela, posebice ratnih zločina, trebaju potporu od trenutka počinjenja kaznenog djela do okončanja sudskog postupka, zakonodavstvo Republike Hrvatske do nedavno nije bilo usklađeno sa svjetskim trendovima u razvoju prava žrtava, zaštite i pomoći svjedocima i žrtvama kaznenog, a pogotovo predkaznenog postupka.²⁸

Osiguranje potpore svjedocima i žrtvama u kaznenim postupcima jedno je od područja pravne stečevine EU iz Poglavlja „Pravosuđa i ljudska prava“ pa je stoga u Nacionalnom programu za pristupanje

²⁸ *Standardi potpore, između ostalog, zadani su Deklaracijom Ujedinjenih naroda o osnovnim načelima pravosuđa prema žrtvama zločina i zlouporabe vlasti (1985.), Preporukom Vijeća Europe o potpori žrtvama kaznenih djela (2006.), Preporukom Vijeća Europe o položaju žrtava u okviru kaznenog zakona i postupka (1985.) te Okvirnom odlukom Vijeća Europske unije o položaju žrtava u kaznenom postupku (2001.)*

Europskoj uniji kao jedna od provedbenih mjera predviđeno institucionalno rješavanje sustava potpore svjedocima i žrtvama kaznenih djela i uvođenje službe za potporu.

Pilot projektom UNDP-a i Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske provedenim na četiri suda u Republici Hrvatskoj, te donošenjem nužnih normativnih izmjena, uspostavljeni su praktični i pravni temelji institucionalizacije službi za potporu svjedocima i žrtvama pri sudovima.

Razvoj sustavne potpore svjedocima i žrtvama kaznenih djela

Zakonskim i administrativnim mjerama uspostavljeni su neophodni preduvjeti za razvoj sustavne i sveobuhvatne potpore svjedocima.

Prije početka projekta Potpore razvoju sustava za potporu svjedocima i žrtvama u Republici Hrvatskoj, kojeg je UNDP u razdoblju od 01. svibnja 2008. do 31. listopada 2009. proveo u suradnji s Ministarstvom pravosuđa Republike Hrvatske na četiri pilot suda - županijskim sudovima u Osijeku, Vukovaru i Zadru te Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu. U Republici Hrvatskoj nije bilo pravne regulative koja bi izravno pružala mogućnost potpore svjedocima i žrtvama niti su uredi za pružanje potpore svjedocima i žrtvama na sudu prije započinjanja ovog projekta bili dio pravosudnog sustava.

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima 1. studenoga 2009., uspostavljen je pravni okvir za ustrojavanje službi za pružanje potpore. Položaj, nadležnost, ustrojstvo i način rada odjela za organiziranje i pružanje potpore svjedocima i žrtvama u sudskim postupcima pri županijskim sudovima detaljnije je reguliran sudskim poslovníkom.²⁹ Time je omogućeno djelovanje ureda za potporu i nakon završetka projekta UNDP-a.

Tijekom 18 mjeseci trajanja projekta uredi za potporu svjedocima i žrtvama na četiri navedena suda pružili su potporu za 2269 osoba, od toga za 283 osobe u predmetima ratnih zločina. Prema riječima ministra Šimonovića, u planu je proširenje potpore na županijske sudove u Rijeci, Splitu i Sisku, a potom i na ostale sudove.³⁰

Odjel za potporu žrtvama i svjedocima u kaznenim postupcima i postupcima za kaznena djela ratnih zločina pri Ministarstvu pravosuđa u 2009. godini kontaktirao je pismenim putem 727 svjedoka, od čega 508 svjedoka u kaznenim predmetima ratnih zločina.³¹

²⁹ *Sudski poslovnik (NN br. 158/2009) stupio je na snagu 1. siječnja 2010.*

³⁰ *Regionalna konferencija "Podrška svjedocima i žrtvama", Hotel Panorama, Zagreb, 27. listopada 2009.*

³¹ *Od navedenog broja 258 svjedoka iz Republike Hrvatske pozvanih svjedočiti pred domaćim sudovima, 250 svjedoka iz RH pozvanih svjedočiti pred sudovima u inozemstvu (u 9 predmeta pred Okružnim sudom u Beogradu te jednim pred Višim sudom u Podgorici), kao i 14 svjedoka iz inozemstva pozvanih svjedočiti pred sudovima u RH, izvještava se u dopisu Uprave za kazneno pravo Ministarstva pravosuđa, o Pregledu aktivnosti Odjela za potporu žrtvama i svjedocima u kaznenim postupcima i postupcima za kaznena djela ratnih zločina u 2009. godini i razvoju sustava potpore svjedocima u RH od 23. siječnja 2010. Pravna je pomoć pisanim putem pružena za 436 svjedoka, putem telefona za 113 svjedoka, a za 184 na zajedničkim sastancima. Psihološka pomoć pružena je putem telefona za 319 svjedoka, na sudu desetorici svjedoka, a na zajedničkim sastancima za 184 svjedoka. Prijevoz je organiziran za 101 svjedoka, a hotelski smještaj za 24 svjedoka.*

Smatramo da bi postojeći odjeli morali biti temelj na kojem će se dalje razvijati i izgrađivati sustav potpore. Stečena znanja, vještine i iskustva potrebno je iskoristiti u širenju sustava potpore horizontalno, tj. na druge sudove (županijske, općinske i prekršajne), ali i vertikalno, kroz kazneni pravni sustav (na policiju i državna odvjetništva).

U državnim odvjetništvima, kojima Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08) nalaže posebni odnos i uvažavanje žrtve, također je potrebno uspostaviti i primjenjivati uspostavljene standarde potpore, posebice imajući u vidu novu ulogu državnih odvjetništava u fazi istrage.

Model, sadržaj i iskustva stečena u dosadašnjoj praksi mogla bi poslužiti i kao polazna osnova za razvijanje sustava potpore i u predkaznenom postupku, u okvirima rada policije, koja prva dolazi u kontakt s traumatiziranom osobom, a koja u kasnijoj fazi postupka može biti svjedok ili žrtva.³²

Potreba institucionalnog širenja potpore svjedocima i žrtvama u državnom odvjetništvu i policiji posebno je značajna imajući u vidu broj neriješenih predmeta ratnih zločina.³³

Predviđenu institucionalizaciju sustava potpore nužno treba pratiti i adekvatna edukacija sudaca i državnih odvjetnika u cilju njihovog senzibiliziranja za potrebe svjedoka i žrtava u sudskim postupcima i razumijevanja uloge i značaja potpore svjedocima, jer je za puni integritet kaznenog postupka, a time i učinkovitost pravosuđa u cjelini, nužno osigurati cjeloviti sustav potpore koji može odgovoriti potrebama svjedoka i žrtava te zaštititi njihova temeljna prava.

Primjena učinkovite potpore žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj zavisit će od odnosa Vlade RH prema potpori žrtvama i svjedocima, odnosno nastojanja za brzim i učinkovitim širenjem sustava potpore, ali i od zajedničkog rada brojnih ministarstava, državnih institucija, ali i nevladinih organizacija na postizanju zajedničke svrhe i ciljeva. Vlada je donijela odluku o osnivanju povjerenstva koje će imati zadaću razvoja strategije za potporu žrtvama i svjedocima.³⁴

Položaj žrtve i oštećenika prema novom Zakonu o kaznenom postupku

Uvođenjem pojma žrtve u novi Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08) učinjen je korak naprijed u promicanju prava žrtve. Novim Zakonom žrtvama i oštećenicima se jamči pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć, i to neovisno o potrebama samog kaznenog postupka, odnosno neovisno o ulozi žrtve kao svjedoka u postupku, no kako Zakon u cijelosti i u odnosu na sva kaznena djela stupa na snagu tek 1. rujna 2011. godine, a do tada se u potpunosti primjenjuje samo u „uskočkim predmetima“, položaj žrtava i oštećenika u kaznenim postupcima za kaznena djela ratnih zločina do spomenutog datuma biti će neizmijenjen.

³² Zakonom o zaštiti svjedoka (NN, 163/03) pri MUP-u RH osnovana je Jedinica za zaštitu, koja pruža zaštitu i pomoć ugroženima i njima bliskim osobama, koje su izložene ozbiljnoj opasnosti po život, zdravlje, tjelesnu nepovredivost, slobodu ili imovinu većeg opsega zbog iskazivanja u kaznenom postupku.

³³ U dva godišnja izvještaja DORH-a, za 2007. i 2008. godinu, navedeno je da su od 703 prijavljena ratna zločina, kazneni postupci pokrenuti za 301 zločin, dok nisu pokrenuti za 402 zločina, jer su počinitelji nepoznati.

³⁴ Odluka o osnivanju povjerenstva za praćenje i unaprjeđenje sustava potpore žrtvama i svjedocima (NN 11/2010).

Stupanjem na snagu novoga Zakona tijela koja provode postupak imat će obvezu odnositi se prema žrtvi s više suosjećanja i poštovanja (do sada se na žrtve gledalo prvenstveno kao na dokazno sredstvo). Obveza je i bolje informirati oštećenika o tijeku postupka. Novine ili značajna poboljšanja su i u pogledu besplatne pravne pomoći, zaštite identiteta i privatnosti, zaštite od zastrašivanja, prava na socijalnu potporu i pomoć, obeštećenja od počinitelja kao i obeštećenja od strane države u slučajevima teških kaznenih djela s elementima nasilja.³⁵

Ostaje tek za vidjeti kako će primjena novih zakonskih rješenja funkcionirati u praksi, kako će, uz institucionalni sustav potpore svjedocima i žrtvama kaznenih djela, utjecati na žrtve i svjedoke da slobodno govore o svom iskustvu i traumi.

Sudski postupci za naknadu nematerijalne štete zbog usmrćenja bliske osobe

Patnja obitelji žrtava neistraženih zločina koje su tužile Republiku Hrvatsku tražeći odštetu i izgubile parnicu samo se produbljuje zbog neuspjeha u traženju pravde sudskim putem.

Smatramo bitnim upozoriti kako brojni članovi obitelji žrtava ratnih zločina nisu dobili nikakvu zadovoljštinu zbog gubitka bliske osobe. Mnogi počinitelji nisu kazneno odgovarali za počinjene ratne zločine, a većina članova obitelji žrtava nedovoljno istraženih i neprocesuiranih ratnih zločina izgubila je parnice u kojima je Republiku Hrvatsku tužila za naknadu nematerijalne štete.

Iz analize zakonske regulative proizlazi zaključak da su do sada ukidane odredbe koje su omogućavale ostvarivanje naknade te su donošene odredbe kojima je uklanjana mogućnost naknade štete.

Do veljače 1996. Republika Hrvatska odgovarala je za svu štetu (imovinsku i neimovinsku) koja je proizašla iz terorističkih akata na temelju članka 180. Zakona o obveznim odnosima. No 1996. godine je stupanjem na snagu Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima (NN 7/96) navedeni članak brisan, postupci za naknadu štete pokrenuti po njemu su prekinuti te je propisano da će biti nastavljeni nakon donošenja posebnog propisa kojim će biti uređena odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.

Zakonom o dopunama Zakona o obveznim odnosima (NN 112/99) prekinuti su postupci koji su vođeni protiv Republike Hrvatske radi naknade štete koju su prouzročili pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga, bez obzira radi li se o ratnoj šteti ili ne.

Hrvatski sabor je 14. srpnja 2003. donio zakone na osnovu kojih su ex lege nastavljene prekinute odštetne parnice.³⁶

³⁵ Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela (NN 80/08) Hrvatski je sabor donio 2. srpnja 2008. godine. Primjenjivat će se od prijema Hrvatske u EU, no njegovom primjenom žrtve kaznenih djela ratnih zločina neće biti obeštećene.

³⁶ Dana 31. srpnja 2003. stupili su na snagu Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (NN 117/03, u daljnjem tekstu ZOŠT) i Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (NN broj 117/03, u daljnjem tekstu ZORH).

Čak su sedam godina (od veljače 1996. do 31. srpnja 2003.) po sili zakona bili u prekidu svi postupci zbog naknade štete pokrenuti na temelju članka 180. ZOO-a.

Odštetni postupci nastavljeni su prema ZOŠT-u i ZORH-u, koji obiluju brojnim nejasnoćama ostavljenim na rješavanje sudskoj praksi. Odredbama navedenih zakona na tužitelja je prebačen prekomjerni teret dokazivanja (da šteta nije posljedica ratne štete) te je uvelike smanjena tužiteljeva šansa da uspije u parnici protiv Republike Hrvatske.³⁷

Analizirali smo 50 odštetnih postupaka u kojima su članovi obitelji, zbog nasilne smrti bliske osobe, podnijeli tužbe protiv Republike Hrvatske. U tužbenim zahtjevima navodeno je da su uzroci smrti: ranjavanja iz vatrenog oružja, udarci rukama, nogama i ubodne rane nanesene nožem ili nestanci osoba (i proglašavanja umrlima), gdje su točni uzroci smrti ostali nepoznati.³⁸

Tužena Republika Hrvatska je u svim predmetima isticala iste prigovore: zastare potraživanja, promašene pasivne legitimacije, ratne štete i visine tužbenog zahtjeva.

Prvostupanjski sudovi su odbijali tužbene zahtjeve u cijelosti uz obvezu tužitelja da nadoknadi tuženoj Republici Hrvatskoj troškove postupka s obrazloženjem zastare ili ratne štete, za koju Republika Hrvatska nije odgovorna. Presude prvostupanjskih sudova su županijski sudovi potvrđivali u cijelosti.

Drugačija je situacija ukoliko postoji pravomoćna (kaznena) presuda iz koje je razvidno da su počinitelji pripadnici hrvatskih postrojbi.³⁹

U slučajevima u kojima u kaznenim postupcima nije utvrđena kaznena odgovornost počinitelja, sudovi su u cijelosti odbijali tužbene zahtjeve s obrazloženjem zastare ili ratne štete, uz obvezu naknade parničnih troškova tuženoj Republici Hrvatskoj.

Kao primjer navodimo slučaj Marice Šeatović, koja je presudom Općinskog suda u Novskoj odbijena s tužbenim zahtjevom zbog zastare, te joj je naloženo plaćanje troškova sudskog postupka u iznosu od

³⁷ Za uspjeh u postupku tužitelj treba dokazati da se radi o šteti počinjenoj iz političkih pobuda koja je nastala kao posljedica akta terorera.

Prema ZOŠT-u se pretpostavlja da je ratna šteta ona koju su tijekom Domovinskog rata od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj ili redarstvenoj službi ili u svezi s obavljanjem vojne ili redarstvene službe, ako je počinjena u vrijeme i na prostoru odvijanja vojnih borbenih akcija, ali oštećenik može dokazivati suprotno.

³⁸ Prema dostupnoj dokumentaciji poznato nam je da su kaznene prijave za ubojstva podnesene u najmanje devet slučajeva, no u većini slučajeva riječ je o neistraženim zločinima koji se nalaze u predistražnoj fazi, a počinitelji su za sada nepoznate osobe.

³⁹ Općinski sud u Splitu je u pravnoj stvari tužitelja Ž. B., N. B., D. I. i B. B., protiv tužene RH zbog naknade neimovinske štete, usvojio tužbeni zahtjev i svakom od tužitelja dosudio iznos od 220.000,00 kuna. Prema mišljenju suda, nesporna je odgovornost za štetu Republike Hrvatske, jer postoji pravomoćna kaznena presuda iz koje je razvidno da su pripadnici HV-a ubili supruga i oca tužitelja i da su time odgovorni tužiteljima za štetu koju trpe. Sud je primijenio Zakon o obveznim odnosima iz 2005. godine, iako je šteta nastala 14. lipnja 1992., no kaznena presuda je postala pravomoćnom 6. veljače 2007. pa su zapravo tek tada tužitelji saznali za osobu odgovornu za štetu i tek tada su se ostvarile pretpostavke za odštetnu odgovornost tužene Republike Hrvatske.

10.000,00 kuna. Tužbeni zahtjev odbijen je zbog nemogućnosti primjene dužeg roka zastare koji se primjenjuje ukoliko postoji pravomoćno utvrđeno kazneno djelo.⁴⁰

U navedenom primjeru tužiteljica je odbijena s tužbenim zahtjevom i obvezana je platiti Republici Hrvatskoj prouzročene parnične troškove, iako je evidentno da je kazneni postupak protiv ubojica njezinog supruga obustavljen očito pogrešnom primjenom Zakona o oprostima. Pored toga što nikakvu satisfakciju nije ostvarila u kaznenom postupku, pokretanje i okončanje parničnog postupka tužiteljici je prouzročilo samo novu duševnu bol i velike novčane troškove, a obvezivanje tužiteljice na plaćanje troškova parničnog postupka predstavlja krajnji cinizam s obzirom na događaj povodom kojeg je pokrenut parnični postupak.

Tužena Republika Hrvatska niti u jednom predmetu nije iskoristila zakonsku mogućnost sklapanja nagodbe u pogledu parničnih troškova. Naime, parnične strane imaju mogućnost sklopiti nagodbu (ugovoriti da svaka strana snosi svoje troškove), ne dirajući u odluku o meritumu stvari.

Da je tužena Republika Hrvatska iskoristila ovakvu mogućnost, neovisno o tome što tužitelji nisu ostvarili nikakvu moralnu satisfakciju, tužitelji ne bi morali plaćati i visoke troškove postupka.

Želimo skrenuti pozornost da državno odvjetništvo, koje u kaznenom postupku zastupa interese žrtava, a u parnicama za naknadu neimovinske štete tuženu Republiku Hrvatsku, u drugonavedenim postupcima štiteći državnu riznicu „zaboravlja“ interes žrtve.

Državno je odvjetništvo, kao tijelo nadležno za kazneni progon počinitelja, suodgovorno što mnogi zločini nisu ili su nedovoljno istraženi. S obzirom da je prema dosadašnjoj praksi bez pravomoćnih kaznenih presuda naknada neimovinske štete gotovo nemoguća, državno se odvjetništvo u parnicama za naknadu štete, gdje zastupa imovinske interese Republike Hrvatske, nalazi u ulozi još jedne prepreke na putu ka pravdi. Upozoravamo da bi interes Republike Hrvatske morao biti obeštećenje svih žrtava i priznavanje patnji žrtava i preživjelih članova njihovih obitelji. Sve bi se institucije progona i pravosudne institucije trebale angažirati prvenstveno u istrazi, ali i u obeštećenju i priznavanju patnje obitelji ratnih zločina.

Vlada Republike Hrvatske ipak je 28. svibnja 2009. donijela Odluku kojom su otpisane nenaplaćene tražbine troškova dosuđenih Republici Hrvatskoj pravomoćnim presudama donesenim nakon 31. srpnja 2003. u postupcima pokrenutim na temelju čl. 180. ZOO-a, a nastavljenim na temelju ZOŠT-a

⁴⁰ Tužiteljčin suprug Mihaljo Šeatović ubijen je kao civil zajedno s još tri osobe u noći 21./22. studenoga 1991. godine u kući u Novskoj. Ubojstvo su počinili pripadnici HV-a, protiv kojih je vođen kazneni postupak zbog kaznenog djela ubojstva na Vojnom sudu u Zagrebu pod brojem K-42/92, no obustavljen je primjenom Zakona o oprostima od krivičnog progona i postupka za krivična djela počinjena u oružanim sukobima i u ratu protiv Republike Hrvatske.

DORH ipak pokušava ispraviti ranije propuste pa je ponovno inicirao kazneni progon počinitelja, no ovoga puta kvalificirajući kazneno djelo ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva. Na Županijskom sudu u Sisku u tijeku je istraga protiv jednoga osumnjičenika koji nije bio obuhvaćen prethodnom odbijajućom presudom. Protiv Damira Raguža, koji je ranije aboliran očito neosnovanom primjenom Zakona o općem oprostima, Županijski sud u Sisku odbio je zahtjev za provođenjem istrage, no Vrhovni sud RH uvažio je žalbu sisačkog županijskog državnog odvjetnika te je odredio provođenje istrage.

ZORH-a.⁴¹ Njome su državna odvjetništva ovlaštena ne pokretati ovršne postupke radi naplate tražbina, a u pokrenutim povući prijedloge za ovrhu. Ministarstvo pravosuđa obvezalo se pribaviti podatke o naplaćenim tražbinama i predložiti Vladi način njihova povrata.⁴²

U skladu s navedenom Odlukom DORH je donio Opću uputu za postupanje, no u njoj je navedeno da će se, ukoliko je parnični postupak još uvijek u tijeku, pisanim putem izvijestiti tužitelja ili njegova punomoćnika o odluci Vlade Republike Hrvatske te se neće tražiti naknada parničnih troškova ukoliko povuku tužbu protiv Republike Hrvatske.

Time se tužitelji, uglavnom osobe koje su u mirovini i slabog imovnog stanja, potiču na odustajanje od tužbenih zahtjeva za naknadom štete, a već kompromitirana zaštita prava pojedinca ovom je „ucjenom“ još više narušena.

Preporuke

Nezadovoljni neriješenim procesom obeštećivanja u kojem je za sada nedostajalo političke volje smatramo da je potrebno:

1. u cijelosti riješiti pitanje plaćanja troškova postupaka u parnicama za naknadu štete zbog usmrćenja bliske osobe,
2. ozbiljno i odgovorno pristupiti pitanju obeštećenja svih žrtava od strane izvršne, zakonodavne i pravosudne vlasti za sve žrtve kršenja odredbi konvencija o međunarodnom ratnom i humanitarnom pravu,
3. uspostaviti zakonski mehanizam za naknadu štete zbog usmrćenja bliskih osoba u skladu s Rezolucijom Opće skupštine Ujedinjenih naroda usvojene 16. prosinca 2005. pod nazivom „Osnovni principi i smjernice o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava“.

Regionalna suradnja

Pored postojećih konvencija i ugovora, radi što učinkovitijeg procesuiranja počinitelja kaznenih djela ratnih zločina (razmjene dokaza i podataka koji pridonose učinkovitijem istraživanju, dokazivanju i kažnjavanju), DORH je tijekom 2006. godine sa tužiteljstvima Srbije te Crne Gore potpisao sporazume o suradnji u progonu počinitelja kaznenih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida.

⁴¹ Odlukom o otpisu tražbina nisu obuhvaćeni tužitelji koji su tužbeni zahtjev podnijeli sudovima nakon 1996. godine, a kojih je najviše.

⁴² Ustavni sud Republike Hrvatske Odlukom broj: U-I-2921/2003, od 19. studenoga 2008. zauzeo je stajalište da je ZOŠT suglasan s Ustavom RH, no u obrazloženju navedene odluke ocijenio je da bi plaćanje sudskih troškova dovelo do prebacivanja na tužitelje nerazmjernog i prekomjernog tereta, što bi bilo ustavno-pravno neprihvatljivo, tim više jer bi se postavilo pitanje povrede ustavnog jamstva na pravičan sudski postupak, uređenog člankom 29. Ustava Republike Hrvatske.

I prije potpisivanja navedenih sporazuma, tužiteljstva Hrvatske i Srbije surađivala su u predmetu ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika počinjenog na poljoprivrednom dobru „Ovčara“ u blizini Vukovara. Suradnjom na navedenom predmetu uočena je potreba za što učinkovitijim oblicima suradnje, što je i rezultiralo potpisivanjem navedenih sporazuma.

Razmjene dokaza, dokumenata i podataka u proteklih su nekoliko godina dovele do provođenja istraga, podizanja optužnica i presuđivanja.

S obzirom na uspostavljene pravne okvire i pozitivne rezultate suradnje, radi efikasnijih progona što većeg broja počinitelja potrebno je intenzivirati suradnju razmjenjujući materijale u što većem broju predmeta.

Prema podacima dobivenim od Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije, nakon potpisanog Sporazuma DORH i Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije razmijenili su dokaze u 26 predmeta. Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije postupalo je u devet predmeta (navodimo ih u nastavku prema fazama postupka u kojima se nalaze).

U jednom je predmetu (protiv jedne osobe) odbačen zahtjev za provođenje istrage, u jednom, također protiv jedne osobe, zahtjev za provođenjem istrage je podnesen, a u jednom je predmetu protiv jedne osobe predmet ustupljen na nadležnost od DORH-a.

Četiri predmeta su u fazi glavne rasprave pred Vijećem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu:

- postupak protiv Ljubana Devetaka i još trinaest osoba, optuženih da su krajem 1991. u Lovasu počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Stavlja im se na teret usmrćivanje 69 osoba, ranjavanje 12 te fizičko zlostavljanje većeg broja osoba;
- postupak protiv Paneta Bulata i Radeta Vraneševića, optuženih da su u ožujku 1992. u Banskom Kovačevcu kod Karlovca počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, lišavanjem života 6 civila hrvatske nacionalnosti;
- postupak protiv Milana Španovića, optuženog da je krajem 1991. i početkom 1992. godine u zatvoru u Staroj Gradiški zlostavljanjem zatočenih hrvatskih civila počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva;
- postupak protiv Milorada Lazića i još četiri osobe⁴³, optuženih da su u rujnu 1992. u Medaku počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, zlostavljanjem jednog zarobljenog pripadnika MUP-a RH.

Jedan prosljeđeni predmet nepravomoćno je završen. Presudom Vijeća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu 27. svibnja 2009. Boro Trbojević je nepravomoćno osuđen na 10 godina zatvora

⁴³ Protiv Milorada Lazića, Perice Đakovića, Nikole Vujnovića, Mirka Marunića i Nikole Konjevića 1996. je vođen postupak pred Županijskim sudom u Gospiću. U odsutnosti su pravomoćno osuđeni na 8 (Lazić, Đaković i Konjević), odnosno 6 godina zatvora (Vujnović i Marunić).

zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog u Velikoj Peratovici pokraj Grubišnog Polja. Utvrđeno je da je 1991. sudjelovao u uzimanju talaca, razdvajanju muškaraca i žena i u ubojstvu pet civila u podrumu škole u Velikoj Peratovici.

Jedan proslijeđeni predmet je pravomoćno završen. Zdravko Pašić je presudom Vrhovnog suda Srbije 11. veljače 2009. pravomoćno osuđen na desetogodišnju zatvorsku kaznu zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva ubojstvom liječnika Dragutina Krušića u Slunju, osobe hrvatske nacionalnosti.

Suradnja tužiteljstava Hrvatske i Srbije ostvarivana je i u predmetima koji su vođeni ili se vode pred pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Tako su pravomoćne presude donijete u dva kaznena predmeta:

- zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog 1992. u Vojno-istražnom centru Lora fizičkim i psihičkim zlostavljanjem zatočenih civila te usmrćivanjem dvojice civila presudom Županijskog suda u Splitu, potvrđenom presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske, osuđena su osmorica pripadnika Vojne policije HV-a⁴⁴;
- zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, počinjenog ubijanjem šestorice zarobljenika u Trnovu (BiH) i zlostavljanjem zarobljenih hrvatskih branitelja u Boboti, Slobodan Davidović, pripadnik paravojne jedinice „Škorpioni“, osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

Na Županijskom sudu u Zagrebu je 08. svibnja 2009. donijeta (nepravomoćna) presuda u predmetu zločina u Osijeku. Branimiru Glavašu izrečena je kazna zatvora u trajanju od 10, Ivici Krnjaku od 8, Gordani Getoš Magdić od 7, a Dini Kontiću, Tihomiru Valentiću i Zdravku Dragiću od 5 godina zatvora.

Srbijansko tužiteljstvo je DORH-u 2008. godine ustupilo informacije o zločinu u selu Biljane Gornje kod Benkovca, u kojemu je 1995. usmrćeno četvero civila srpske nacionalnosti. Osumnjičena je jedna osoba.

Temeljem ranije citiranog Sporazuma, DORH je dostavio crnogorskom tužiteljstvu dokaze o zločinima počinjenim 1991. i 1992. u logoru Morinj u blizini Kotora. Na Višem sudu u Podgorici u tijeku je glavna rasprava u kaznenom postupku protiv šestorice bivših pripadnika i rezervista JNA (Mladen Govedarice, Ive Gojnića, Zlatka Tarle, Špire Lučića, Bore Gligića i Ive Menzalina), optuženih da su počinili kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika.

⁴⁴ Tomislav Duić i Tonči Vrkić osuđeni su na 8, Davor Banić na 7, a Miljenko Bajić, Josip Bikić, Emilio Bungur, Ante Gudić i Anđelko Botić na 6 godina zatvora. Dujiću, Bajiću, Bikiću i Bunguru suđeno je u odsutnosti. Josipu Bikiću je ponovno suđeno nakon njegove predaje. U tom (obnovljenom) postupku osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine.

PREGLED POSTUPAKA KOJE SMO PRATILI

Tijekom 2009. godine, na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj, u fazi glavne rasprave pratili smo 31 kazneni postupak.⁴⁵ Od toga jedan za kazneno djelo genocida, 1 za kaznena djela genocida i ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, 27 za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, 1 za kaznena djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika te 1 postupak za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika.

Tablica 1. Postupci praćeni 2009. prema pravnoj kvalifikaciji djela na dan 31. prosinca 2009.

Kazneno djelo	Nepravomoćno završeno	Glavna rasprava u tijeku	Odustanak ŽDO	Prekvalifikacija u oružanu pobunu	Ukupno
Genocid	1				1
Genocid / ratni zločin protiv civila		1			1
Ratni zločin protiv civila	13	4	1	9	27
Ratni zločin protiv civila / ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	1				1
Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika		1			1
Ukupno	15	6	1	9	31

⁴⁵ Radi se o postupcima na županijskim sudovima u:

Sisku: zločin u Zamlaći, Strugi i Kozibrodu (opt. Đuro Đurić); Zamlaći, Strugi i Kozibrodu II (opt. Simo Gaić i dr.); šumi Brezovica (opt. Ivica Mirić); Maji i Svrčići (opt. Milan Španović); selu Pecki – zaseoku Bjelovec (opt. Nikola Radišević i dr.); Glini (opt. Dragan Roksandić i dr.); zatvoru u Glini (opt. Petar Baltić i dr.); zatvoru u Glini II (opt. Ranko Pralica i dr.);

Vukovaru: zločin u Mikluševcima (opt. Jugoslav Mišljenović i dr.); Borovom Naselju (opt. Dušan Zinajić); Lovasu (opt. Milan Tepavac i dr.); Veleprometu (opt. Stanimir Avramović); Drvenoj pijaci (opt. Slobodan Raić); vukovarskoj bolnici (opt. Bogdan Kuzmić); *Osijeku*: zločin u Dalju (opt. Željko Čizmić); Dalju IV (opt. Čedo Jović); Baranji (opt. Petar Mamula); Popovcu (opt. Stojan Pavlović i dr.);

Požegi: zločin u Marinom Selu (opt. Damir Kufner i dr.); Koprivni kod Požege (opt. Bogdan Delić i dr.); Bučju (opt. Luka Ponorac i dr.);

Šibeniku: zločin na Koridoru, Potkonju, Vrpolju i Kninu (opt. Milan Atljija i dr.); Erveniku (opt. Sreten Peslać);

Karlovcu: zločin u Slunju i drugim mjestima (opt. Mićo Cekinović); Vrhovinama (opt. Nenad Pejnović);

Gospiću: zločin u selu Poljanak (opt. Boško Žujić i dr.); Frkašiću II (opt. Goran Zjačić);

Zagrebu: zločin u Osijeku (opt. Branimir Glavaš i dr.);

Rijeci: zločin u Velikoj Kladuši (opt. Zlatko Jušić i dr.);

Bjelovaru: zločin u Vukovju, Koreničanima i Dobroj Kući (opt. Vlado Gatarić);

Splitu: zločin u Lori (opt. Josip Bikić).

Pregled postupaka koje smo pratili

Od 31 postupka 6 ih je vođeno na Županijskom sudu u Vukovaru, 8 na Županijskom sudu u Sisku, 3 na Županijskom sudu u Požezi, po 2 na županijskim sudovima u Šibeniku, Gospiću i Karlovcu te po jedan na županijskim sudovima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Bjelovaru.

Od navedenog broja praćenih postupaka (31), u 15 postupaka glavna je rasprava održana ili se održava prvi puta, u 6 predmeta glavna rasprava je ponavljana dva ili više puta, 7 predmeta obnovljeno je na temelju zahtjeva ŽDO za obnovom postupka (6) ili zahtjeva za zaštitu zakonitosti (1), a 3 postupka obnovljena su po zahtjevu osuđenika.

Tablica 2: Prikaz postupaka po županijskim sudovima tijekom 2009. (s naglaskom na ponavljane/obnovljane postupke).

Županijski sud	Glavna rasprava 1. put	Ponavljani postupci (2. ili više puta)	Obnova postupka / ponavljanje po zahtjevu za obnovu ili ZZZ ŽDO-a	Obnova postupka po zahtjevu osuđenika	Ukupno
Osijek	2	2			4
Zagreb	1				1
Split				1	1
Šibenik		1		1	2
Rijeka	1				1
Karlovac	2				2
Požega	1		2		3
Bjelovar		1			1
Gospić	1		1		2
Sisak	3		4	1	8
Vukovar	4	2			6
Ukupno	15	6	7	3	31

U 31 postupku optuženo je ukupno 86 osoba, od čega 70 pripadnika srpskih postrojbi, 14 pripadnika hrvatskih postrojbi te 2 dužnosnika tzv. Autonomne pokrajine Zapadna Bosna.

Od ukupnog broja optuženika (86) 37 ih je prisustvovalo glavnim raspravama, dok se 49 optuženika nalazi u bijegu, nedostupni su pravosudnim tijelima Republike Hrvatske i sudilo im se u odsutnosti. Svi optuženici kojima se sudilo u odsutnosti optuženi su da su kaznena djela ratnih zločina počinili kao pripadnici srpskih postrojbi. No većina nedostupnih osoba optužena je u postupcima obnovljenima po zahtjevima Državnog odvjetništva ili u postupcima koji su vođeni više godina (npr. postupak za zločin u Mikluševcima), tako da suđenja u odsutnosti optuženih, za razliku od ranijih godina, zapravo predstavljaju izuzetak.

Od 37 optuženika koji su prisustvovali raspravama, 20 ih se branilo sa slobode (12 pripadnika srpskih postrojbi, 7 pripadnika hrvatskih te 1 dužnosnik tzv. AP Zapadna Bosna). U pritvoru se nalazilo 17

osoba (9 pripadnika srpskih postrojbi, 7 pripadnika hrvatskih te jedan dužnosnik tzv. AP Zapadna Bosna).⁴⁶

U 15 predmeta donesene su nepravomoćne presude. Dvije su presude za pojedine optuženike osuđujuće, a za pojedine oslobađajuće, dok su u ostalih 13 predmeta donesene osuđujuće presude. Ukupno je osuđeno 39 optuženika (24 pripadnika srpskih postrojbi, 14 hrvatskih i 1 dužnosnik tzv. AP Zapadna Bosna).

Tijekom 2009. godine u odnosu na 20 optuženika je tužiteljstvo prekvalificiralo kazneno djelo na oružanu pobunu, a u odnosu na 14 optuženika je odustalo od optužbe.

Tablica 3: Pripadnost okrivljenika vojnim postrojbama po fazama postupka na dan 31. prosinca 2009.

Pripadnost okrivljenika postrojbama	Nepravomoćna oslobađajuća	Nepravomoćna osuđujuća	Glavna rasprava u tijeku	Odustanak ŽDO	Prekvalifikacija na oružanu pobunu	Ukupno
tzv. AP Zapadna Bosna	1	1				2
hrvatske postrojbe		14				14
srpske postroje	2	24	10	14	20	70
Ukupno	3	39	10	14	20	86

Od 39 osuđenih osoba 23 je osuđeno na kaznu zatvora u granicama predviđenim za kazneno djelo za koje su osuđeni (10 pripadnika hrvatskih postrojbi, 12 srpskih i jedan dužnosnik tzv. AP Zapadna Bosna).

Šesnaestorici optuženika izrečena je kazna zatvora ispod 5 godina, minimuma propisanog za kaznena djela ratnog zločina (4 pripadnika hrvatskih te 12 pripadnika srpskih postrojbi).

⁴⁶ Tijekom 2009. u pritvoru su se nalazili:

- pripadnici srpskih snaga: Goran Zjačić (zločin u Frkašiću II); Đuro Đurić (zločin u Zamlači, Strugi i Kozibrodu); Sreten Pešić (zločin u Erveniku); Mićo Cekinović (zločin u Slunju i okolnim mjestima); Nenad Pejnović (zločin u Vrhovinama); Čedo Jović (zločin u Dalju IV); Milan Atlija i Đorđe Jaramaz (zločin na Koridoru, u Potkonju, Vrpolju i Kninu); Milan Španović (zločin u Maji i Svrčići);
- pripadnici hrvatskih snaga: Damir Kufner, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić, Antun Ivezić (zločin u Marinom Selu); Ivica Mirić (zločin u šumi Brezovica); Josip Bikić (zločin u Lori);
- dužnosnik tzv. AP Zapadna Bosna: Ibrahim Jušić.

MIŠLJENJA O POSTUPCIMA KOJE SMO PRATILI

Ponovljeni postupak protiv Slobodana Raiča, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ⁴⁷

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Slobodan Raič

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, sudac Stjepan Margić, član Vijeća, sudac Željko Marin, član Vijeća

Tužitelj: Vlatko Miljković, zamjenik ŽDO u Vukovaru

Branitelj optuženog: odvjetnik Zlatko Jarić

Mišljenje promatračkog tima nakon provedenog ponovljenog postupka

Nakon ponovljenog postupka Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru je 22. siječnja 2009. proglasilo okr. Slobodana Raiča krivim zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenog protupravnim zarobljavanjem civila Slavka Batika te mu je izreklo kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.

Prvotno se okrivljenog Raiča teretilo da je u studenom 1991. zajedno s tri nepoznata pripadnika paravojskih postrojbi pronašao i zarobio civila Slavka Batika i odveo ga u nepoznatom pravcu, nakon čega se Slavku Batiku izgubio svaki trag, te da je na taj način ubio civilnog stanovnika.

U veljači 2008., nakon provedenog dokaznog postupka, optužnica je izmijenjena. Njome je okrivljeniku stavljeno na teret da je protupravno zarobio civila Slavka Batika te da je prema njemu nečovječno postupao, s obzirom da mu nije osigurao liječničku pomoć, iako je oštećenik očigledno bio bolestan i u teškom psihofizičkom stanju.

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru je 20. veljače 2008. optuženika proglasilo krivim, kako ga se teretilo izmijenjenom optužnicom, i osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.⁴⁸

No Vrhovni sud Republike Hrvatske je 30. listopada 2008. ukinuo presudu Županijskog suda u Vukovaru i vratio predmet prvostupanjskom sudu na ponovno raspravljanje.

⁴⁷ Postupak je pratio i o njemu izvještavao Mladen Stojanović.

⁴⁸ Mišljenje Monitoring tima Centra za mir, nenasilje i ljudska prava, Documente i Građanskog odbora za ljudska prava sačinjeno nakon prvog prvostupanjskog postupka možete pročitati na www.centar-za-mir.hr.

U rješenju VSRH je navedeno da se utvrđenje prvostupanjskog suda o nečovječnom postupanju optuženika propuštanjem osiguranja medicinske pomoći prema ošt. Slavku Batiku temelji na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju.

Istoga je dana VSRH ukinuo i pritvor protiv okr. Raiča.⁴⁹

U ponovljenom postupku održano je samo jedno ročište glavne rasprave na kojemu je, uz suglasnost stranaka, konstatirano da su ponovno izvedeni svi ranije izvedeni dokazi.

Tužiteljstvo je izmijenilo optužnicu. Zastupnik optužbe je istaknuo da je optužnica precizirana sukladno navodima ukidbenog rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske pa je iz precizirane optužnice izostavljen dio koji se odnosi na nepružanje prve pomoći oštećenom Slavku Batiku.

Dana 22. siječnja 2009. okrivljenik je proglašen krivim da je protupravno zarobio civilnog stanovnika te da je time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Izrečena mu je identična mjera kazne zatvora, kao i pri prvom suđenju, u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.

Iako je ukinutom presudom okrivljenik proglašen krivim zbog dva načina izvršenja kaznenog djela (nečovječnim postupanjem nepružanjem pomoći te protupravnim zarobljavanjem), a u ponovljenom postupku samo zbog jednog (protupravnog zarobljavanja), u oba slučaja Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru izricalo mu je istu mjeru kazne zatvora.

Uzevši u obzir trajanje pritvora, teško se oteti dojmu da se upravo izrečenom mjerom kazne pokriva vrijeme koje je okrivljenik proveo u pritvoru.

⁴⁹ Optuženik je bio pritvoren od 06. svibnja 2006. do 30. listopada 2008., dakle gotovo 2 godine i 6 mjeseci, koliko iznosi i mjera kazne zatvora koja mu je izrečena ukinutom presudom Županijskog suda u Vukovaru.

Ponovljeni postupak protiv Milovana Ždrnje, optuženog prvotno za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. st. 1. OKZ RH, a po izmijenjenoj optužnici za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH ⁵⁰

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. st. 1. OKZ RH, a po izmijenjenoj optuženici ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Milovan Ždrnja

Vijeće za ratne zločine: sudac Slavko Teofilović, predsjednik Vijeća, sutkinja Zlata Sotirov, članica Vijeća, sudac Berislav Matanović, član Vijeća

Tužitelj: Zdravko Babić, zamjenik ŽDO iz Vukovara

Branitelj optuženog: odvjetnik Igor Plavšić

Mišljenje

Kazneni postupak protiv Milovana Ždrnje obustavljen je 23. siječnja 2009. nakon odustanka od optužbe županijskog državnog odvjetnika iz Vukovara.

Optuženiku se, izmijenjenom optužnicom iz srpnja 2004., stavljalo na teret da je 20. studenoga 1991. godine u zarobljeničkom logoru Sremska Mitrovica prišao Ivici Paviću i udario ga gumenom palicom u potiljak tako da je ovaj izgubio svijest i pao na tlo, te da je na taj način za vrijeme oružanog sukoba mučio civile i nečovječno postupao prema njima nanoseći im velike patnje i ozljede tjelesnog integriteta, čime je počinio krivično djelo protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom – ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Do navedene izmjene optuženika se teretilo i za udaranje Šimuna Karlušića.

Dana 31. prosinca 2004. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru proglasilo je opt. Milovana Ždrnju krivim te ga je, uz primjenu odredbi o ublažavanju kazne, osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.

Vrhovni sud Republike Hrvatske 20. ožujka 2007. ukinuo je prvostupanjsku presudu i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, pred potpuno izmijenjeno vijeće. VSRH utvrdio je da je činjenično stanje na kojem se temelji odluka o odgovornosti optuženika pogrešno i nepotpuno utvrđeno.

⁵⁰ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Vlatka Kuić.

Budući da se presuda temeljila samo na iskazu oštećenika Ivice Pavića i svjedoka Šimuna Karlušića, u ponovljenom je postupku prvostupanjski sud, po nalogu Vrhovnog suda Republike Hrvatske, trebao detaljnije, kritički i sveobuhvatnije ocijeniti njihove iskaze. Ukoliko bi utvrdio da je optuženik jednom udario gumenom palicom oštećenika u potiljak, tako da je ovaj izgubio svijest, trebao bi ocijeniti predstavlja li takva radnja mučenja civila nečovječno postupanje prema njemu, je li takvim postupkom nanijeta velika patnja oštećeniku što predstavlja bitna obilježja kaznenog djela koje se optuženiku stavlja na teret, ili se, eventualno, radi o nekom drugom kaznenom djelu.

Izmjenom činjeničnog opisa optužnice u srpnju 2004., tijekom prvoga postupka, ŽDO je, nakon ispitivanja svjedoka Šimuna Karlušića, ispustio dio inkriminacija koje su se odnosile na radnje poduzete na njegovu štetu.

U konačnici, optužba se temeljila samo na iskazu oštećenika Ivice Pavića koji je tijekom ponovljenog postupka umro.

Nakon sedmogodišnjeg sudskog postupka, tijekom kojih je donijeta i jedna nepravomoćna osuđujuća presuda, tužiteljstvo je odustalo od optužbe.

Mišljenja smo da bi u svakom kaznenom postupku optužnice trebale biti podizane nakon kvalitetno provedenih istraga i na temelju dokaza iz kojih bi proizlazila osnovana sumnja da je okrivljenik počinitelj kaznenog djela.

Sudski postupak koji je trajao sedam godina, a nakon kojeg je tužiteljstvo odustalo od optužbe ne govori u prilog tome.

Postupak protiv opt. Jugoslava Mišljenovića i dr. za kazneno djelo genocida ⁵¹

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo genocida iz čl. 119. OKZ RH

Optuženici: Jugoslav Mišljenović (u bijegu), Milan Stanković (u bijegu), Dušan Stanković (u bijegu), Janko Kiš (bio u bijegu, postupak obustavljen 2004. zbog smrti), Živadin Ćirić (postupak obustavljen zbog smrti), Petar Lender (u bijegu), Milenko Kovačević (bio u bijegu, postupak obustavljen 2004. zbog smrti), Zdravko Simić (u bijegu), Momir Anđelić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2003. zbog smrti), Slobodan Anđelić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2003. zbog smrti), Joakim Bučko (branio se sa slobode), Mirko Ždinjak (u bijegu), Slobodan Mišljenović (branio se sa slobode, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Dragan Ćirić (u bijegu), Milan Bojanić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2009. nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Jaroslav Mudri (branio se sa slobode, postupak obustavljen 2009. nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Zdenko Magoč (branio se sa slobode), Dušanka Mišljenović (branila se sa slobode, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Dragica Anđelić (bila u bijegu, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Aleksandar Anđelić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Nikola Vlajnić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Zlatan Nikolić (u bijegu), Jovo Cico (u bijegu), Đuro Krošnjar (u bijegu), Ljubica Anđelić (bila u bijegu, postupak obustavljen 2005. godine zbog smrti), Čedo Stanković (bio u bijegu, postupak obustavljen 2009. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Radoje Jeremić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2003. godine zbog smrti), Joakim Lender (bio u bijegu, postupak obustavljen 2003. godine zbog smrti), Kiril Builo (bio u bijegu, postupak obustavljen 2003. godine zbog smrti), Stanislav Simić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Darko Hudak (branio se sa slobode), Saša Hudak (branio se sa slobode, postupak obustavljen 2009. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Srđan Anđelić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2008. godine nakon odustanka tužiteljstva od optužbe), Dušan Anđelić (bio u bijegu, postupak obustavljen 2004. godine zbog smrti), Janko Ljekar (u bijegu).

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, sudac Slavko Teofilović, član Vijeća, i sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća

Tužitelj: Zdravko Babić, zamjenik ŽDO u Vukovaru

Mišljenje

Optužnicom ŽDO iz Osijeka, br. KT-37/93 od 29. travnja 1996., optuženo je 35 optuženika za krivično djelo genocida iz čl. 119. OKZ RH. Godine 2005. ŽDO iz Vukovara preuzelo je kazneni progon protiv 27 optuženika za isto krivično djelo. Protiv 8 optuženika zbog smrti obustavljen je kazneni postupak. Do kraja prvostupanjskog kaznenog postupka, koji je završen 5. veljače 2009. godine, na optužnici je ostalo 14 optuženika. Optužnica je mijenjana osam puta.

Dana 5. veljače 2009. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru objavilo je presudu kojom je 12 optuženika proglašeno krivima za počinjenje krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanov-

⁵¹ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Veselinka Kastratović.

ništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, a dva su optuženika oslobođena optužbe počinjenja krivičnog djela genocida iz čl. 119. OKZ RH.

Ovaj je kazneni postupak obilježilo nekoliko važnih činjenica:

- optužnica je podignuta 1996. godine protiv 35 optuženika,
- u trenutku podizanja optužnice svi optuženici bili su nedostupni pravosudnim tijelima Republike Hrvatske, a rješenjem Županijskog suda u Osijeku, br. Kv 46/97, od 21. veljače 1997. odlučeno je da će se optuženicima suditi u odsutnosti,
- istraga je provedena 1993. godine, u vrijeme kada su Mikluševci i veliki dio Vukovarsko-srijemske županije bili okupirani, okrivljenici nedostupni pravosudnim i policijskim tijelima Republike Hrvatske, a veliki broj svjedoka i oštećenika bio je u progonstvu širom Hrvatske ili se nalazio na okupiranom području,
- nakon što je ŽDO iz Vukovara preuzelo optužnicu, nije zatražena dopuna istrage, već su tijekom glavne rasprave saslušavani svjedoci i prema njihovim iskazima u više navrata precizirana i mijenjana optužnica,
- neki svjedoci saslušavani su pet ili više puta, što je tijekom glavne rasprave ukazivalo da je istraga manjkavo provedena i da je bilo nužno provesti dopunu istrage,
- tijekom dokaznog postupka postupak je zbog smrti obustavljen u odnosu na 13 optuženika, a ŽDO iz Vukovara tijekom 2008. i 2009. godine odustalo je od kaznenog progona 8 optuženika zbog nedostatka dokaza,
- preuzimajući optužnicu od ŽDO iz Osijeka, ŽDO iz Vukovara izmijenilo je optužnicu, obrazlažući to bitno izmijenjenim okolnostima i vremenu izvršenja pojedinih inkriminiranih radnji te dokazima iz prikupljene dokumentacije,
- izmjenom optužnice od 20. ožujka 2007. izmijenjen je činjenični i zakonski opis te pravna kvalifikacija djela, optuženicima je stavljeno na teret počinjenje krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Ubrzo nakon toga, dana 13. travnja 2007. godine, optužnica je izmijenjena na način da se optuženicima stavlja na teret krivično djelo genocida iz čl. 119. OKZ RH, no radnje koje se optuženicima stavljaju na teret ostale su iste kao i kod izmjene od 20. ožujka 2007., dok je pravna kvalifikacija djela vraćena na prvotno optuženje – genocid,
- rješenjem Županijskog suda u Osijeku br. Kv-115/97 od 21. ožujka 1997. protiv optuženika bio je određen pritvor. Na glavnoj su raspravi branitelji nazočnih optuženika predložili ukidanje

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

prিতvora i određivanje mjera opreza, s čime se nazočni zamjenik ŽDO iz Vukovara suglasio.⁵² Vijeće je rješanjem nazočnim optuženicama ukinulo pritvor i naložilo im mjere opreza zabrane napuštanja boravišta, obvezu javljanja predsjedniku Vijeća svakog drugog mjeseca te oduzimanje putnih isprava i drugih isprava za prijelaz državne granice.

Žrtvama i oštećenima, a i široj javnosti, obrana je nazočnih optuženika sa slobode nerazumljiva, jer se radi o optužbi za najteže kazneno djelo za koje bi bilo primjereno da optuženici tijekom postupka budu u pritvoru,

- duljina prvostupanjskog kaznenog postupka kod svjedoka i oštećenika može izazvati osjećaj beskorisnosti toga kaznenog postupka,
- interes je medija s vremenom postajao sve slabiji, unatoč činjenici da se vodio kazneni postupak za krivično djelo genocida,
- pravo optuženika na pravično suđenje, propisano odredbom čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁵³, povrijeđeno je dugotrajnošću prvostupanjskog postupka⁵⁴ i čestim izmjenama optužnice.

Dokazi izvedeni tijekom postupka ukazivali su na to da je u konkretnom predmetu počinjeno kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1 OKZ RH. ŽDO iz Vukovara podiglo je optužnicu zbog kaznenog djela genocida iz čl. 119. OKZ RH.

Članak II Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida glasi: „U smislu ove Konvencije kao genocid smatra se bilo koje od navedenih djela učinjenih u namjeri potpunog ili djelomičnog uništenja jedne nacionalne, etničke, rasne ili vjerske grupe kao takve: a) ubojstvo članova grupe; b) teška povreda fizičkog ili mentalnog integriteta članova grupe; c) namjerno podvrgavanje grupe životnim uvjetima koji će dovesti do njenog potpunog ili djelomičnog uništenja; d) mjere uperene na sprečavanje rađanja u okviru grupe; e) prinudno premještanje djece iz jedne grupe u drugu.“

⁵² „Na upit predsjednika Vijeća o eventualnim primjedbama, branitelji optuženih odvjetnik Biserka Treneski, odvjetnik Stjepan Šporčić, odvjetnik Vojislav Ore i odvjetnik Andrej Georgievski sukladno čl. 107a Zakona o kaznenom postupku predlažu da se prema nazočnim optuženicama Milanu Stankoviću, Živanu Ćiriću, Joakimu Bučku, Slobodanu Mišljenoviću, Jaroslavu Mudriju, Zdenku Magoču, Dušanki Mišljenović, Darku Hudaku i Saši Hudaku ukine pritvor i odrede mjere opreza iz čl. 90. st. 1. i 2. t. 1. i t.3. Zakona o kaznenom postupku, pojašnjavajući da u odnosu na naprijed navedene optuženike postoji pravomoćno rješenje o određivanju pritvora KV-115/97 Županijskog suda u Osijeku od 21. ožujka 1997.

Nazočni zamjenik ŽDO Vukovar suglasan je s prijedlogom branitelja optuženih, s tim što smatra da pored navedenih mjera opreza iz čl. 90. st. 2. t. 1. i 3. ZKP-a treba primijeniti i mjeru opreza iz t. 6. navedenog članka ZKP-a“ (zapisnik od 25. travnja 2005. godine Županijskog suda u Vukovaru, str. 8).

⁵³ „Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj...“

⁵⁴ Postupak se vodi od 1996. godine, prvostupanjska nepravomoćna presuda je donesena 5. veljače 2009. godine.

„Načelno, genocid može počinuti svatko bez obzira na položaj u vojnoj ili političkoj hijerarhiji. Međutim, s obzirom na prirodu tog zločina (povijesni okviri nastanka vezani za holokaust) koja pretpostavlja masovnost žrtava i sposobnost počinitelja da prouzroči masovna i teška stradanja, po prirodi stvari počinitelji genocida bit će najviše rangirane osobe u vojnoj i/ili političkoj hijerarhiji. Praksa MKSJ i Međunarodnog suda za Ruandu to potvrđuje.“⁵⁵ Specifičnost genocida kao zločina jeste njegova posebna namjera, mens rea, tzv. genocidna namjera, želja da se zločinom fizički uništi neka nacionalna, etnička, vjerska ili druga skupina, ili njezin značajan dio, i to baš stoga što se radi o toj određenoj skupini. Odluka da se djelo počini mora biti svjesna, da se djeluje u pravcu uništenja te skupine. U konkretnom predmetu optuženici su pripadnici srpske i rusinske nacionalne manjine, a žrtve većim dijelom Rusini i drugi nesrbi. Optuženici su bili pripadnici lokalne teritorijalne obrane. Navodeći ove činjenice ne želimo umanjiti značaj inkriminiranih radnji, no smatramo da se u konkretnom predmetu trebalo optužiti za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Optužnica je mijenjana osam puta. U jednom trenutku promijenjena je i pravna kvalifikacija djela iz genocida u ratni zločin protiv civilnog stanovništva, da bi se vrlo brzo ponovno optuženicima stavilo na teret kazneno djelo genocida. Navedeno otvara niz pravnih pitanja, između ostalog i pitanje povrede odredbe čl. 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda na štetu optuženika (pravo na pravično suđenje⁵⁶). Žrtva obitelji Holik i obitelji Slavka Hajduka gotovo da je tijekom postupka zaboravljena. To svakako nije posljedica rada Vijeća za ratne zločine koje se trudilo postupak provesti korektno i u skladu s odredbama ZKP-a. Mislimo da je zbog težine zločina počinjenog u Mikuševcima ŽDO iz Vukovara trebalo zatražiti dopunu istrage u trenutku kada su preuzeli predmet od ŽDO iz Osijeka. Nakon dopune istrage, mnoge bi stvari bile jasnije. Bez toga, ŽDO iz Vukovara tijekom dokaznog postupka provodilo je „prikrivenu istragu“, a što se vidi iz prilagođavanja i mijenjanja optužnice nakon iskaza pojedinih svjedoka.

⁵⁵ Prof. dr. sc. Ivo Josipović, „*Ratni zločini*“ priručnik za praćenje suđenja, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka, 2007. godine.

⁵⁶ Članak 6 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Pravo na pravično suđenje

- 1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi malodobnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde.*
- 2. Svako tko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.*
- 3. Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:*
 - a. da odmah, na jeziku koji razumije, bude podrobno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega;*
 - b. da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje obrane;*
 - c. da se brani sam ili uz pomoć branitelja koga sam izabere ili, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branitelja, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;*
 - d. da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se osigura njegova nazočnost ispitivanju svjedoka obrane pod istim uvjetima koji važe za svjedoka optužbe;*

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

Vijeće za ratne zločine našlo je dokazanim da je dvanaest optuženika počinilo kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Nesumnjivo je da će u presudi biti nužno obrazložiti tu odluku. Iako Vijeće nije vezano pravnom kvalifikacijom djela, ovdje se može otvoriti pitanje objektivnog identiteta optužnice. Izgledno je da će ŽDO iz Vukovara, a i branitelji osuđenih optuženika, u žalbama upravo postavljati pitanje identiteta optužnice. Iako se čini da je Vijeće postupilo sukladno odredbi čl. 350. st. 1. ZKP, utvrdivši da su osuđeni optuženici svojim radnjama ostvarili biće kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, što u odnosu na optuženje za genocid predstavlja lakše kazneno djelo, istovremeno ta odluka otvara niz pravnih pitanja. Prije svega otvara se pitanje je li zaštićeno dobro isto kod ova dva kaznena djela.

Pred kraj dokaznog postupka, temeljem odredbe čl. 63. st. 1. OKZ RH, sud je imenovao branitelje po službenoj dužnosti svakom optuženiku. Do tada je više optuženika imalo jednog branitelja. S obzirom da je formalno rasprava krenula iznova, optuženici su formalno tijekom glavne rasprave imali posebnog branitelja.

No, postupak se vodio dvanaest godina. Tijekom dokaznog postupka izvedeni su brojni dokazi u vrijeme kada je jedan branitelj branio više optuženika. Postavlja se pitanje je li takva situacija bila u suprotnosti s probojima njihove obrane.⁵⁷

⁵⁷ Čl. 63. st. 1. OKZ RH: „Više okrivljenika mogu imati zajedničkog branitelja samo ako se protiv njih ne vodi kazneni postupak za isto kazneno djelo ili ako to nije u suprotnosti s probojima njihove obrane.“

Postupak protiv Sretena Peslaća optuženog za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva ⁵⁸

Županijski sud u Šibeniku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 142. preuzetog KZJ

Optuženik: Sreten Peslać

Vijeće za ratne zločine: sudac Branko Ivić, predsjednik Vijeća; sudac Ivo Vukelja, član Vijeća; sutkinja Jadranka Biga Milutin, članica Vijeća za ratne zločine

Tužitelj: Sanda Pavlović Lučić, zamjenica ŽDO u Šibeniku

Braniteljica: odvjetnica Vera Bego

Mišljenje

Obnovljeni kazneni postupak protiv Sretena Peslaća, 1993. godine u odsutnosti osuđenog na 10 godina zatvora, koji je u veljači 2008. godine uhićen u Italiji, a potom izručen Hrvatskoj, vođen pred Vijećem za ratne zločine ŽS u Šibeniku okončan je 9. veljače 2009. godine.

Nakon što je ŽDO u Šibeniku na posljednjem ročištu glavne rasprave izmijenilo pravnu kvalifikaciju kaznenog djela s kaznenog djela ratnog zločina prema civilnom stanovništvu u kazneno djelo oružane pobune sud je, uz primjenu Zakona o općem oprost, donio presudu kojom se optužba odbija.

Ovaj je postupak još jedan primjer iz kojeg je vidljiva ranija praksa podizanja nedovoljno kvalitetnih i nedovoljno konkretnih optužnica prema većem broju okrivljenika. Potom su optuženici, gotovo u pravilu, u odsutnosti osuđivani na dugogodišnje zatvorske kazne.

U novije smo vrijeme svjedoci obnova postupaka protiv osoba koje su ranije u odsutnosti pravomoćno osuđene, u kojima tužiteljstvo, tijekom dokaznog postupka, odustaje od kaznenog progona ili mijenja pravnu kvalifikaciju kaznenog djela na kazneno djelo oružane pobune pa sudovi, uz primjenu Zakona o općem oprost, donose odbijajuće presude ili rješenja o obustavi postupka.

Zbog takvog je postupanja tužiteljstva i sudova, uobičajenog devedesetih godina, Sreten Peslać nakon izručenja iz Italije proveo u pritvoru godinu dana, unatoč tome što se dokazi, kojima se raspolagalo pri prvome i u obnovljenom postupku, nisu bitno mijenjali.

Prateći postupak zabilježili smo situaciju na koju, iako ona u konačnici nije utjecala na ishod postupka i „sudbinu“ optuženika, ukazujemo radi eventualnih budućih sličnih slučajeva obnova postupaka.

Naime, na prvom ročištu glavne rasprave, nakon što je pročitana optužnica i nakon što se optuženik očitovao o njoj, izjavivši da se ne smatra krivim niti za jednu radnju koja mu je optužnim aktom stavljena na teret, predsjednik Vijeća za ratne zločine izjavio je da se postupak vodi prema *Zakonu o krivičnom*

⁵⁸ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Maja Kovačević Bošković.

postupku iz 1993. godine (NN 34/93), te nije udovoljio zahtjevu optuženika da svoju obranu iznese na kraju dokaznog postupka.⁵⁹

Očito je da je uporište za takav stav imao o odredbama o obnovi postupka *Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97)*, važećem u vrijeme trajanja obnovljenog postupka, u kojemu je propisano da za novi postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopuštena obnova kaznenog postupka važe iste odredbe kao i za prvi postupak.⁶⁰ U prvome postupku, u kojemu je optuženiku suđeno u odsutnosti, primjenjivao se *Zakon o krivičnom postupku* koji je bio na snazi 1993. godine.

Smatramo da se u konkretnom slučaju u obnovljenom postupku vođenom protiv opt. Sretena Peslaća, trebao primjenjivati zakon koji je važio u vrijeme vođenja obnovljenog postupka, tj. ZKP iz 1997. godine. Mišljenja smo da se čl. 411. ZKP odnosi na primjenu materijalno pravnih odredbi pa je shodno tome trebalo primjenjivati kazneni zakon koji je važio u vrijeme vođenja prvog postupka, no ne i procesni zakon. I sam zakonodavac je u „najnovijem“ Zakonu o kaznenom postupku (NN 152/08) precizirao tu odredbu navodeći kako će za novi postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopuštena obnova postupka važiti iste materijalno pravne odredbe kao i za prvi postupak, osim odredbi o zastari.⁶¹

Da je obnovljeni postupak vođen po tada važećem zakonu, optuženik bi bio u mogućnosti svoju obranu iznijeti na kraju postupka, s obzirom da je propisano da će se optuženik, koji se očituje da se u odnosu na sve ili pojedine točke optužbe ne smatra krivim, ispitati na završetku dokaznog postupka, osim ako optuženik drugačije ne zahtijeva.⁶²

Ukazali bismo i na odredbu iz čl. 191. st. 3. *Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (NN 58/02)* prema kojoj, ukoliko glavna rasprava, u predmetu vođenom po dosadašnjim odredbama (dakle ranije važećem zakonu), treba započeti iznova, uzet će se očitovanje optuženika o optužbi u smislu čl. 320. st. 3. Zakona o kaznenom postupku i nastaviti s postupkom prema odredbama ovog Zakona, dakle *Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine*. Tako će sud postupiti i u slučaju kada je presuda povodom pravnog lijeka ukinuta i predmet vraćen na ponovni postupak.⁶³

Ponavljamo da situacija nije bitno utjecala na ishod konkretnog postupka, no da tužiteljstvo nije prekvalificiralo kazneno djelo iz optužnice, smatramo da bi navedena situacija predstavljala bitnu povredu iz čl. 367. st. 1. toč. 8. ZKP-a te da bi presuda bila ukinuta i vraćena prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

⁵⁹ U članku 306. spomenutog Zakona propisano je da predsjednik Vijeća, nakon što je optužnica ili privatna tužba pročitana ili je usmeno izložen njihov sadržaj, pristupa ispitivanju optuženika kao i da će se optuženik, nakon što se izjasni o svakoj točki optužbe, pozvati da izloži svoju obranu.

⁶⁰ Članak 411. stavak 1. ZKP-a (NN 110/97).

⁶¹ Članak 508. stavak 1 ZKP-a (NN 152/08). Navedeni članak inačica je čl. 411. ZKP-a (NN 110/97).

⁶² Članak 320. stavak 7. ZKP-a (NN 110/97).

⁶³ Sporno je da li se navedeni članak odnosi samo na situacije kada glavna rasprava započinje iznova povodom redovnih pravnih lijekova, kada se izmijenio sastav Vijeća ili je odgoda trajala više od dva mjeseca ili se, pak, može primijeniti i u slučajevima obnove postupka.

Postupak protiv Đure Đurića optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ⁶⁴

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH (nakon izmjene optužnice oružane pobune iz čl. 236. f. st. 1. KZRH)

Optuženik: Đuro Đurić

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća, sutkinja Ljubica Rendulić Holzer, članica Vijeća, sudac Predrag Jovanić, član Vijeća

Tužiteljica: Jadranka Huskić, zamjenica ŽDO iz Siska

Branitelj: odvjetnik Zdravko Baburak

Mišljenje

Na Županijskom sudu u Sisku, u veljači 2009. godine, održana je glavna rasprava u predmetu Đure Đurića, optuženog da je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.⁶⁵

Nakon izmjene činjeničnog i zakonskog opisa te pravne kvalifikacije djela iz optužnice (prekvalifikacije na oružanu pobunu), 11. veljače 2009. Vijeće je donijelo presudu kojom je optužba odbijena.

Kazneni postupak protiv Đure Đurića je korektno proveden te, unatoč manjim postupovnim propustima koje smo primijetili izvještavajući s glavne rasprave, nemamo zamjerki na postupanje suda, kao ni na donesenu sudsku odluku.

Spomenuti propusti odnose se na činjenicu da svjedoci nisu propisano upozoreni u smislu čl. 324. i čl. 236. ZKP-a, iako su propisana upozorenja unesena u zapisnik kao izvršena.

Ipak, smatramo potrebnim primijetiti da prilikom izmjene optužnog akta i prekvalifikacije optužnice iz kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona (OKZ) Republike Hrvatske u kazneno djelo oružane pobune (iz čl. 236. f. st. 1. KZRH), Županijsko državno odvjetništvo nije uzelo u obzir iskazivanje svjedokinje Marije Stipić, koja je jedina teretila

⁶⁴ Postupak je pratio i o njemu izvještavao Marko Sjekavica.

⁶⁵ Radi se o razdvojenom postupku. Naime, optužnica Okružnog državnog odvjetništva Sisak broj KT-61/93 od 04. studenoga 1994. podignuta je protiv 35 osoba (Predraga Orlovića i dr.).

Većina optuženika je nedostupna pravosudnim tijelima Republike Hrvatske. Prema riječima tužiteljice, nekima je suđeno ponaosob, kako bi već koji postao dostupan. Do sada je osuđen samo X-optuženi Dragan Vranešević i to na kaznu zatvora od 15 godina. Optuženici Tošo Sundać, Slavko Tadić, Goran Barač, Dušan Badić, Dalibor Borota i Rade Lukač su navodno umrli ili poginuli, ali kako nema službenih dokumenata relevantnih institucija o tome, postupak protiv ovih osoba još nije obustavljen.

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

optuženika, u smislu eventualnog proširivanja optužnog akta u tom smjeru i daljnjeg rasvjetljavanja dotičnih okolnosti.

Naime, ova svjedokinja iskazala je da ju je optuženi Đuro Đurić odvezao u Dvor, u prostorije policijske postaje, da je tuku, gdje je zadobila teške tjelesne ozljede.

Budući da se taj događaj zbio u vremenu nakon inkriminiranog razdoblja, on nije ni mogao biti predmet ocjene suda u ovom kaznenom predmetu.

Mišljenja smo da je izmjena i nadopuna optužnice u tom smjeru, te eventualno proširenje istrage, mogla rasvijetliti taj događaj te provjeriti informaciju, kojom ista svjedokinja raspolaže po čuvenju, da je optuženik Đuro Đurić odvezao njezine pokojne majku i brata na obalu Une, gdje joj je majka zaklana i bačena u rijeku, a brat s lisičinama također bačen u rijeku.

Praksu podizanja zajedničkih optužnica za više počinitelja istog kaznenog djela, koja se često primjenjivala u odnosu na nedostupne počinitelje ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i drugih srodnih kaznenih djela, te naknadnog razdvajanja postupka protiv pojedinog optuženika koji bi u određenom trenutku postao dostupan pravosuđu, uz zadržavanje iste, vrlo općenite optužnice, smatramo vrlo suspektnom praksom.

U odnosu na optužnicu, a u skladu s akuzatornom naravi našeg kaznenog postupka, provedeni postupak i donesenu presudu ocjenjujemo korektnima.

Postupak protiv Damira Kufnera, Davora Šimića, Pavla Vancaša, Tomice Poletta, Željka Tutića i Antuna Ivezića, optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. OKZ RH ⁶⁶

Županijski sud u Požegi

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Damir Kufner, Davor Šimić, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić

Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća, sutkinja Jasna Zubčić, članica Vijeća, sudac Žarko Kralj, član Vijeća

Tužiteljica: Božena Jurković, zamjenica ŽDO iz Požege

Branitelji optuženika: odvjetnici Jovan Doneski i Miroslav Vukelić (za prvooptuženika), Marko Dumančić (za drugooptuženika), Željko Damjanac i Ivica Vrban (za trećeoptyuženika), Branko i Olivera Baričević (za četvrtioptyuženika), Gordana Grubeša i Andrijana Vukoja (za petooptyuženika), Domagoj Miličević i Valentina Gacik (za šestooptyuženika)

Mišljenje

Na Županijskom sudu u Požegi vođen je prvostupanjski postupak protiv šestorice pripadnika bivšeg voda Vojne policije pri 76. bataljunu Zbora narodne garde zbog zatočenja, zlostavljanja i lišavanja života civila srpske nacionalnosti iz sela Kip i Klisa u Marinom Selu pokraj Pakraca.

Dana 13. ožujka 2009. nepravomoćno su proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora.

Optuženici Damir Kufner i Davor Šimić, iako optuženi i proglašeni krivima po zapovjednoj odgovornosti, osuđeni su, uz primjenu odredaba o ublažavanju kazne, na kazne zatvora ispod propisanog minimuma za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Opt. Kufner osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 4 godine i 6 mjeseci, a opt. Šimić na kaznu zatvora u trajanju od 1 godine. Opt. Šimić u pritvoru je proveo gotovo onoliko kolika je i mjera kazne koja mu je izrečena prvostupanjskom presudom.

Ostali optuženici, izravni počinitelji zločina, proglašeni su krivima i osuđeni na kazne zatvora: Pavao Vancaš na 3 godine, Tomica Poletto na 16 godina, Željko Tutić na 12 i Antun Ivezić na 10 godina.⁶⁷

Međutim, kaznu zatvora u trajanju od 16 godina, koliko je izrečeno opt. Polettu, prema Osnovnom krivičnom zakonu Republike Hrvatske uopće nije moguće izreći. Naime, u općem dijelu spomenutog

⁶⁶ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Vlatka Kuić.

⁶⁷ Opt. Antunu Iveziću, koji je u vrijeme počinjenja imao 19 godina, uz primjenu Zakona o sudovima za mladež bilo je moguće izreći kaznu zatvora u trajanju do 12 godina.

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

Zakona propisano je da kazna zatvora ne može biti kraća od petnaest dana niti dulja od petnaest godina, dok je kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina moguće izreći za teške oblike krivičnog djela počinjenog s namjerom. Kaznu u trajanju između 15 i 20 godina, uopće nije moguće izreći.

Hrvatsko je pravosuđe dobilo materijal od haških istražitelja, koji su istraživali zločine počinjene nad Srbima u okolici Pakraca i djelovanje pripadnika pričuvnog sastava MUP RH, kojima je zapovijedao Tomislav Merčep, kao tadašnji pomoćnik ministra unutarnjih poslova RH.

Tijekom predistrage koja je provedena u Bjelovaru i istrage koja je provedena u Požegi, osnovana sumnja da su počinili zločin lišavanjem života osamnaest civila srpske nacionalnosti u Marinom Selu pala je na pripadnike voda Vojne policije pri 76. bataljunu pod zapovjedništvom Damira Kufnera i Davora Šimića.

Od otvaranja istrage svi optuženici su se nalazili u pritvoru, koji je tijekom glavne rasprave, nakon izmjene optužnice i odustanka tužitelja od dijela optužbe, ukinut Davoru Šimiću i Pavlu Vancašu, a nakon objave presude i Damiru Kufneru, s obzirom da mu je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od 5 godina.

Tijekom petomjesečnog suđenja saslušano je 55 svjedoka, od toga troje oštećenika koji su preživjeli zatočenje u Marinom Selu. Dvije preživjele žrtve svjedočile su posredstvom video konferencijske veze. Za vrijeme svjedočenja nalazile su se u zgradi Okružnog suda u Beogradu, a Vijeće, stranke i branitelji optuženika nalazili su se u zgradi Županijskog suda u Osijeku, s obzirom da Županijski sud u Požegi ne posjeduje tehničke uređaje za prijenos slike i zvuka.

Osim spomenutog nedostatka, sudnica Županijskog suda u Požegi u kojoj je vođena glavna rasprava je premalih dimenzija za postupke u kojima je više optuženika i za koje postoji velik interes javnosti.

Svjedoci su iskazivali stojeći u neposrednoj blizini publike, što ih je dodatno izlagalo i opterećivalo, s obzirom da su se u publici nalazili i predstavnici braniteljskih udruga i lokalni političari, koji su svojom nazočnošću pružali potporu optuženicima.

Svjedocima nije pružana psihološka pomoć i zaštita. Iako je nekoliko svjedoka tvrdilo da su im upućene prijete i da ih je strah svjedočiti, samo je jedan oštećenik svjedočio bez prisustva javnosti.

U slučaju eventualnog ponavljanja postupka pred izmijenjenim vijećem, u ovome ili nekom drugom postupku za ratni zločin, pitanje je bi li Županijski sud u Požegi, s obzirom na broj sudaca, mogao formirati novo vijeće koje bi se sastojalo od troje sudaca s iskustvom rada u kaznenim predmetima. Ukoliko to ne bi bilo moguće, predmet bi morao biti delegiran na neki drugi sud. To je još jedan od razloga zbog kojih se zalažemo da se suđenja za ratne zločine održavaju isključivo na županijskim sudovima u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku.

Treći (drugi ponovljeni) postupak protiv Petra Mamule, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ⁶⁸

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Petar Mamula

Vijeće za ratne zločine: sudac Zvonko Vekić, predsjednik Vijeća, sudac Drago Grubeša, član Vijeća, sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća

Tužitelj: Zlatko Bučević, zamjenik ŽDO u Osijeku

Branitelji optuženog: odvjetnici Slobodan Budak i Artur Fišbah

Mišljenje

Dana 7. travnja 2009. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku objavilo je prvostupanjsku nepravomoćnu presudu br. Krz-88/08, kojom je opt. Petra Mamulu proglasilo krivim i osudilo na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine i 10 mjeseci zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Treći (drugi ponovljeni) postupak proveden je korektno, u skladu s odredbama Zakona o kaznenom postupku.

Prvostupanjski je sud izveo dokaze čije je izvođenje naložio Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao i dokaze za koje je smatrao da su potrebni, a predloženi su od strane obrane.

Sukladno gore navedenom, prvostupanjski je sud izvršio uvid u spise Kio-30/97, Kio 29/97 te presudu Županijskog suda u Osijeku br. K-17/06, iz kojih je trebao utvrditi zbog kojeg je činjeničnog supstrata protiv opt. Petra Mamule obustavljena istraga te, sukladno tome, je li predmetno djelo već pravomoćno presuđeno. Ponovno su saslušani i svjedoci Jovan Narandža, Veljko Salonja i Antun Knežević.

Iz izvedenih materijalnih dokaza sud je utvrdio da radnje kaznenog djela koje se optuženiku stavljaju na teret u ovom kaznenom postupku nisu identične radnjama koje su bile predmet istrage koja je obustavljena rješenjem Županijskog suda u Osijeku br. Kio-30/97, primjenom Zakona o općem oprost.

Iz izvedenih personalnih dokaza, iskaza ponovno saslušanih svjedoka, pročitanih iskaza ranije saslušanih svjedoka, sud je utvrdio da je opt. Petar Mamula počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, kako mu je to izmijenjenom optužnicom stavljeno na teret.

Odlučujući o visini i svrsi kazne sud je našao da će se izrečenom ublaženom kaznom postići svrha kažnjavanja.

⁶⁸ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Veselinka Kastratović.

Postupak protiv Čede Jovića, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ⁶⁹

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Čedo Jović

Vijeće za ratne zločine: sudac Darko Krušlin, predsjednik Vijeća, sudac Josip Frajlić, član Vijeća, sudac Nikola Sajter, član Vijeća

Tužitelj: Dragan Poljak, zamjenik ŽDO iz Osijeka

Branitelj: odvjetnik Tomislav Filaković

Mišljenje

U travnju 2009. godine Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku je okr. Čedu Jovića proglasilo krivim da kao zapovjednik postrojbe vojne policije u 35. slavonskoj brigadi tzv. Vojske RSK, iako je znao da njemu podređeni vojni policajci Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić u Dalju zlostavljaju pripadnike radnog voda nesrpske nacionalnosti, nije poduzeo ništa da se počinitelji kazne, pristajući time da oni nastave sa takvim nedopuštenim radnjama i na posljedice takvih radnji (pet fizički zlostavljanih osoba i jedna osoba preminula uslijed zlostavljanja).⁷⁰

Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od pet godina.

U postupku je bilo nesporno da je optuženik u inkriminiranom razdoblju (prosinac '93. – lipanj '95.) bio načelnik službe bezbjednosti 35. slavonske brigade tzv. Vojske RSK, da je zapovjednik voda vojne policije u Dalju bio Novak Simić te da su Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić bili vojni policajci, da su Kikanović, Simić i Krstinić pretukli oštećenog Antuna Kundića koji je uslijed toga umro, da je optuženik znao za taj događaj kao i da je znao da je bilo maltretiranja pripadnika „radnog voda“, u koji su bili mobilizirani Mađari i Hrvati.

Sporno u postupku bilo je jesu li oštećenici (Mađari i Hrvati mobilizirani u „radni vod“) imali status civilnog stanovništva te je li optuženik, pored funkcije načelnika bezbjednosti, bio i zapovjednik vojne policije u 35. slavonskoj brigadi tzv. Vojske RSK, nadređen zapovjedniku voda vojne policije Simiću te vojnim policajcima Kikanoviću i Krstiniću.

⁶⁹ Postupak je pratio i o njemu izvještavao Mladen Stojanović.

⁷⁰ Vojni policajci Novak Simić, Miodrag Kikanović i Radovan Krstinić su 2008. godine pravomoćno osuđeni za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH (zbog fizičkog zlostavljanja Ivana Horvata, Ivana Bodze, Karola Kremenskog, Josipa Ledenčana i Emerika Hudika te Antuna Kundića, koji je preminuo uslijed zlostavljanja).

Simić je pravomoćno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od deset godina, Kikanović od šest godina i šest mjeseci te Krstinić na kaznu zatvora u trajanju od pet godina.

Iz sadržaja odredbi Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata Vijeće je zaključilo da mobilizirani pripadnici „radnog voda“ imaju status civilnog stanovništva, s obzirom da nisu aktivno sudjelovali u neprijateljstvima.

Obrana je tvrdila da okrivljenik, kao načelnik bezbjednosti, nije bio ni mogao biti i zapovjednik postrojbe vojne policije te da je neposredno nadređen zapovjedniku voda vojne policije Novaku Simiću bio zapovjednik brigade (u inkriminirano vrijeme to je bio potpukovnik Stojan Pralica).

Obrana je također isticala da se optužba ne zasniva na materijalnim dokazima, već isključivo na iskazima svjedoka laika, koji su o ulozi okrivljenog zaključili temeljem njegovog izgleda ili su od nekoga to čuli.

Brojne dokazne prijedloge obrane, među ostalima i prijedlog da se kao svjedok sasluša Imra Agotić, ili neka druga osoba koja raspolaže znanjima o strukturi vojnih službi, na okolnost tumačenja odredbi „Pravila službe organa bezbjednosti u oružanim snagama SFRJ“ i „Pravila službe vojne policije oružanih snaga SFRJ“, kako bi se utvrdilo je li moguće istovremeno biti i načelnik sigurnosti i zapovjednik vojne policije, kao i prijedlog za pribavljanjem (putem međunarodne pravne pomoći) formacijskog ustroja 35. slavonske brigade tzv. Vojske RSK, Vijeće je odbilo jer je smatralo da je izvođenje tih dokaza nepotrebno te da je činjenično stanje dovoljno utvrđeno.

Vijeće je na osnovi iskaza svjedoka mještana Dalja koji su, većinom iz pogovora, čuli da je optuženik bio zapovjednik vojne policije u Dalju, te pripadnika vojne policije u inkriminirano vrijeme, koji su mahom izjavljivali da su smatrali da je optuženik bio „glavni“ u vojnoj policiji u Dalju i nadređen zapovjedniku voda vojne policije Simiću, zaključilo da je okr. Jović bio zapovjednik postrojbe vojne policije u 35. slavonskoj brigadi te nadređen Simiću, a time i Kikanoviću i Krstiniću.

U obrazloženju presude je navedeno i da iz „Pravila službe organa bezbjednosti u oružanim snagama SFRJ“ i „Pravila službe vojne policije oružanih snaga SFRJ“ proizlazi zaključak Suda da je vojna policija sredstvo u rukama starješine organa bezbjednosti, da on rukovodi vojnom policijom i da mu je vojna policija podređena.

Pitanje je hoće li i VSRH smatrati da je izvođenje svih odbijenih dokaznih prijedloga bilo nepotrebno, kako je to smatralo Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku.

Vijeće, naravno, samo odlučuje koje će dokazne prijedloge usvojiti i koje će dokaze izvesti, no smatramo da izvođenje nekih od predloženih dokaza ne bi znatno odužilo postupak, a pridonijelo bi većoj sigurnosti pri donošenju odluke.

No i sama glavna rasprava je, za hrvatsku pravosudnu praksu, trajala neuobičajeno kratko. Od otvaranja glavne rasprave do objave presude proteklo je manje od mjesec dana. U tom je razdoblju održano šest ročišta.

Ažurnost u procesuiranju kaznenih djela ratnih zločina je za pohvalu, no ne i ukoliko ide na štetu javnosti glavne rasprave i utvrđivanja činjeničnog stanja.

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

Naime, većini svjedoka na glavnoj raspravi samo su predočavani njihovi raniji iskazi te su upitivani ostaju li pri njima. Eventualno im je postavljeno poneko pitanje. Tako je na prvo ročište glavne rasprave pozvano čak 35 svjedoka, od kojih se 30 odazvalo pozivu. Na taj je način na spomenutom ročištu, koje je trajalo 3 sata i 10 minuta⁷¹, otvorena glavna rasprava, pročitana optužnica, optuženik se očitovao o krivnji, a u dokaznom postupku mišljenje je dala vještakinja medicinske struke te iskaze čak trinaestero svjedoka.

Smatramo da takvu praksu treba napustiti.

⁷¹ *Zapisnik o glavnoj raspravi od 11. ožujka 2009. godine, Krz-80/08-82*

Postupak protiv Mihajla Hrastova, optuženog za kazneno djelo protupravnog ubijanja i ranjavanja neprijatelja iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH ⁷²

Vrhovni sud Republike Hrvatske

Kazneno djelo protupravnog ubijanja i ranjavanja neprijatelja iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH

Optuženik: Mihajlo Hrastov

Sudsko Vijeće: sutkinja Senka Klarić Baranović, predsjednica Vijeća, sudac Marijan Svedrović, sudac izvjestitelj, suci porotnici Božena Kamenski, Bariša Grbeša i Josipa Galić

Tužitelj: Antun Kvakana, zamjenik Glavnog državnog odvjetnika RH

Branitelji optuženog: odvjetnici Krešimir Vilajtović i Igor Meznarić

Mišljenje promatračkog tima nakon provedene rasprave i donošenja presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, presudom br. K-Kž-738/07 od 4. svibnja 2009. prihvatio je žalbu državnog odvjetnika te je preinačio prvostupanjsku presudu Županijskog suda u Karlovcu br. K-7/04 od 28. ožujka 2007., proglasio je opt. Mihajla Hrastova krivim da je počinio kazneno djelo protupravnim ubijanjem i ranjavanjem neprijatelja iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH te ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.

Unatoč provedenoj raspravi pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske ostaju neke činjenice koje mogu dovesti u pitanje odluku Suda o tome da je opt. Mihajlo Hrastov sam počinio navedeno kazneno djelo. Naime, Sud nije izriekom rekao poklanja li vjeru onom dijelu pročitanih iskaza svjedoka Svetozara Šarca i Duška Mrkića, u kome su iskazivali da su na ratne zarobljenike pucale 3 osobe. Nadalje, u prvostupanjskom postupku vještak balističar je rekao da je vidio slike čahura oružja „Ultimax“, call. 5.56 mm te 5 čahura oružja call. 7,62 mm. Oružje „Ultimax“, kao i 59 komada čahura metaka call 5.56 mm, izuzetih s lica mjesta i vještačenih, nesporni su. Za napomenuti je da od optuženika nisu uzeti otisci koji bi se usporedili s otiscima s oružja, čahure nisu uspoređivane sa zrnima izvađenim iz tijela žrtava. To ukazuje da nije utvrđeno jesu li iz vještačenog oružja ispaljeni projektili koji su usmrtili trinaest ratnih zarobljenika i teško ranili dvojicu ratnih zarobljenika te jesu li vještačene čahure u svezi s projektilima koji su ubili ili ranili žrtve Koranskog mosta.

VSRH je kao olakotnu cijenio „okolnost da se opt. M.H. u najtežem razdoblju Domovinskog rata borio na mnogim ratištima“. Smatramo da navedenu okolnost iz više razloga ne treba smatrati olakotnom. Naime, borba na mnogim ratištima u najtežem razdoblju Domovinskog rata uslijedila je nakon kritičnog događaja i s tim događajem nema neposredne veze, a sudjelovanje u borbama ne može i ne smije

⁷² Postupak je pratila i o njemu izvještavala Veselinka Kastratović.

biti opravdanje za činjenje konkretnog zločina pa niti okolnost o kojoj će ovisiti visina izrečene kazne. Pored navedenog i sam je izraz „najteže razdoblje Domovinskog rata“ jezično, a i pravno, nejasan.

Osim toga, sam VSRH kao otegotnu okolnost nalazi „tešku posljedicu ostvarenog kaznenog djela, tj. smrt trinaest osoba i teško ranjavanje dvije osobe – koja posljedica znatno premašuje kvalifikatornu okolnost iz st. 2. čl. 124. OKZ RH“, i unatoč tome izriče kaznu zatvora ispod propisanog minimuma za predmetno kazneno djelo.

Nakon završene glavne rasprave Vrhovni sud Republike Hrvatske nije javno objavio presudu, kojom je proglasio opt. Mihajla Hrastova krivim i osudio na kaznu zatvora u trajanju od 8 godina. Na temelju te presude protiv optuženika je određen pritvor.⁷³

Ustavni je sud ocijenio da je nedopustivo da se rješenjem određuje pritvor na temelju presude koja nije javno objavljena te da je podnositelju ustavne tužbe (Mihajlu Hrastovu) na taj način uskraćeno pravo da bude upoznat s izrekom i ukratko s razlozima presude. S obzirom da presuda proizvodi pravne učinke tek kad je izrečena i javno objavljena, što u konkretnom slučaju nije bila, ni pritvor se nije mogao odrediti na temelju čl. 102. st. 4. ZKP-a. Ustavni je sud utvrdio da su time Mihajlu Hrastovu povrijeđena ustavna prava te da mu pripada pravo na odštetu i javnu ispriku zbog nezakonitog uhićenja za razdoblje od 5. svibnja (kada je pritvoren) do 30. lipnja (kada su njegovi branitelji primili pisanu presudu). Ovom odlukom Ustavnog suda nije naloženo puštanje Mihajla Hrastova na slobodu, s obzirom da je do donošenja odluke Ustavnog suda pisana presuda Vrhovnog suda dostavljena strankama.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Karlovcu br. K-7/04 od 28. ožujka 2007. opt. Mihajlo Hrastov je nakon provedenog trećeg (drugog ponovljenog) suđenja oslobođen optužbe da je počinio kazneno djelo iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH, jer je postupao u nužnoj obrani.

U žalbi protiv navedene presude državno odvjetništvo je navelo da je prvostupanjski sud prilikom ocjene izvedenih dokaza uvažio samo one dokaze ili njihove dijelove koji idu u prilog stajališta da je optuženik postupao u nužnoj obrani. Ukazano je na nevjerodostojnost iskaza svjedoka Gorana Čerkeza, koji je tijekom kaznenog postupka mijenjao iskaz o odlučnim činjenicama. U žalbi je navedeno da su iskazi svjedoka Gorana Čerkeza i opt. Mihajla Hrastova u suprotnosti s izvedenim dokazima te da se opt. Mihajlo Hrastov nije nalazio u situaciji nužne obrane, jer napada na optuženika kritične zgrade nije ni bilo.

Vrhovni sud Republike Hrvatske je odlučivao u sjednici vijeća 24. rujna 2008. No, u nejavnom dijelu sjednice je, ex officio, odlučeno da VSRH, kao drugostupanjski sud, treba donijeti odluku na temelju održane rasprave. Vijeće je utvrdilo da je činjenično stanje u pobijanoj prvostupanjskoj presudi po-

⁷³ Članak 102. stavak 4. ZKP-a glasi: „Pri izricanju presude uvijek će se odrediti pritvor protiv okrivljenika kojem je izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna.“

grešno utvrđeno, da je, radi odlučivanja o činjeničnom stanju, potrebno na raspravi izvesti neke već ranije izvedene dokaze te da postoje opravdani razlozi da se predmet ne vrati prvostupanjskom sudu na ponovnu glavnu raspravu.

Nakon provedene rasprave (20. travnja i 4. svibnja 2009.), i izvedenih dokaza (personalnih i materijalnih), VSRH je utvrdio drugačije činjenično stanje od onoga koje je utvrdio prvostupanjski sud.

VSRH nije prihvatilo iskaze svjedoka Gorana Čerkeza i Darka Grujića. „Ocjenom obrane opt. M. H. i iskaza svjedoka G. Č. više je nego očigledno da se ti iskazi ne razlikuju samo u detaljima, već se ti iskazi suštinski razlikuju: točno je da svjedok G. Č. od samog početka kaznenog postupka iskazuje da je napadnut u jednom trenutku na ... mostu, ali napad na sebe taj svjedok opisuje svaki put s toliko „dodatnih detalja“ da to dovodi u ozbiljnu sumnju vjerodostojnosti cjelokupnog njegovog iskaza“.⁷⁴

VSRH je prihvatio iskaze svjedoka Svetozara Šarca, Duška Mrkića i Nebojše Jasnića, koji su iskazali da nisu vidjeli da bilo tko od zarobljenih rezervista koga napada. Za Sud je neprihvatljiv uopćen i nejednak pristup ocjeni izvedenih dokaza od strane prvostupanjskog suda: „prilikom ocjene iskaza ... navedenih svjedoka (Svetozara Šarca, Duška Mrkića i Nebojše Jasnića) posebno ističe da je njihove iskaze cijenio „s više opreza“ i to iz razloga jer se njihovi iskazi razlikuju „u niz detalja“, a osim toga, ti svjedoci „sebe smatraju oštećenima, pa je logično da su zainteresirani za ishod ovog kaznenog postupka“.⁷⁵ Sud nije prihvatio razloge prvostupanjskog suda o tome da navedeni svjedoci zbog mraka, napada na grad te planiranja bijega nisu uočili napad na Gorana Čerkeza. Čak štoviše, VSRH smatra da su mrak i napad na grad mogli utjecati i na druge svjedoke, neposredne očevice događaja, koji su tijekom prvostupanjskog dokaznog postupka saslušani, a što prvostupanjski sud kod ocjene iskaza tih svjedoka nije smatrao važnim.

Pored pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u pogledu ocjene personalnih dokaza, VSRH je našao da je prvostupanjski sud pogrešno ocijenio i materijalne dokaze. Za VSRH „nema dvojbe da je opt. M.H. dana 21. rujna 1991. godine, oko 21.00 sati, u K. kao pripadnik posebne jedinice policije PU..., po primitku zadatka da sa svojom grupom čuva i preprati u prostorije PU grupu vojnika koji su predali oružje, dolaskom na most preko rijeke K. u R. iz mitraljeza „Ultimax“ pucao u vojnike, pri čemu su uslijed mnogobrojnih strijelnih rana glave, trupa i udova smrtno stradali trinaestorica neprijateljskih vojnika – rezervista, dok su D.M. i S.Š. zadobili teške i po život opasne ozljede, ali su uslijed liječničke intervencije ostali na životu“.⁷⁶

VSRH nije prihvatio obranu opt. Mihajla Hrastova iznijetu na raspravi pred tim Sudom. „Ova modifikacija iskaza (obrane) opt. M. H. neodoljivo podsjeća na iskaze svjedoka G. Č. i D. G. koji su oni dali na raspravi pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske kao drugostupanjskim sudom“.⁷⁷ „Iz ovakvih

⁷⁴ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 10, odjeljak 7, i str. 11, odjeljak 1.

⁷⁵ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 11, odjeljak 8

⁷⁶ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 13, odjeljak 5

⁷⁷ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 14, odjeljak 5

iskaza svjedoka G. Č. i D. G., te izmjene obrane opt. M. H., evidentno je, da se radi o njihovom pokušaju da međusobnim usklađivanjem iskaza na svaki način pomognu opt. H., čime su samo dodatno doveli u pitanje i dotadašnju tezu obrane o postupanju optuženika u nužnoj obrani, jer od iste sada odstupaju⁷⁸.

„... do, utvrđenja da je upravo opt. M.H. iz mitraljeza „Ultimax“ pucao u neprijateljske vojnike te trinaestero njih lišio života, a dvojicu teško tjelesno ozlijedio, Vrhovni sud Republike Hrvatske došao je na temelju ocjene priznanja opt. M.H. (iskaz dan na raspravi pred Županijskim sudom u Karlovcu), kada je isti iskazao: „Tada sam počeo pucati iz mitraljeza „Ultimax“ call. 5.56 mm, s dobošem, napunjenog sa sto metaka i pucao sam rafalno, jer uopće nije moguće pucati pojedinačno, a radilo se o punjenju s tzv. NATO mecima koji su vrlo probojni... nakon što sam ispucavo svih sto metaka i nakon što su pripadnici tzv. JNA popadali ...“⁷⁹

Osim materijalnih dokaza VSRH je cijenio iskaze svjedoka Gorana Čerkeza i Darka Grujića: „... koji su izričito iskazali: „Opt. M. H., da mi spasi život, počeo je po tim rezervistima pucati iz „Ultimaxa“ rafalnom paljbom, tako da su rezervisti popadali negdje pri kraju mosta“ (G.Č. – str. 154. spisa), te: „... u tom momentu okr. M. H. počeo je pucati iz „Ultimaxa“ po rezervistima koji su počeli padati nešto dalje od početka mosta gledajući prema M.“ (D. G. – str. 156. spisa)⁸⁰. Dakle, za Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, nema nikakve dvojbe da je optuženik iz mitraljeza „Ultimax“ pucao u vojnike.

Iz analize iskaza saslušanih vještaka: sudsko–medicinske i balističke struke, VSRH je zaključio „da opt. M. H. temporae criminis nije napadnut od strane rezervista niti „polukružno“ niti „formacijski“ – kako je to pogrešno utvrdio prvostupanjski sud na str. 27. odl. 1. pobijene presude“⁸¹. Također, VSRH „smatra da rezervisti nisu krenuli prema opt. M. H. ... zbog čega nije ostvaren protupravni napad „koji izravno predstoji“ koji bi dao pravo opt. M. H. na nužnu obranu od takvog napada“⁸². VSRH je zaključio da napada na svjedoka Gorana Čerkeza nije niti bilo, a svoj zaključak temelji na izmjenama iskaza o tom napadu i svjedoka Gorana Čerkeza i svjedoka Darka Grujića. Osim toga, svjedoci Svetozar Šarac, Branko Mađarac, Duško Mrkić i Nebojša Jasnić, preživjeli zarobljenici s mosta, iskazivali su da nisu vidjeli bilo kakav otpor zarobljenika. Iskazima ovih svjedoka VSRH je poklonio vjeru.

Iz iskaza vještaka sudsko–medicinske struke VSRH utvrdio je način na koji su zadobili rane preživjeli svjedoci Svetozar Šarac i Duško Mrkić.

⁷⁸ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 15, odjeljak 4

⁷⁹ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 15, odjeljak 3

⁸⁰ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 16, odjeljak 2

⁸¹ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 17, odjeljak 6, redak 3 – 5

⁸² Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 19, odjeljak 2

U citiranoj presudi obrazložena je odluka VSRH glede povrede pravila međunarodnog prava, a što je pretpostavka za počinjenje kaznenog djela iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH. VSRH se pozvao na praksu MKSJ „... da oružani sukob postoji tamo gdje postoji duži period oružanog nasilja između vladinih snaga i organiziranih oružanih grupa, ili između takvih grupa unutar jedne države“ (tužitelj /T.-IT-94-1-AR72 od 2. studenoga 1995. godine)⁸³. Osim toga, oružani sukob na području jedne države redovito predstavlja unutarnji sukob. Da bi počinitelj kaznenog djela iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH ostvario radnju djela, on mora djelovati prema neprijatelju koji se bezuvjetno predao⁸⁴. VSRH je svoj zaključak da su se rezervisti bezuvjetno predali, da im je oduzeto i kratko i dugo naoružanje, i to na strani Mekušja, prije prelaska mosta preko rijeke Korane, temeljio na iskazima svjedoka Svetozara Šarca, Duška Mrkića, Branka Mađarca, Nebojše Jasnića i Josipa Ribara.

VSRH je glede statusa ratnog zarobljenika citirao praksu MKSJ: „u praksi MKSJ osoba koja pripada drugoj strani „smatra se ratnim zarobljenikom od trenutka kad su pali u vlast neprijatelja. U slučaju ako postoji sumnja u status vrijedi presumpcija statusa vojnog zarobljenika sve dok kompetentno sudsko tijelo ne odluči o statusu neprijatelja“⁸⁵.

VSRH zaključio je da je opt. Mihajlo Hrastov počinio kazneno djelo iz čl. 124. st. 1. i 2. OKZ RH s izravnom namjerom. U vrijeme počinjenja djela bio je ubrojav i svjestan protupravnosti svoga postupanja. No, isto tako prihvatio je nalaz i mišljenje vještaka psihijatra da je u kritično vrijeme optuženik bio bitno smanjeno ubrojav.

Odlučujući o olakotnim i otegotnim okolnostima, VSRH na strani optuženika je cijenio niz olakotnih okolnosti. Od otegotnih okolnosti VSRH na strani optuženika je cijenio „tešku posljedicu ostvarenog kaznenog djela, tj. smrt trinaest osoba i teško ranjavanje dvije osobe – koja posljedica znatno premašuje kvalifikatornu okolnost iz st. 2. čl. 124. OKZ RH“⁸⁶.

⁸³ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 21, odjeljak 6, redak 3 - 5

⁸⁴ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 21, odjeljak 7, redak 3 – 8 i str. 22, odjeljak 1

⁸⁵ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 22, odjeljak 5 i str. 23, odjeljak 1

⁸⁶ Presuda VSRH br. I-Kž-738/07. od 4. svibnja 2009. godine, str. 25, odjeljak 2, redak 2 – 3

Postupak protiv Branimira Glavaša, Ivica Krnjaka, Gordane Getoš Magdić, Dine Kontića, Tihomira Valentića i Zdravka Dragića, optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva⁸⁷

Županijski sud u Zagrebu

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Branimir Glavaš, Ivica Krnjak, Gordana Getoš Magdić, Dino Kontić, Tihomir Valentić i Zdravko Dragić
Vijeće za ratne zločine: sudac Željko Horvatović, predsjednik Vijeća, sutkinja Rajka Tomerlin Almer, članica Vijeća, sutkinja Sonja Brešković Balent, članica Vijeća, sudac Mirko Klinžić, dopunski član Vijeća

Tužitelji: Jasmina Dolmagić, zamjenica ŽDO u Zagrebu, i Miroslav Kraljević, zamjenik ŽDO u Osijeku (odlukom Glavnog državnog odvjetnika privremeno upućen u ŽDO u Zagreb)

Branitelji optuženih: odvjetnici Dražen Matijević, Ante Madunić i Veljko Miljević, za okr. Glavaša, Domagoj Rešetar i Zoran Stjepanović, za okr. Krnjaka, Antun Babić i Tajana Babić, za okr. Getoš-Magdić, Radan Kovač, za okr. Kontića, Boris Vrdoljak, za okr. Valentića, Dragutin Gajski, za okr. Dragića

Mišljenje

Kazneni postupak će ostati upamćen po posebno teškim pritiscima na svjedoke, zakašnjelom postupanju tijela progona te nepoštivanju neovisnosti sudstva, stupa svake pravne države, od strane najvišeg zakonodavnog tijela u zemlji.

Dana 8. svibnja 2009. objavljena je presuda kojom su optuženici proglašeni krivima za ratni zločin počinjen nad osječkim civilima 1991. godine. Prvostupanjskom presudom je utvrđeno da su optuženici kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, ovisno o svojoj ulozi, naređivali, odnosno neposredno zatvarali, mučili i ubijali civilno stanovništvo, pri čemu su navedene protupravne radnje poduzimali u svrhu zastrašivanja i odmazde, a gotovo sve žrtve bile su srpske nacionalnosti.⁸⁸

⁸⁷ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Jelena Đokić Jović.

⁸⁸ I-opt. Branimiru Glavašu za kazneno djelo iz točke 1. presude, počinjeno nečinjenjem, utvrđena je kazna zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, a za kazneno djelo iz točke 2. presude kazna zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, pa mu je primjenom odredbi o stjecaju izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina.

Ostali optuženici za kazneno djelo navedeno u točki 2. presude osuđeni su na kazne zatvora u trajanju od: II-opt. Ivica Krnjak 8 (osam) godina, III-opt. Gordana Getoš-Magdić od 7 (sedam) godina, a V-opt. Dino Kontić, VI-opt. Tihomir Valentić i VII-opt. Zdravko Dragić od po 5 (pet) godina.

Sud je izmijenio i uskladio činjenične opise sukladno rezultatima dokaznog postupka, tako da su iz konstrukcije produljenog kaznenog djela izostavljene inkriminacije koje nisu dokazane (ubojstvo Đorđa Petkovića za koje se teretilo prvoptuženog Glavaša, kao i ubojstvo Jovana Grubića za koje su terećeni prvooptuženi Glavaš i drugi optuženici).

Nakon što je iz činjeničnog opisa izostavljena inkriminacija iz točke 2.a optužnice (ubojstvo Đorđa Petkovića) u pogledu ostalih inkriminiranih događaja – ubojstva Branka Lovrića, Alije Šabanovića, Milutina Kutlića, Svetislava Vukajlovića, Bogdana Počuće, NN ženske

Branimir Glavaš prvi je saborski zastupnik optužen i osuđen za ratni zločin. Punih 17 godina bio je u samom vrhu državnih i vojnih struktura, ratni zapovjednik Osijeka, zastupnik, nekadašnji župan i suradnik predsjednika Tuđmana, ali i bivšeg predsjednika HDZ-a i premijera Ive Sanadera, sve do razlaza prije nekoliko godina. Njegov politički utjecaj bio je evidentan i tijekom trajanja kaznenog postupka.

Dok ostali optuženici/optuženica žalbeni postupak pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske čekaju u pritvoru,⁸⁹ prvooptuženi Glavaš, zahvaljujući zlouporabi instituta dvojnog državljanstva izbjegava lišenje slobode nakon što je prvostupanjskom odlukom, kako je naprijed navedeno, proglašen krivim i osuđen na zatvorsku kaznu.⁹⁰

Prizivno vijeće Suda Bosne i Hercegovine odbacilo je žalbu Hrvatske na odluku prvostupanjskog vijeća istoga suda kojom je odbijen zahtjev za izručenje opt. Branimira Glavaša.⁹¹

Na Hrvatskom saboru nedvojbeno leži najveća odgovornost za Glavašev bijeg od pravde. Kršeći načelo vladavine prava, ali i trodiobe vlasti, Hrvatski sabor je svojom odlukom temeljenom na, po našem mišljenju, pogrešnom tumačenju Ustava Republike Hrvatske, onemogućio pravosudnim tijelima da samostalno i nepristrano odlučuju o određivanju pritvora protiv Branimira Glavaša te se on od 11. siječnja 2008. (utvrđivanjem zastupničkog mandata na konstituirajućoj sjednici Hrvatskog sabora) brani sa slobode.

Ovakvom se odlukom Hrvatski sabor narugao sudstvu čija se neovisnost smatra imperativom svake civilizirane, moderne, demokratske i nadasve pravne države, utemeljene na zaštiti i poštivanju ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁹²

osobe i pokušaja ubojstva Radoslava Ratkovića, za koja su optuženici iz tehničkih razloga terećeni u dvije točke optužnice, s obzirom da se nadi o jednom događaju u kojem su sudjelovali svi optuženici, sud je spojio činjenične opise iz točke 2. i 3. optužnog akta.

⁸⁹ *Određba čl. 102. st. 4. ZKP-a propisuje obligatorni pritvor protiv okrivljenika kojima su izrečene kazne zatvora od pet godina ili teže kazne.*

⁹⁰ *Opt. Glavaš nije nazočio objavi prvostupanjske presude Županijskog suda u Zagrebu. Odlukom saborskog Mandatno-imunitetnog povjerenstva imunitet u odnosu na pritvaranje mu je ukinut tek tri dana nakon izricanja presude, što mu je dalo dovoljno vremena da mirno napusti zemlju i pređe u BiH čije je državljanstvo uspio ishoditi u prosincu 2008. godine. Čl. 6. Zakona o državljanstvu regulirano je stjecanje bosansko-hercegovačkog državljanstva podrijetlom. Za stjecanje državljanstva relevantno je da su oba roditelja u vrijeme rođenja djeteta bili državljani BiH bez obzira na mjesto rođenja djeteta.*

⁹¹ *Sud BiH prvotno je razmatrao zahtjev Hrvatske za izručenjem opt. Glavaša u lipnju i tada ga je odbio. Prizivno vijeće 26. listopada je potvrdilo kako Glavaš ne može biti izručen jer je nedvojbeno utvrđeno da je on državljanin BiH s prebivalištem u Ljubuškom. Zabrana ekstradicije vlastitih državljana utvrđena je Zakonom o kaznenom postupku BiH.*

⁹² *Prvooptuženi Glavaš je 8. studenoga 2007. stupio u štrajk glada, koji je prekinuo nakon što mu je pritvor ukinut. Po mišljenju tima medicinskih vještaka bio je procesno sposoban. Pritvor je ukinut odlukom izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu 11. siječnja 2008., jer je optuženik utvrđivanjem zastupničkog mandata na konstituirajućoj sjednici Hrvatskog sabora stekao imunitet sukladno čl. 75. st. 1. i 3. Ustava RH i čl. 23. do 28. Poslovnika Hrvatskog sabora. Sabor je većinom glasova donio odluku da za vrijeme trajanja zastupničkog mandata uskraćuje odobrenje za pritvaranje zastupnika Glavaša. Vijeće Vrhovnog suda RH je 17. siječnja 2008. odbilo žalbu državnog odvjetnika protiv rješenja Županijskog suda u Zagrebu od 11. siječnja 2008. te je rješenje o ukidanju pritvora postalo pravomoćno.*

Slučaj Glavaš u fokus je stavio i problematiku nemogućnosti izručenja vlastitih državljana između država nastalih raspadom nekadašnje SFRJ, koji dvojna državljanstva sve češće zlorabe za izbjegavanje kaznene odgovornosti za teška kaznena djela ratnih zločina i organiziranog kriminala. Naime, zbog postojeće ustavne zabrane ekstradicije, Republika Hrvatska do izmjene Ustava i ulaska u EU, odnosno sklapanja bilateralnih ugovora o izručenju s drugim državama, nije u mogućnosti izručivati vlastite državljane. U prijedlogu ustavnih promjena koje je Vlada Republike Hrvatske uputila Saboru zadržana je generalna zabrana izručenja, kao značajka državljanstva, ali je ekstradicija dozvoljena u iznimnim slučajevima kad je tražena „u skladu s međunarodnim ugovorom ili pravnim poretkom EU-a“.⁹³

U ovom kaznenom predmetu vođene su dvije istrage, jedna pred Županijskim sudom u Osijeku i druga pred Županijskim sudom u Zagrebu, i to za likvidacije civilnih osoba na Dravi te za dovođenja i zlostavljanja civila u prostorijama Sekretarijata za narodnu obranu.

Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu dana 30. rujna 2008. godine sudu je dostavilo novu, objedinjenu optužnicu broj K-DO-105/06 protiv I-opt. Glavaša, II-opt. Krnjaka, III-opt. Getoš Magdić, V-opt. Kontića, VI-opt. Valentića i VII-opt. Dragića.⁹⁴

Optužnica je pročitana na glavnoj raspravi 4. studenoga 2008. godine, koja je počela iznova.⁹⁵

Kazneni postupak, koji karakterizira dugotrajan dokazni postupak, postupovno je korektno proveden. Nakon zakašnjelih predistražnih radnji⁹⁶, prva tzv. zagrebačka istraga započela je prije gotovo tri godine. Samo tijekom dokaznog postupka na glavnoj raspravi ispitano je 97 svjedoka, dok broj održanih ročišta prelazi 120.

Valja istaknuti da je dokazivanje činjenica koje je sud smatrao važnim za pravilno presuđenje bilo iznimno teško, prvenstveno jer je zbog neadekvatne reakcije državnih tijela u vrijeme kada su se ubojstva

⁹³ Ustav Republike Hrvatske u čl. 9. st. 2. propisuje da državljanin Republike Hrvatske ne može biti progan iz Republike Hrvatske niti mu se može oduzeti državljanstvo, a ne može biti ni izručen drugoj državi.

⁹⁴ Prvooptuženika se i izmijenjenom optužnicom tereti po dvije osnove: kao nalogodavca zločina i odgovornu osobu koja zločin nije spriječila. Stavljeno mu je na teret propuštanje poduzimanja mjera radi sprečavanja nezakonitih postupanja pripadnika njemu podređene postrojbe tzv. „Prištapske čete“, „Branimirove osječke bojne“ itd. prema civilnom pučanstvu, poglavito srpske nacionalnosti, te izdavanje zapovjedi da se civilne osobe neovlašteno lišavaju slobode, zatvaraju, zlostavljaju i usmrćuju.

Izmijenjenom i objedinjenom optužnicom prvooptuženik se više nije teretio za osobno sudjelovanje u zlostavljanju dvojice nepoznatih civila zatvorenih u jednoj od garaža pri SNO-u niti za zlostavljanje Smilje, Rajka i Snežane Berić u prostorijama SNO-a 06. rujna 1991. godine.

Izmijenjenom i objedinjenom optužnicom nepoznati pripadnici Samostalne uskočke satnije (SUS) više se nisu teretili za ubičenje i usmrćivanje Petra Ladjuka, Milenka Stanara i nepoznate muške osobe.

⁹⁵ Glavna rasprava počela je iznova 05. studenoga 2007., zbog izmjene dopunske članice Vijeća, te 04. studenoga 2008., zbog odgode koja je trajala duže od dva mjeseca. Dokazni postupak u iznova započetoj glavnoj raspravi je već nakon pet održanih ročišta, 14. studenoga 2008. godine, dostigao fazu dokaznog postupka prijašnje glavne rasprave od 07. srpnja 2008. godine.

⁹⁶ Opsežnu kriminalističku obradu o stradanju srpskih civila u Osijeku 1991. i 1992., koja je rezultirala i podnošenjem odgovarajućih kaznenih prijava, vodio je Vladimir Faber, u tu svrhu 2005. godine imenovan načelnikom Policijske uprave Osječko-baranjske.

dogadala ostalo malo stvarnih (tzv. materijalnih) dokaza⁹⁷, a potom i zbog zakašnjelog postupanja tijela kaznenog progona.⁹⁸

Dokazni postupak se upravo zbog toga temeljio na verbalnim iskazima. Stoga i ne čudi činjenica da su tijekom kaznenog postupka posebno teški bili pritisci na svjedoke.⁹⁹ Najsadržajnije i najuvjerljiviji dokazi došli su od strane zaštićenih svjedoka i svjedoka koji su tražili isključenje javnosti.

Već smo kao ključni prijepor apostrofirali izravnu intervenciju Hrvatskog sabora u prvostupanjski postupak. Donoseći političku odluku o tome treba li prvooptuženik u kaznenom postupku za ratni zločin biti u pritvoru ili ne, Hrvatski sabor tu odluku nije prepustio pravosuđu. Svjedocima je poslana vrlo jasna poruka da prvooptuženik ima snažnu, za njih prijeteću političku moć utjecaja na proces te da nema smisla izlagati se svjedočenjem.¹⁰⁰

Nadalje, temeljem odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske je iz pritvora pušteno četvero optuženih, a pozivajući se na tu odluku Županijski sud u Zagrebu je dan kasnije iz pritvora pustio i preostalu dvojicu optuženika.

Od započinjanja glavne rasprave 15. listopada 2007. zabilježili smo situacije pritiska na svjedoke. Više je svjedoka iskazivalo da su izvrgnuti prijetnjama, neki su tražili zaštitu, bilo je situacija u kojima nisu bili zaštićeni od pritiska branitelja, ali i optuženika.¹⁰¹

⁹⁷ *Zapisek o uviđaju sačinjen nakon ubojstva Čedomira Vučkovića u dvorištu SNO-a sadrži cijeli niz propusta i netočnih konstatacija. Puška koju je oštećenik navodno imao kod sebe nije izuzeta, s mjesta događaja istražni sudac nije izuzeo oružje iz kojeg je pucano na Čedomira Vučkovića niti čabure koje su se morale naći nakon pucanja, a utvrdio je da je na lešu vidljivo više prostrjelnih rana glave, iako oštećenik uopće nije zadobio prostrjelnu ranu glave. Istražni sudac Mladen Filipović nije naložio izuzimanje parafinskih rukavica od osoba koje bi ulazile u krug osoba koje su pucale u oštećenog, a naložio je da se prostrjelne rane na tijelu utvrde samo vanjskim pregledom.*

⁹⁸ *Kazneni postupak je pokrenut četrnaest godina nakon počinjenja zločina, u srpnju 2005. godine. Po našim saznanjima, do tada nije učinjen nikakav potez u smjeru pokretanja istražnog postupka. O zločinima se u javnosti progovorilo zahvaljujući novinaru Dragi Hedlu te javnim iskazima pojedinaca koji su i sami sudjelovali u nedozvoljenim radnjama. U vrijeme kada su pokrenute ozbiljne predistražne i istražne radnje prvooptuženik je bio zastupnik u Hrvatskom saboru, ali disident svoje matične stranke (vladajućeg HDZ-a), te je od samog početka kaznenog postupka svoju obranu u javnosti, a kasnije i u sudskom procesu, temeljio na tvrdnji da se radi o politički montiranom procesu. Osim zastupničkog statusa koji mu daje imunitet, političke moći i utjecaja na lokalne medije, što je sve koristio i koristi u svojoj obrani, nesankcionirano je kršio pritvorska pravila snimajući u pritvoru predizborni video spot.*

⁹⁹ *Najeklatantniji primjer kršenja Zakona o kaznenom postupku je objavljivanje tajnih svjedočenja, odnosno iskaza koji su dani na sjednicama s kojih je bila isključena javnost. U navedenim slučajevima ne samo što je prekršena odluka Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu, već je iskazano nepoštivanje suda, jer se objavljivanjem i dijelom iskaza ili njegovim parafraziranjem iskaz čini dostupan javnosti, ignorira se odluka Vijeća, pokazuje se samovolja i nepoštivanje pozitivnih propisa Republike Hrvatske, na kojima je temeljena odluka Vijeća o isključenju javnosti. Posredno se utječe na konkretnog svjedoka, kao i na svjedoke koji će svoj iskaz tek dati.*

^S *obzirom da je iznošenje podataka s dijela glavne rasprave, s koje je prethodno bila isključena javnost, kazneno djelo za koje je predviđena kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine (čl. 351.), državno odvjetništvo je reagiralo u okviru svojih ovlasti. Odujetnik Krešimir Krsnik, branitelj trećooptuženice, za odavanje iskaza pravomoćno je osuđen na uvjetnu kaznu zatvora.*

¹⁰⁰ *Pravni se prijepori saborske odluke mogu pronaći u činjenici da se radilo o sudskom postupku koji se nalazio u fazi glavne rasprave i za koji je Hrvatski sabor već prethodno donio odluku o ukidanju imuniteta; obrazloženje odluke bilo je da „treba omogućiti optuženiku obranu sa slobode jer to ne može utjecati na ishod postupka“; pitanje tumačenja čl. 75. st. 2. Ustava RH o primjeni instituta zastupničkog imuniteta, odnosno čl. 75. st. 3. Ustava RH i usklađenosti Poslovnika Sabora RH s navedenim člancima.*

¹⁰¹ *Odujetnik Ante Madunić, branitelj prvooptuženog Glavaša, tijekom ročišta glavne rasprave koja su održana 13.-15. veljače 2008., fotografirao je svjedoke mobitelom, dok je drugooptuženik pokušao svjedoku Vladi Frketiću dostaviti zapisnik s glavne rasprave kako bi ovaj svoj iskaz uskladio s iskazima svjedoka čija su svjedočenja zabilježena u nudenom zapisniku.*

Predsjednik Vijeća, sudac Željko Horvatić, je postupak vodio u skladu sa zakonom i uz uvažavanje dostojanstva žrtava. Primjenjivane su odredbe ZKP-a o posebnom načinu sudjelovanja i ispitivanja zaštićenih svjedoka u postupku, odredbe Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ s izmjenama i dopunama te odredbe Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava. Korištena je međunarodna pravna pomoć pri izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka u Srbiji.

Sud je neprijeporno utvrdio da je opt. Glavaš i pokraj Nikole Jamana, kao formalnog zapovjednika, imao stvarne zapovjedne ovlasti u odnosu na tzv. Zaštitnu četu.¹⁰² Akcija na Tenjski Antunovac zorni je primjer da je prvooptuženik imao efektivnu zapovjednu moć u odnosu na tzv. Zaštitnu četu, odnosno da je i prije nego što je 02. studenoga 1991. formalno ušao u vojnu hijerarhiju imao prerogative zapovjednika u odnosu na navedenu postrojbu.¹⁰³

Osim što je stvarno zapovijedao tzv. Zaštitnom četom, prvooptuženik je imao i stvarne zapovjedne ovlasti u odnosu na tajnu grupu koja se nalazila u sastavu postrojbe za diverzantsko-izviđačke namjene pri Operativnoj zoni Osijek¹⁰⁴ te ja tako u SUS-u postojala dvostruka linija zapovijedanja, i to jedna formalna, koja je vertikalno išla od neposrednog zapovjednika ove postrojbe II-opt. Krnjaka do njemu nadređenog zapovjednika Operativne zone Karla Gorinšeka, a druga preko I-opt. Glavaša, koji je faktično izdavao zapovijedi pripadnicima tajne grupe u okviru ove postrojbe, iako nije imao formalne zapovjedne ovlasti u odnosu na diverzantsko-izviđačku postrojbu, koja je osnovana mnogo prije formalnog ustroja.¹⁰⁵

Također, treba naglasiti da je sudska odluka temeljena i na iskazima trećeoštećenice Gordane Getoš Magdić i sedmooptuženika Zdravka Dragića danim u fazi predistrage i tijekom istražnog postupka, za koje je sud utvrdio da su pribavljeni na zakonit način (zakoniti dokazi). Odluku je potvrdio Vrhovni sud Republike Hrvatske.¹⁰⁶

¹⁰² Okosnica dokaznog postupka bila je usmjerena na obranuldemaniranje navoda optužnog akta da je prvooptuženik bio zapovjednik tzv. Zaštitne čete. Tužiteljstvo nastoji dokazati da je usprkos izvedenim materijalnim dokazima u kojima je Nikola Jaman naveden kao formalni zapovjednik, prvooptuženik zapovijedao pripadnicima navedene čete u ključnim akcijama vojnog karaktera, iako je bio izvan regularnog zapovjednog lanca. Ovo se, dakako, odnosi na razdoblje do 7. prosinca 1991. godine, kada je prvooptuženik postao formalni zapovjednik obrane Osijeka.

¹⁰³ Presuda, Poslovni broj X-K-rz-1/07, str. 56. i 57.

¹⁰⁴ Kako se optužnim aktom drugooštećenik teretio da je kao zapovjednik posebne postrojbe za diverzantsko-izviđačke namjene Operativne zone Osijek, kasnije službeno nazvane Samostalna uskočka satnija (SUS), tijekom studenoga i prosinca 1991. prihvaćao, sudjelovao te prosljeđivao zapovijedi prvooptuženika koje su se odnosile na neovlašteno lišavanje slobode, zatvaranje, zlostavljanje i usmrćivanje civilnih osoba, podređenim pripadnicima u tu svrhu osnovane tajne grupe, obrana kao ključni argument navodi prisegu koju su pripadnici SUS-a polagali prigodom formalnog ustroja SUS-a u veljači 1992., dakle, nakon inkriminiranog razdoblja. No, neki svjedoci optužbe usturdili su da su SUS-u pristupili još tijekom listopada/studenoga, a neki i ranije 1991. godine, u vrijeme kada prema navodima obrane SUS nije postojao.

¹⁰⁵ Presuda, Poslovni broj X-K-rz-1/07, str. 62. i 67.

¹⁰⁶ III-opt. Gordana Getoš Magdić i VII-opt. Zdravko Dragić su iznoseći obranu na glavnoj raspravi opovrgnuli tvrdnje dane u fazi predistrage i tijekom istražnog postupka navodeći da su policijski djelatnici iznudili priznanje zlostavljajući ih i ucjenjujući ih. Na okolnosti postupanja

Smatramo da su izrečene zatvorske kazne u odnosu na sve optuženike preblage te da ovakvim kaznama neće biti ostvarena opća svrha propisivanja kaznenih sankcija (čl. 4. st. 2. OKZRH), niti će se ovako nisko izrečenim kaznama ostvariti svrha kažnjavanja propisana čl. 31. OKZRH.

Naime, iako je analizirajući kaznenu odgovornost optuženika prvostupanjski sud utvrdio da su svi optuženici u vrijeme počinjenja kaznenog djela bili ubrojivi te da su postupali s izravnim umišljajem, visok stupanj krivnje svih optuženika nije se u dovoljnoj mjeri reflektirao i na visinu izrečenih kazni. Niti pobude iz kojih je kazneno djelo počinjeno nisu utjecale na odmjeravanje kazne u duljem trajanju.

Trojici optuženika izrečene su najmanje zapriječene kazne za ovo kazneno djelo.¹⁰⁷

Razmatrajući pak objektivnu težinu djela, razmjere i narav posljedica, treba istaknuti da način na koji su žrtve odvođene iz svojih domova, zatvarane i zlostavljane u garažama Sekretarijata za narodnu obranu, odnosno u podrumskim prostorijama kuće u Dubrovačkoj ulici broj 30, a potom (u slučaju „Selotejp”) ruku vezanih i usta obljepljenih selotejp trakom pod okriljem noći odvođene na egzekuciju na obalu rijeke Drave, nedvojbeno nadilazi uobičajene okolnosti i posljedice počinjenja kaznenog djela ratnog zločina.¹⁰⁸

Uzimajući u obzir okolnosti koje se tiču ličnosti počinitelja izvan konteksta djela, I-opt. Glavaš još uvijek se nalazi u bijegu i premda mu je nepravomoćnom presudom utvrđena kaznena odgovornost za počinjenje jednog od najtežih kaznenih djela još uvijek ne snosi nikakve zakonske konzekvence. Naprotiv, hrvatska država mu i dalje isplaćuje visoku plaću, uključujući i mogućnost korištenja stana u središtu Zagreba i naknadu za odvojeni život od obitelji, budući da se još uvijek nisu stekli uvjeti po kojima bi mu mandat saborskog zastupnika prestao.

policijskih službenika za vrijeme ispitivanja Gordane Getoš Magdić i Zdravka Dragića sud je ispitao sve osobe koje su u tome sudjelovale te je utvrdio da je ispitivanje trećeoptuženice i sedmooptuženika u policijskoj postaji Osijek i pred istražnim sucem u Osijeku provedeno na zakonit način. Stoga je rješenjem od 26. ožujka 2008. odbijen prijedlog optuženih i njihovih branitelja da se kao nezakoniti dokazi iz spisa izdvoje zapisnici o ispitivanju trećeoptužene u PU osječkoj od 20. listopada 2006. i kod istražnog suca Županijskog suda u Osijeku od 21. listopada 2006. (list 7179), a ovu je odluku potvrdio i Vrhovni sud RH rješenjem broj: I Kž 376/08 od 30. travnja 2008. godine.

¹⁰⁷ *Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koje je optuženicama stavljeno na teret s obzirom na obilježja predstavlja jedno od najtežih kaznenih djela, što je vidljivo i po zapriječenoj kazni (najmanje pet, a najviše dvadeset godina kazne zatvora). Kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina može se izreći samo za najteže oblike kaznenih djela.*

¹⁰⁸ *Brutalnost i bezobzirnost naročito je izražena u zlostavljanju oštećenog Čedomira Vučkovića u garaži Sekretarijata za narodnu obranu. Prema nalazu vještaka sudsko-medicinske struke uzrok smrti ovog oštećenika je trovanje sumpornom kiselinom, a prema iskazu krunskog svjedoka Krunoslava Febira oštećenik je nakon višesatnog premlaćivanja bio prinuđen na ispijanje kiseline od strane pripadnika tzv. Zaštitne čete Zorana Brekala. Da je ovaj oštećenik umirao u zastrašujućim mukama svjedoči i činjenica da je u agoniji uspio provaliti zaključana vrata garaže u kojoj je bio zatočen, ali je odmah potom preminuo u dvorištu Sekretarijata.*

Obnovljeni postupak protiv Dragana Roksandića i Milana Korača, ranije u odsutnosti pravomoćno osuđenih zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ¹⁰⁹

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, nakon izmjene optužnice oružane pobune iz čl. 236. st. 1. KZRH

Okrivljenici: Dragan Roksandić i Milan Korač

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća, sutkinja Ljubica Rendulić Holzer, članica Vijeća, sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća

Tužitelj: Ivan Petrkač, zamjenik ŽDO u Sisku

Braniteljice okrivljenih: odvjetnica Josipa Miffek Herak, braniteljica prvookrivljenog i odvjetnica Dušanka Nenadović, braniteljica drogookrivljenog

Mišljenje

U svibnju 2009. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku u obnovljenom postupku protiv odsutnih Dragana Roksandića i Milana Korača, nakon što je Županijsko državno odvjetništvo u Sisku izmijenilo optužnicu, ne tereteći ih više za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva već za kazneno djelo oružane pobune, donijelo je presudu kojom je izvan snage stavilo pravomoćnu presudu Okružnog suda u Sisku broj K-21/93 od 26. svibnja 1993., kojom su obojica proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 20 godina, te je temeljem Zakona o općem prostupu odbilo optužbu.

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku obnovljeni kazneni postupak provelo je korektno, izuzev propusta za kojeg smo saznali od odvjetnice Dušanke Nenadović, braniteljice po službenoj dužnosti okr. Korača.

Naime, prema tvrdnji braniteljice, njoj nije uručeno rješenje kojim je postavljena za branitelja po službenoj dužnosti, već samo poziv za glavnu raspravu, pa je zaključila da se radi o obveznoj obrani.

No s obzirom da je u nastavku optužnica izmijenjena i optužba odbijena, značajnih posljedica ovoga propusta nije bilo.

Obrazloženje

Okružni sud u Sisku je 26. svibnja 1993. u odsutnosti okrivljenih donio presudu broj K-21/93 kojom su okrivljenici Roksandić i Korač proglašeni krivima što su kao tajnik općine Glina (okr. Roksandić)

¹⁰⁹ Postupak je pratio i o njemu izvještavao Tino Bego.

i kao predsjednik Izvršnog vijeća Općine Glina (okr. Korač), u dogovoru s Dušanom Jovićem, predsjednikom Općine Glina, tijekom 1991. i 1992. u Glini, u cilju podrivanja i obaranja novouspostavljenog demokratskog društva u Republici Hrvatskoj, u selu Šibinima kraj Gline formirali ratni štab, planirali i koordinirali oružane akcije nelegalnih četničkih formacija, izdali naređenje da se izvrši napad na Policijsku postaju Glina, naređivali da se vrši otuđenje pokretne imovine kao i uništenje pokretne i nepokretne imovine i gospodarskih objekata koji su pripadali stanovnicima hrvatske nacionalnosti, lišenje slobode većeg broja pripadnika hrvatske nacionalnosti, koji su bili izloženi fizičkom i psihičkom maltretiranju, uslijed čega su Stjepan Šmicl, Ivan Palarić i Ivan Gregurić preminuli od zadobivenih povreda u zatvoru, pa su time počinili krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH. Svaki je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

Na navedenu presudu nije uložena žalba pa je protekom roka za žalbu presuda postala pravomoćna.¹¹⁰

To se dogodilo unatoč činjenici što je branitelj po službenoj dužnosti obvezan zastupati okrivljenika do pravomoćnosti presude, dakle i uložiti žalbu na presudu.

ŽDO u Sisku podnijelo je 04. ožujka 2009. zahtjev za obnovom postupka.

Zahtjev je obrazložilo novim činjenicama i novim dokazima sadržanim u spisu Istražnog odjela Županijskog suda u Sisku broj Kio-25/07, protiv okr. Dušana Jovića i dr. zbog kaznenih djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, tvrdeći da funkcije tajnika i predsjednika Izvršnog vijeća Općine Glina nisu omogućavale izdavanje naredbi za koje su Roksandić i Korač pravomoćno osuđeni.

Navedeno je da iz spisa Kio-25/07 proizlazi da je ovlaštenja za izdavanje naredbi imao upravo okr. Dušan Jović, kao predsjednik Ratnog predsjedništva i komandant Regionalnog štaba TO Banije i Korduna, te vodeći ljudi TO i JNA u Glini, i to Stanko Divjakinja, Vlado Ćupović i Marko Vrclj, protiv kojih se i vodi istražni postupak, kao i da iz pribavljenih dokaza proizlazi da su upravo navedene osobe bile u lancu zapovijedanja postrojbi koje su počinile zločine na području Gline.

Istaknuto je da novi dokaz predstavlja i uvid u spis Istražnog odjela Županijskog suda u Sisku Kio-27/02, u kojemu je ispitano 30 svjedoka logoraša, koji kao naredbodavca za događaje u zatvoru navode Milu Paspalja, tadašnjeg pomoćnika komandanta TO za moralno-politički rad, te da niti jedan svjedok ne navodi Dragana Roksandića i Milana Korača.

U zahtjevu je istaknuto i da pojedine radnje kojima je prema presudi ostvareno biće kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva niti ne predstavljaju obilježja toga djela, nego obilježja kaznenog djela oružane pobune (formiranje štaba, planiranje i koordiniranje oružanih akcija te naređenje za napad na PP Glina).

¹¹⁰ Iako nismo izvršili uvid u spis, iz Zahtjeva za obnovom kaznenog postupka ŽDO iz Siska br. KT-175/92 od 04. ožujka 2009. i Rješenja o obnovi postupka izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Sisku br. Kv-54/09 od 09. ožujka 2009. vidljivo je da je postupak okončan presudom Okružnog suda u Sisku br. K-21/93 od 26. svibnja 1993.

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

Rješenjem izvanraspravnog Vijeća Županijskog suda u Sisku broj Kv-54/09 od 09. ožujka 2009. prihvaćen je zahtjev za obnovom postupka te je postupak vraćen u stadij glavne rasprave.

U obnovljenom postupku pročitani su svi ranije izvedeni dokazi, a zamjenik ŽDO u Sisku je izjavio kako do ročišta u obnovljenom postupku nisu prikupljene nove činjenice i dokazi koji bi teretili okrivljene za djelo koje im je prethodno stavljeno na teret optužnicom broj KT-175/92 od 14. travnja 1993. te je promijenio djelomično činjenični opis, zakonski opis i pravnu kvalifikaciju djela, tereteći okrivljene za kazneno djelo oružane pobune.

Vijeće je potom donijelo i objavilo presudu kojom je u cijelosti stavilo van snage pravomoćnu presudu Okružnog suda u Sisku broj K-21/93 od 26. svibnja 1993. te je temeljem čl. 353. t. 6. ZKP-a u vezi čl. 2. st. 2. Zakona o općem oprostumu odbilo optužbu.

Postupak protiv Dušana Zinajića, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ¹¹¹

Županijski sud u Vukovaru

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Dušan Zinajić

Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća, sudac Željko Marin, član Vijeća, sudac Milan Kojić, član Vijeća

Tužitelj: Vlatko Miljković, zamjenik ŽDO u Vukovaru

Branitelji optuženog: odvjetnica Jasminka Mandić, braniteljica po službenoj dužnosti

Mišljenje

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Vukovaru je 12. lipnja 2009. nepravomoćno osudilo opt. Dušana Zinajića na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine.

Optužnicom ŽDO iz Vukovara br. K-DO-5/06 od 29. prosinca 2006. Dušan Zinajić se tereti da je 20. studenoga 1991. kao pripadnik paravojskih postrojbi, u Vukovaru, nakon okupacije Borova Naselja, na raskrižju ulica Karla Marxa i Borovske ceste, na prostoru ispred caffè bara „Lion“, na kojem su pripadnici JNA i paravojskih postrojbi doveli i držali oko 100 zarobljenih civila, od kojih su grupi od oko 15-ak muških osoba naredili da legnu potrbuške na tlo, jedan pored drugog, s rukama na potiljku, među kojima se nalazio i Tomislav Kovačić, prišao s leđa Tomislavu Kovačiću i iz puške ispalio hitac u smjeru njegove glave, ali je Tomislav Kovačić u tom trenutku pomaknuo glavu, pa ga je zrno okrnulo po tjemenu glave poslije čega ga je oblila krv, zadavši mu time tjelesnu ozljedu (laku), razdernu ranu tjemena glave, dakle, da je na taj način nečovječno postupao prema civilnom stanovništvu primijenivši mjeru zastrašivanja i terora i počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

U pisanoj presudi Sud je analizirao iskaze saslušanih svjedoka. Prihvatio je iskaze svih saslušanih svjedoka, oštećenika Tomislava Kovačića i nalaze i mišljenja vještaka sudsko medicinske struke.

Odbio je izvesti djelomičnu rekonstrukciju događaja, obrazloživši svoju odluku riječima: „Djelomična rekonstrukcija događaja bi samo odugovlačila postupak, a istom se praktično ne bi mogla utvrditi ni jedna nova činjenica, niti je za istom bilo potrebe, jer je činjenično stanje bez djelomične rekonstrukcije događaja sa sigurnošću i u potpunosti utvrđeno, ...“¹¹².

Sud je odbio dokazni prijedlog za balističkim vještačenjem, obrazlažući: „... jer je i taj prijedlog dan u cilju odugovlačenja postupka i za istim nije bilo potrebe, a valja ukazati da inače niti je puška oduzeta

¹¹¹ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Veselinka Kastratović.

¹¹² Presuda Županijskog suda u Vukovaru, br. 11/07 od 12. lipnja 2009., str. 20. odjeljak 2, redak 20. do 23.

od optuženika iz koje je pucao, niti je izuzeto eventualno zrno, čahura. U svezi navedenog događaja kada je Kovačić ozlijeđen, niti je bilo očevida, niti je poduzeta bilo kakva radnja u tom smislu, već naprotiv, Kovačić je morao ostati u grupi zarobljenika, vođen je u Kombinat Borovo, zatim u hangar u Dalj, te u dvoranu „Spens“ u Novi Sad i tek nakon ponoći iz dvorane „Spens“ je pušten da ga odvedu njegovi prijatelji koji su ga prepoznali“. ¹¹³

Odbio je izvesti dokaz saslušanjem svjedoka Dragana Pantića, obrazlažući „...jer je prilikom prijedloga za saslušanje istog optuženi po branitelju odmah istaknuo da navedeni svjedok nema nikakvih saznanja o kritičnom događaju...“. ¹¹⁴

Sud je prihvatio dijelove obrane optuženog u kojima „on između ostalog navodi da je u rujnu 1991. godine postao pripadnik TO u Borovu Selu i da je zadužio maslinastozelenu „uniformu“ kakvu je tada nosila bivša JNA. ... Optuženi također ne spori da je na križanju ulica K. Marxa i Industrijske ulice, odakle je dolazio, tj. u blizini kafe bara „Lion“ bilo mnoštvo civila koje su pripadnici JNA odvajali na „svakakve“ strane, a bilo je i onih koji su „potrbuške“ licem okrenutim k zemlji ležali, a neki su bili i sa strane. Također nije sporio da je on bio oko sat-dva na navedenom mjestu i da se radilo o zarobljenicima, s tim da je s nekim kontaktirao, ali ne i s Tomislavom Kovačićem. Potvrdio je da je vidio da je Kovačić ranjen, a da je tada prema njemu prišao pripadnik JNA i oduzeo mu pušku. Pojasnio je da je on kao i drugi koji su imali uniformu i oružje, šetao. ... Također se prihvaća dio obrane da je optuženi, nakon što je pušten, otišao u svoj stan, normalno se stubama popeo u stan koji je bio na četvrtom katu,...“. ¹¹⁵

Sud nije prihvatio „bit“ obrane optuženika, jer je ista dana u cilju izbjegavanja kaznene odgovornosti, a proturječna je iskazima svjedoka Đure Pečkovskog, Josipa Blaževića, Vladimira Kukavice, Đure Vereša, Eduarda Vajanda i oštećenog Tomislava Kovačića. Ne prihvaća se obrana optuženog da on nije pucao u oštećenog Tomislava Kovačića, da se istom nije obraćao i da je on sve vrijeme imao pušku na ramenu, tje da je nije skidao s ramena. ... valja ukazati da je svjedok Đuro Pečkovski koji je sjedio oko pola metra iza Kovačića jasno i neposredno vidio kada je optuženi Zinajić cijev puške skinuo s njegove sljepoočnice i okrenuo cijev prema glavi Tomislava Kovačića i rekao: „I ti si, Kovačiću“, ...tj Pečkovski je iz neposredne blizine jasno i nedvojbeno vidio i sam čin kada je optuženi pucao u oštećenog. ... Svjedok Josip Blažević je vidio da optuženi Zinajić drži pušku, a iz iste je u njegovo lice išao ispušni dim, a okrenuo se odmah nakon što je čuo zvuk pucnja i činjenica je da je vidio da je vojnik koji je do tada imao upereno oružje u njega, Zinajiću uzeo oružje iz ruku.“ ¹¹⁶

¹¹³ Presuda Županijskog suda u Vukovaru, br. 11/07 od 12. lipnja 2009., str. 20. odjeljak 2, redak 25. do 28. i str. 21. odjeljak 1, redak 1. do 3.

¹¹⁴ Presuda Županijskog suda u Vukovaru, br. 11/07, od 12. lipnja 2009., str. 21. odjeljak 1, redak 5. i 6.

¹¹⁵ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-11/07 od 12. lipnja 2009., str. 19, odjeljak 3, redak 1. do 16.

¹¹⁶ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-11/07 od 12. lipnja 2009., str. 19, odjeljak 4, redak 1. do 17.

Obrana opt. Dušana Zinajića prigovarala je da u konkretnom slučaju nema kaznenog djela jer su optuženik i oštećenik iste nacionalne pripadnosti.

Sud je to obrazložio na sljedeći način: „... a činjenica je li navedeni oštećenik Srbin (otac Srbin, a i sam je ukazao da se izjašnjavao kao Srbin, jer nije mogao kao Jugoslaven), da mu je žena Srpkinja, ničim ne utječu na njegov status zarobljenog civila. Naime, pripadnost nekoj naciji ne utječe na status osobe u konkretnoj situaciji“¹¹⁷.

Takav stav u skladu je s odredbama Deklaracije o temeljnim pravima žrtava kaznenih djela i zlouporaba moći, koju je prihvatila Opća Skupština Ujedinjenih naroda dana 29. studenoga 1985. godine.¹¹⁸

Sud je utvrdio da je postupanje optuženika predstavljalo kršenje pravila međunarodnog prava, odredbe čl. 3. st. 2. t.a i c IV Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. i čl. 51. st. 2. i 6. Dopunskog Protokola Ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I).

Svoju odluku obrazložio je: „... činjenica da je optuženi prišao zarobljenom civilu Kovačiću s leđa i ispalio hitac u smjeru njegove glave, s tim da je zrno okrnulo istog po tjemenu glave, zbog čega je isti zadobio razdernu ranu tjemena glave, tj. tjelesnu ozljedu (laku), nasilje je protiv života i tijela, također je i povreda osobnog dostojanstva navedenog oštećenika, jer je isti morao ležati „potrbuške“ kao zarobljenik i činjenica je da se oštećenik pridizao da bi pokušao objasniti da mu treba pomoć za oca, da je tad optuženi pucao, a također i činjenica da je oštećenik bio predmet napada od strane optuženika“.¹¹⁹

Sud je utvrdio da je oštećenik kritične zgrade imao status zarobljenog civila. Svoju je odluku objasnio: „... da je nesporno da je oštećeni Kovačić prije nego što će optuženi pucati u njega imao status zarobljenog civila ... a činjenica je da je oštećenik Kovačić izašao iz skloništa na poziv pripadnika JNA i stoji činjenica da je on išao tražiti prvenstveno pomoć za nepokretnog oca koji je ostao u priručnoj ambulanti, ali s druge strane vojnici JNA i njoj pridruženi vojnici naredili su mu da legne u grupu u kojoj je ležalo već najmanje petnaestak zarobljenika i sigurno je da je najmanje sat vremena oštećenik imao status zarobljenika prije nego što će biti ozlijeđen i da se više puta pokušao pridici i zatražiti pomoć“.¹²⁰

¹¹⁷ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-11/07 od 12. lipnja 2009., str. 22, odjeljak 2, redak 14. do 17.

¹¹⁸ Deklaracijom je utvrđeno da se pod žrtvom treba razumjeti svaku osobu koja je pojedinačno ili kolektivno pretrpjela stradanje, uključujući fizičku i psihičku povredu, emocionalni stres, ekonomsku štetu ili bitnu povredu osobnih prava činjenjem ili nečinjenjem koji su pozitivnim kaznenim zakonima društva članica predviđeni kao kaznena djela. Netko se može smatrati žrtvom bez obzira na to je li počinitelj identificiran, ubijen ili kazneno gonjen, te bez obzira na eventualne rodbinske odnose počinitelja i žrtve. Deklaracijom je utvrđeno da se njezine odredbe trebaju primjenjivati bez obzira na nečiju rasu, boju kože, spol, dob, vjeru, nacionalnu pripadnost, politička i druga uvjerenja, kulturnu pripadnost, imovinsko stanje, obiteljski status, bračno stanje, etničko ili socijalno podrijetlo i fizičku ili psihičku hendikepiranost. – iz knjige „Kriminologija“, autora Mladena Singera, u izdanju Nakladnog zavoda Globus, u Zagrebu, 1994. godine.

¹¹⁹ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-11/07 od 12. lipnja 2009., str. 22, odjeljak 2, redak 2. do 12.

¹²⁰ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-11/07 od 12. lipnja 2009., str. 22, odjeljak 2, redak 13. do 24.

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

Obrana opt. Dušana Zinajića tvrdila je da je optužnica na „nestabilnim nogama“, da je kaznena prijava podnesena petnaest godina nakon kritičnog događaja i to od strane fizičke osobe.

Sud nije prihvatio taj prigovor obrane, što smatramo ispravnim, s obzirom na odredbu čl. 172. st. 1. ZKP (NN 62/03)¹²¹.

Nadalje, obrana je tvrdila da kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva može počinuti onaj tko izda zapovijed za sustavno zlostavljanje, maltretiranje ili ubijanje civilnog stanovništva te da je čin koji se optuženiku stavlja na teret individualni čin alkoholizirane osobe, a da tijekom dokaznog postupka nije utvrđeno tko je zapovijedio zarobljenim osobama da legnu ispred caffe bara „Lion“.

Smatramo točnim da zločin pred caffe barom „Lion“ u Borovom Naselju nije istražen. Naime, svjedoci koji su saslušani tijekom dokaznog postupka iskazivali su o višesatnom ležanju na spomenutom prostoru, o postupanju pripadnika srpskih paravojnih formacija prema njima, prijetnjama itd. No, predmet ovoga postupka bio je konkretno djelo optuženika prema oštećeniku.

Obrana je nadalje prigovarala da u optužnici nije naveden broj konvencije čije odredbe bi bile povrijeđene postupanjem optuženika.

Sud nije prihvatio taj prigovor, što smatramo opravdanim temeljem Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-III-386/98 od 5. srpnja 2000. godine.¹²²

Sud je optuženiku izrekao kaznu zatvora u trajanju ispod minimuma propisanog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Kao olakotne okolnosti na strani optuženika cijenio je raniju neosuđivanost, korektno držanje tijekom postupka, protek vremena od događaja do suđenja, kao i to „da optuženi svojim radnjama nije pridonio eventualnom odugovlačenju postupka“¹²³, te da je u vrijeme izvršenja djela bio smanjeno ubrojiv.

No, s obzirom da je u presudi utvrđeno da je optuženik kazneno djelo počinio s izravnim umišljajem, da je bio svjestan svoga djela i htio njegovo izvršenje, ostaje nejasno koje su to osobito olakotne okolnosti temeljem koje se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja¹²⁴.

¹²¹ Čl. 172. st. 1. ZKP-a glasi: „Građani trebaju prijaviti kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti.“

¹²² U odluci Ustavnog suda RH U-III-386/98 od 5. srpnja 2000. navedeno je: „Budući da se ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. OKZ RH može počinuti samo kršenjem pravila međunarodnog prava, u presudi kojom se optuženik oglašava krivim zbog tog kaznenog djela sud je dužan točno navesti koja je pravila međunarodnog prava prekršio optuženik“. No budući da sud poznaje zakone i ostale propise (iura novit curia), ukoliko tužitelj u optužnici navede naziv konvencije, ali ne i njezin broj, sud nije spriječen da zaključuje da se radi o IV Ženevskoj konvenciji.

¹²³ Presuda Županijskog suda u Vukovaru br. K-11/07 od 12. lipnja 2009., str. 22. odjeljak 5, redak 3. i str. 23. odjeljak 1. redak 1.

¹²⁴ Čl. 38. st. 1. t. 2 OKZ RH glasi: „Sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primijeniti blažu vrstu kazne: ... 2) kad utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti, tako da bi se i ublaženom kaznom mogla postići svrha kažnjavanja.“

Ponovljeni postupak protiv Milana Atlije i Đorđa Jaramaza, optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva ¹²⁵

Županijski sud u Šibeniku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Milan Atlija i Đorđe Jaramaz

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Biga-Milutin, predsjednica Vijeća, sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća, sudac Ivo Vukelja, član Vijeća

Tužitelj: Zvonko Ivić, zamjenik ŽDO u Šibeniku

Branitelji optuženih: odvjetnica Jadranka Sloković, za prvooptuženog, odvjetnik Zoran Petković, za drugooptuženog

Mišljenje

Na Županijskom sudu u Šibeniku, nakon provedenog ponovljenog postupka, Milan Atlija i Đorđe Jaramaz 07. svibnja 2009. proglašeni su krivima. Milan Atlija nepravomoćno je osuđen na (jedinственu) kaznu zatvora u trajanju od 14, a Đorđe Jaramaz na kaznu zatvora od 10 godina.

Optužnicom ŽDO u Šibeniku optuženici su tuženi zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH (likvidacije nepoznatog civila u lipnju 1992. u BiH, na području tzv. Koridora, a opt. Atlija i za planiranje, organiziranje i naređivanje napada na građane hrvatske nacionalnosti Potkonja i Vrpolja, s ciljem zastrašivanja i teroriziranja te posljedičnog iseljavanja, kao i za zlostavljanje Dragomira Grgića u stanici milicije u Kninu). Opt. Atliju teretilo se i za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH (nečovječno postupanje i zlostavljanje zarobljenih pripadnika MUP-a RH).

Presudom Županijskog suda u Šibeniku iz 2007. optuženici su proglašeni krivima zbog k.d. iz čl. 120. st. 1. OKZRH (likvidacije nepoznatog civila) te je svakom izrečena kazna zatvora od 10 godina. Opt. Atlija proglašen je krivim i za k.d. iz čl. 122. OKZRH, za što mu je utvrđena kazna zatvora od 3 godine, pa mu je izrečena jedinstvena kazna od 12 godina. Oslobođen je optužbe za planiranje, organiziranje i naređivanje napada na Potkonje i Vrpolje, s posljedičnim iseljavanjem stanovništva hrvatske nacionalnosti.

Potom je Vrhovni sud Republike Hrvatske u travnju 2008., zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, ukinuo navedenu prvostupanjsku presudu u odnosu na kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH (likvidaciju nepoznatog civila) i u odnosu na kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH (organiziranje napada na Potkonje i Vrpolje) i u tom dijelu predmet vratio sudu prvog stupnja na ponovno

¹²⁵ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Martina Klekar.

suđenje. U pogledu kaznenog djela iz čl. 122. OKZRH (zlostavljanje zarobljenih pripadnika MUP-a), prvostupajnska je presuda preinačena te je Atlija osuđen na 5 godina zatvora.

Istom presudom Vrhovni sud Republike Hrvatske je sudu prvoga stupnja naložio da u ponovljenom postupku provede sve već do sada provedene dokaze, da u odnosu na kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH (likvidaciju civilnog stanovnika) sasluša neposredno ili zamolbenim putem potencijalno mogućeg oštećenika Jaska (Haluma) Gazdića te da utvrdi je li on osoba koja se u inkriminiranom događaju spominje kao „nepoznata oštećena civilna osoba“, tj. je li on osoba koja je kritičnog događaja prema optužnici ubijena, a u odnosu na kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH (organiziranje napada na Potkonje i Vrpolje i zlostavljanje Dragomira Grgića) da provođenjem daljnjih dokaza utvrdi položaj Milana Atlije u miliciji tzv. SAO Krajine, njegov odnos s Milanom Martićem i Milenom Zelenbabom te da saslušanjem već do sad saslušanih svjedoka, a po potrebi i drugih, utvrdi činjenice o njegovom sudjelovanju u napadima na Potkonje i Vrpolje, o protupravnom lišavanju slobode civila, posebno Dragomira Grgića, kao i što se točno s njim događalo u stanici milicije u Kninu.

U ponovljenom postupku optuženici su proglašeni krivima za kazneno djelo počinjeno na tzv. Koridoru i osuđeni na kazne zatvora od po 10 godina. Opt. Atlija oslobođen je optužbe za organiziranje napada na Potkonje i Vrpolje i zlostavljanje Dragomira Grgića.

Vijeće je, doduše, utvrdilo da je opt. Atlija u zgradi kninske milicije udario ošt. Grgića, no, kako je to navedeno u obrazloženju presude, taj događaj nije moguće izdvojiti iz cjelokupnog činjeničnog opisa kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, za koje je Atlija oslobođen optužbe. Opt. Atliji, s obzirom da je za k. d. iz čl. 122. OKZRH već pravomoćno osuđen na 5 godina zatvora, izrečena je jedinstvena kazna u trajanju od 14 godina.

U ponovljenom postupku, usprkos svim naporima da to učini, vijeće nije saslušalo Jaska Gazdića, ni neposredno ni zamolbenim putem. Vijeće je, naime, imenovanog tražilo putem Interpola i Ministarstva pravde Republike Srpske, no to nije dalo rezultate. Sud je od Interpola obaviješten da se Jasko Gazdić nalazi u bijegu na nepoznatoj adresi te da se protiv njega vodi postupak za kazneno djelo ratnog zločina. Sud je iskaz Jaska Gazdića, dan ranije pred sudom u Beogradu, u kojemu je naveo da je upravo on oštećena osoba u inkriminiranom događaju na tzv. Koridoru, no da u njega nije pucano, ocijenio neistinitim, danim u cilju da pomogne optuženicima.

Svjedok Pero Bajić, na čijem je iskazu u prvom postupku utemeljena osuđujuća presuda, nije ponovno saslušan. Nejasno nam je zbog čega se vijeće nije, usprkos prijedlogu obrane, poslužilo mogućnošću upotrebe video-linka kao načina ispitivanja svjedoka koji iz bilo kojih razloga nije u mogućnosti pristupiti sudu.

Vijeće je odbilo i prijedlog obrane za pribavljanjem skice kuće obitelji Vidaković s bližom okolicom, a vezano uz svjedočki iskaz Pere Bajića danog pred istražnim sucem, u kojem on navodi da se iz toga dvorišta vidi cesta i rijeka u koju je kritične zgrade bačeno tijelo nepoznatog muškarca. Teoretski gledano,

takva skica je mogla poslužiti kao kontrolni dokaz u odnosu na svjedočki iskaz Pere Bajića, kojemu je vijeće poklonilo vjeru, što bi naposljetku moglo dati veću sigurnost vijeću za ispravno presuđenje.

Iako smatramo da je ponovljeni postupak proveden sukladno ZKP-u, ostaje nejasno zbog čega je sud odbio prijedlog da se pribavi skica mjesta, s obzirom da pribavljanje toga dokaza ne bi bilo na uštrb ekonomičnosti i efikasnosti postupka.

Doduše, pravo je Vijeća da odluči koje će dokazne prijedloge prihvatiti i izvesti. Vijeće je brojne dokazne prijedloge obrane odbijalo s obrazloženjem da su suvišni i nepotrebni za pravilno presuđenje, no VSRH je upravo zbog pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ukinuo raniju presudu.

Ponovljeni postupak protiv Stojana Pavlovića, Đure Urukala i Branka Berberovića, optuženih za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva ¹²⁶

Županijski sud u Osijeku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženici: Stojan Pavlović, Đuro Urukalo i Branko Berberović

Vijeće za ratne zločine: sudac Damir Krahulec, predsjednik Vijeća, sudac Drago Grubeša, član Vijeća, sudac Mario Kovač, član Vijeća

Tužitelj: Dražen Križevac, zamjenik ŽDO u Osijeku

Branitelji optuženih: odvjetnik Dubravko Marjanović, za prvooptuženoga, odvjetnica Sibila Jagar, za drugooptuženoga, odvjetnica Dubravka Pešo, za trećeoptuženoga

Mišljenje

Nakon provedenog ponovljenog postupka na Županijskom sudu u Osijeku 07. srpnja 2009. objavljena je nepravomoćna presuda kojom su **okrivljenici Pavlović, Urukalo i Berberović proglašeni krivima**. Primjenom odredbi o ublažavanju kazne, okr. Pavlović osuđen je na **3 godine zatvora**, okr. Urukalo na **2 godine** i okr. Berberović na **1 godinu i 6 mjeseci**.

Sud je presudio da su optuženici Pavlović, Urukalo i Berberović počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH u razdoblju od kolovoza 1991. do kraja 1996. godine u baranjskom selu Popovac, opt. Pavlović kao član Štaba TO Popovac i predsjednik odbora za zbrinjavanje izbjeglih osoba pri Mjesnoj zajednici Popovac, opt. Urukalo kao član Štaba i načelnik civilne zaštite, a opt. Berberović kao pripadnik TO, u nakani da selo Popovac učine etnički čistim srpskim područjem, sudjelovali u radu Štaba u cilju ostvarenja odluka kojima je civilno stanovništvo bilo izvrgnuto fizičkom i psihičkom zlostavljanju, nezakonitim uhićenjima i privođenjima, ispitivanju, premlaćivanju i mučenju, tjeranju na prisilni rad, držanju u svojstvu talaca te raznim drugim oblicima zastrašivanja, uslijed čega je najveći dio nesrpskog stanovništva Popovca morao napustiti svoje kuće i prijeći na slobodni dio Republike Hrvatske.

Prvo suđenje provedeno je 2004. godine.¹²⁷ Postupak je vođen protiv četvorice okrivljenika. Presudom je optužba, nakon prekvalifikacije djela na kazneno djelo oružane pobune, odbijena u odnosu na IV-okr. Milana Šarića. I-okr. Stojan Pavlović oslobođen je optužbe u odnosu na dvije točke optužnice, a proglašen je krivim u odnosu na ostale točke optužnice te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci. Za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva II-okr. Đuri Urukalu

¹²⁶ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Vlatka Kuić.

¹²⁷ To suđenje nismo pratili.

utvrđena je kazna zatvora u trajanju od 2 godine, a za kazneno djelo nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari u trajanju od 6 mjeseci, pa mu je izrečena jedinstvena kazna u trajanju od 2 godine i 2 mjeseca. III-okr. Branku Berberoviću za učin kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva izrečena je kazna zatvora u trajanju od 1 godine i 6 mjeseci.

VSRH je 18. ožujka 2008. godine preinačio prvostupanjsku presudu u odluci u kazni **u odnosu na opt. Urukala. Za kazneno djelo nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari** osudio ga je na kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci.

U ostalim (osuđujućim i oslobađajućim) dijelovima presuda prvostupanjskog suda je ukinuta i predmet je vraćen sudu prvog stupnja na ponovno suđenje, zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, jer je prvostupanjski sud za isto djelo donio i osuđujuću i oslobađajuću presudu.¹²⁸

U ponovljnom postupku dokazi nisu ponovno izvođeni, već je, uz suglasnost stranaka, samo konstatirano njihovo čitanje. S obzirom da prvo suđenje (2004. godine) nismo pratili i s obzirom na navedeno u prethodnoj rečenici, nije nam poznato jesu li oštećenici tada upozoravani na mogućnost postavljanja imovinskopravnog zahtjeva i kako su se o toj mogućnosti očitovali, no u izreci presude od 07. srpnja 2009. o (eventualnim) imovinskopravnim zahtjevima nije odlučeno.

Nadalje, Sud u obrazloženju presude nije dovoljno pojasnio oblik krivnje. Navedeno je samo da su optuženici svjesno poduzeli radnje i aktivnosti koje su usmjerene u cilju kršenja odredaba Ženevskih konvencija. Naime, s obzirom da je kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva moguće počinuti samo s namjerom (izravnom ili neizravnom), a da je stupanj kaznene odgovornosti okolnost koja se uzima u obzir pri odmjeravanju kazne, mišljenja smo da je potrebno više pozornosti posvetiti okolnostima koje utječu na to da kazna bude veća ili manja, posebno imajući u vidu da su prilikom odmjeravanja kazne primijenjene odredbe o ublažavanju kazne, zbog posebno izraženih olakotnih okolnosti. Okrivljenicima Urukalu i Berberoviću je, između ostalih, kao olakotne okolnosti cijenio i socijalno stanje i nezaposlenost, no unatoč tome, obvezao ih je na plaćanje troškova kaznenog postupka u paušalnom iznosu od 3.000,00 kuna, na koliko je obvezan i opt. Pavlović, koji je znatno boljeg imovnog stanja od navedene dvojice optuženika.

¹²⁸ VSRH je obrazložio da nije pravno moguće u izreci presude postojanje osude i oslobađanja za isti činjenični opis djelatnosti, jer sve radnje jednog produženog kaznenog djela čine jedno jedinstveno kazneno djelo i predstavljaju jedinstven događaj, a jedinstveno kazneno djelo mora se u cjelini presuditi.

Obnovljeni postupak protiv Luke Ponorca, Luke Nikodinovića, Miodraga Simeunovića i Rajka Drekovića, ranije u odsutnosti pravomoćno osuđenih zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ¹²⁹

Županijski sud u Požegi

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, nakon izmjene optužnice kaznenog djela oružane pobune iz čl. 236. st. 1. KZRH

Okrivljenici: Luka Ponorac, Luka Nikodinović, Miodrag Simeunović i Rajko Dreković

Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća, sudac Žarko Kralj, član Vijeća, sutkinja Jasna Zubčić, članica Vijeća

Tužitelj: Krešimir Babić, zamjenik ŽDO u Požegi

Branitelj: odvjetnik Karlo Gregurić, branitelj po službenoj dužnosti

Mišljenje

Županijski sud u Požegi je nakon provedenog obnovljenog postupka 13. srpnja 2009. donio rješenje kojim je temeljem Zakona o općem oprostima obustavio kazneni postupak protiv Luke Ponorca, Luke Nikodinovića, Miodraga Simeunovića i Rajka Drekovića, koji su 1993. u odsutnosti pravomoćno osuđeni na po 8 godina zatvora.

Okružno javno tužilaštvo u Požegi podiglo je 1993. optužnicu protiv Luke Ponorca, Luke Nikodinovića, Miodraga Simeunovića i Rajka Drekovića, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH.

Stavljeno im je na teret da su u kolovozu 1991. kao pripadnici srbočetničkih formacija naoružani došli u skladište prodavaonice u kojem je radio Željko Makarun, od istog uzeli razne robe, a zatim ga pod prijetnjom oružja odvezli u Bučje gdje je bio zatočen 42 dana, te da su ga ondje, kao i druge zatočenike, fizički i psihički maltretirali, izgladnjivali ih i tukli, da bi ga nakon 42 dana zatočeništva razmijenili.

Iz iskaza oštećenog Makaruna navedenog u obrazloženju optužnice proizlazi da su ga upravo okrivljenici prisilno odveli u navedeni logor te da je ondje bio više puta ispitivan. No nije navedeno tko ga je ispitivao i fizički maltretirao.

U nastavku obrazloženja optužnice tužiteljstvo je zaključilo da su oštećenika Željka Makaruna okrivljenici oteli i odveli u Bučje te da su ga s nekoliko drugih nepoznatih osoba upravo okrivljenici fizički i psihički maltretirali.

¹²⁹ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Vlatka Kuić.

Prilikom prvog suđenja oštećenik je iskazao da je prilikom saslušavanja u Bučju imao povež preko očiju, a s obzirom na postavljena pitanja, zaključio je da ga ispituju osobe koje ga poznaju te da su ga i optuženici mogli fizički napadati i maltretirati.

Okružni sud u Požegi proveo je postupak i u travnju 1993. donio presudu kojom su optuženici u odsutnosti proglašeni krivima te je svaki osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.

Prvostupanjska presuda je u srpnju 1993. potvrđena presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Optužnicom i presudom djelo je kvalificirano ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva, iako je Tomislav Makarun naveo da je u kritično vrijeme bio pripadnik rezervnog sastava MUP-a. Naveo je i da su optuženici to znali te da je u Bučju ispitivan o oružju koje je zadužio kao rezervni policajac.

Iz navedenog proizlazi zaključak da oštećenik u inkriminirano vrijeme nije bio civilna osoba, iako je zarobljen u skladištu prodavaonice u kojoj je radio. Smatramo da je kao zarobljeni pripadnik rezervnog sastava MUP-a podlijegao odredbama Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima od 12. kolovoza 1949.¹³⁰

Iz iskaza oštećenog očito je da je protiv njega počinjeno kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, s obzirom da je prilikom ispitivanja fizički zlostavljan, no on nije naveo tko ga je točno zlostavljao niti je naveo da su to činili upravo okrivljenici.

Okrivljenici su, sudjelujući u oružanoj pobuni, zarobili oštećenika, no nijednim dokazom nije potkrijepljeno da su počinili bilo koju radnju kojom bi počinili ratni zločin protiv ratnih zarobljenika.

No, u veljači 2009. ŽDO iz Požege je podnijelo zahtjev za obnovom kaznenog postupka, koji je temeljilo na izvješću i službenoj zabilješci o obavljenom razgovoru s oštećenikom Željkom Makarunom.¹³¹

Županijski sud u Požegi dozvolio je obnovu kaznenog postupka.

U srpnju je (izvanraspravno) ispitan oštećenik Željko Makarun. U svom je iskazu naveo da su optuženici, koje je poznavao od ranije, vjerojatno ciljano došli po njega i odveli ga u Bučje i da nisu imali zapreku da osim njega odvedu i još bilo koga drugoga. Posebno je naveo da optuženici nisu bili stražari u Bučju i da ih ondje uopće nije vidio.

Potom je ŽDO iz Požege izmijenilo optužnicu. Optuženicima je stavljeno na teret da su kao pripadnici srbočetničkih formacija koje su bile locirane na Bučju naoružani došli u skladište prodavaonice u kojem je radio Željko Makarun, uzeli od njega razne robe, a zatim ga pod prijetnjom oružja natjerali da pođe

¹³⁰ *Ratni zarobljenici, u smislu Ženevske konvencije jesu „1. pripadnici oružanih snaga stranke sukoba, kao i pripadnici milicija i dobrovoljačkih odreda koji ulaze u sastav tih oružanih snaga; 2. pripadnici ostalih milicija i pripadnici ostalih dobrovoljačkih odreda...“.*

¹³¹ *Od 01. siječnja 2009. u pogledu izvanrednog pravnog lijeka obnove kaznenog postupka primjenjuju se odredbe novoga Zakona o kaznenom postupku (NN, 152/08). Novost je da i državno odvjetništvo može u korist osuđenika zahtijevati obnovu kaznenog postupka završenog pravomoćnom presudom, bez obzira je li osuđenik prisutan.*

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

s njima i odveli ga u Bučje te da su time sudjelujući u oružanoj pobuni počinili kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, oružanu pobunu iz čl. 236. f. KZ RH.

Mišljenja smo da je 1993. godine protiv navedenih okrivljenika olako podignuta optužnica, da je sudski postupak koji je uslijedio proveden bez težnje za potpunim i pravilnim utvrđivanjem činjeničnog stanja, što je dovelo do osude zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

S obzirom da je DORH najavio podnošenje zahtjeva za obnovama postupaka u odnosu na čak 90 osoba u odsutnosti osuđenih za kaznena djela ratnih zločina, ovaj je postupak očito samo jedan primjer ranije neprofesionalno vođenih i etničko pristranih suđenja.

No niti obnovljeni postupak nije bio lišen pogrešnog postupanja suda, ovaj puta procesnopravne prirode. Naime, nakon što je tužiteljstvo izmijenilo optužnicu, Vijeće je temeljem Zakona o općem oprost obustavilo kazneni postupak protiv okrivljenih, ali je propustilo ukinuti i ranije (osuđujuće) presude Okružnog suda u Požegi i VSRH.¹³²

Stoga trenutno u odnosu na okrivljenike egzistiraju različite odluke, ranija osuđujuća presuda Okružnog suda u Požegi potvrđena presudom VSRH i rješenje o obustavi postupka od 13. srpnja 2009. godine.

¹³² Stavak 2. članka 508. ZKP-a (NN 152/08) glasi: „Ako se novi postupak obustavi do početka rasprave, sud će rješenjem o obustavi postupka ukinuti i prijašnju presudu.“

Obnovljeni postupak protiv Bogdana Delića i Stevana Štekovića, za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, ranije pravomoćno osuđenih na po 8 godina zatvora ¹³³

Županijski sud u Požegi

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH, nakon izmjene optužnice oružane pobune iz čl. 236. f. KZRH

Optuženici: Bogdan Delić i Stevan Šteković

Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća, sudac Tihomir Božić, član Vijeća, sudac Žarko Kralj, član Vijeća

Tužiteljica: Božena Jurković, zamjenica ŽDO u Požegi

Braniteljica optuženih: odvjetnica Julka Lučić - Prša, braniteljica po službenoj dužnosti

Mišljenje promatračkog tima nakon provedenog obnovljenog postupka

Nakon provedenog obnovljenog postupka, u kojemu je Županijsko državno odvjetništvo iz Požege izmijenilo optužnicu, tereteći optuženike za izvršenje kaznenog djela oružane pobune iz čl. 236. f. KZ RH, rješenjem Županijskog suda u Požegi, br. Kv-64/09, od 13. srpnja 2009., temeljem čl. 2. st. 2. Zakona o općem oprostumu protiv optuženih je obustavljen kazneni postupak.

Dana 25. ožujka 1993. ŽDO iz Požege podiglo je optužnicu br. KT-81/92 protiv optuženih Bogdana Delića i Stevana Štekovića, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Stavljeno im je na teret da su 29. kolovoza 1991. u mjestu Koprivna, općina Požega, kao pripadnici tzv. TO SAO Zapadne Slavonije, za vrijeme oružanih sukoba na području sjevernozapadnog dijela općine Požega i općine Pakrac, protivno odredbama čl. 31. i 34. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata, zaustavili Dubravka Klanfara koji je traktorom i prikolicom prolazio cestom Striježevica – Milivojevci, sakupljajući mlijeko, da su u njega uperili automatsku pušku, pretresli ga, a zatim ga stavili u prikolicu i odvezli do sela Cikote, pod prijetnjom oružja od njega tražili podatke o postrojbama HV i policije, o njihovu razmještaju i naoružanju, a nakon toga odvezli ga u mjesto Bučje, općina Pakrac, gdje se nalazio sabirni logor, u kojemu su ga zadržali kao taoca 46 dana, do 13. listopada 1991., kada je zajedno s više osoba hrvatske nacionalnosti koje su na isti ili sličan način bile zatočene, razmijenjen za osobe lišene slobode zbog počinjenih krivičnih djela protiv Republike Hrvatske.

Županijski sud u Požegi prihvatio je u cijelosti optužnicu. Optuženicima se, između ostalog, stavljalo na teret da su optuženika držali kao taoca, iako ta tvrdnja nije potkrijepljena dokazima. Stoga je Sud trebao od tužitelja zatražiti ispravak optužnice. Oštećenik je već u istrazi rekao da je u Bučje odvezen

¹³³ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Veselinka Kastratović.

Mišljenja o postupcima koje smo pratili

kombijem i da nakon Bučja optuženike više nije vidio. Nadalje, optuženicima se stavlja na teret da su zadržali oštećenika kao taoca 46 dana.

Dana 20. svibnja 1993. optuženici su proglašeni krivima i osuđeni, svaki na kaznu zatvora u trajanju od osam godina.

Braniteljica oba optuženika, postavljena po službenoj dužnosti, nije ulagala žalbu na presudu, pa je presuda, s obzirom da se na nju nije žalilo ni tužiteljstvo, postala pravomoćna protekom roka za žalbu, 24. lipnja 1993.

Nakon donošenja novoga Zakona o kaznenom postupku (NN 152/08), kojim je državnom odvjetništvu omogućeno zahtijevati obnove postupaka u odnosu na nedostupne osuđeničke, ŽDO iz Požege je uložilo zahtjev za obnovu postupka. Svoj je zahtjev temeljilo na Posebnom izvješću PU Požeško-slavonske i službenoj zabilješci o obavljenom obavijesnom razgovoru sa oštećenim Dubravkom Klanfarom.

Dopuštena je obnova kaznenog postupka, a nakon izvanraspravnog saslušanja oštećenog Klanfara ŽDO iz Požege je 10. veljače 2009. izmijenilo optužnicu. Izmjenom se optuženicima stavlja na teret da su kao pripadnici TO SAO Zapadne Slavonije 29. kolovoza 1991. u Koprivni kod Požege, naoružani automatskim puškama, na cesti Striježevica – Milivojevci, zaustavili traktor kojim je upravljao Dubravko Klanfar, potom, prijeteći oružjem, zapovijedili Dubravku Klanfaru da se smjesti u prikolicu traktora stavivši mu na glavu ruksak, a zatim ga odvezli u selo Cikote, gdje su ga predali neidentificiranim osobama pripadnicima srbočetničkih formacija, koji su ga odveli u Bučje, pa da su na taj način sudjelujući u oružanoj pobuni počinili kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, oružanu pobunu iz čl. 236. f. KZ RH.

Očito da je ova izmjena optužnice na tragu strategije DORH-a o ponovnom ispitivanju pravomoćno završenih postupaka ratnih zločina, posebice onih provedenih u odsutnosti osuđenih osoba.

Ali, u konkretnom slučaju postoji niz problema.

Odredbom čl. 501. st. 1. t. 3. propisano je da će se kazneni postupak završen pravomoćnom presudom obnoviti u korist osuđenika bez obzira je li prisutan, ako „se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji su sami za sebe ili u svezi s prijašnjim dokazima prikladni da prouzroče oslobođenje osobe koja je bila osuđena ili njezinu osudu po blažem kaznenom zakonu“.

Iz obrazloženja zahtjeva za obnovu kaznenog postupka, iz iskaza oštećenika, kojeg je u obnovljenom postupku dao izvanraspravno, nema novih činjenica. Oštećenik Dubravko Klanfar govorio je isto i 1993. i 2009. godine.

Nakon navedene izmjene optužnice Vijeće Županijskog suda u Požegi, temeljem čl. 2. st. 2. Zakona o općem oprost, obustavilo je kazneni postupak protiv Bogdana Delića i Stevana Štekovića, no propustilo je primijeniti odredbu čl. 508. st. 2. ZKP (NN 152/08), koja sudu nalaže da u slučaju obustave

novog postupka do početka glavne rasprave, rješenjem o obustavi postupka ukine i prijašnju (osuđujuću) presudu.

Stoga, formalno-pravno gledajući, u odnosu na okrivljenike trenutno egzistiraju dvije odluke, osuđujuća presuda K-31/93 od 20. svibnja 1993. i rješenje o obustavi postupka od 13. srpnja 2009. godine.

Postupak protiv Ivica Mirića, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ¹³⁴

Županijski sud u Sisku

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Ivica Mirić

Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća, sudac Željko Mlinarić, član Vijeća, sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća

Tužitelj: Marijan Zgurić, zamjenik ŽDO u Sisku

Branitelj optuženog: odvjetnik Domagoj Rupčić

Mišljenje promatračkog tima nakon provedenog prvostupanjskog postupka

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Sisku objavilo je 26. kolovoza 2009. prvostupanjsku presudu br. K-14/09 kojom je opt. Ivica Mirić proglašen krivim za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 9 (devet) godina. ¹³⁵

Optuženiku Miriću u izrečenu kaznu uračunato je vrijeme provedeno u pritvoru od 2. ožujka 2009. pa nadalje. Prilikom objave presude protiv optuženika je produljen pritvor.

Suđenje opt. Ivicu Miriću prvi je postupak za ratni zločin proveden na Županijskom sudu u Sisku u kojem je optuženik pripadnik hrvatskih postrojbi. S tim u svezi, a s obzirom na naša ranija iskustva u praćenju suđenja za ratne zločine na županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj, nismo iznenađeni negativnim pritiscima/otporom lokalne sredine (branitelja i dijela lokalne javnosti) suđenju pripadniku hrvatskih postrojbi.

Tijekom glavne rasprave zabilježili smo sljedeće pritiske i ometanja od strane publike:

- isključenje javnosti s dijela glavne rasprave za vrijeme svjedočenja Predraga Pavlovića, koji je prilikom davanja iskaza osjećao veliku neugodu i strah za svoju sigurnost i sigurnost svoje obitelji, a

¹³⁴ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Tanja Vukov.

¹³⁵ Optuženik je oglašen krivim što je 9. listopada 1991. kao pripadnik pričuvnog sastava Policijske uprave Sisak, nakon što je saznao da se na liječenju u Kliničkom bolničkom centru „Rebro“ u Zagrebu nalazi Miloš Čalić, osoba srpske nacionalnosti kojeg je od ranije poznavao jer su živjeli u istoj ulici, otišao zajedno s dvojicom nepoznatih pripadnika pričuvnog sastava policije te pričuvnim policajcem Ilijom Čakarićem i nepoznatom ženskom osobom kombi vozilom u Klinički bolnički centar „Rebro“, pričekao Miloša Čalića te mu rekao da pođe s njima, a zatim dovezli Miloša Čalića u šumu Brezovica u blizini Siska, gdje ga je zajedno s dvojicom nepoznatih pripadnika pričuvnog sastava policije izvukao iz vozila te ga natjerao da hoda prema mostiću na kanalu „Dužec“ oko 50 metara udaljenom od vozila, gdje je zatim Miloš Čalić usmrćen hicima iz vatrenog oružja samo zbog toga što je bio srpske nacionalnosti.

dopuštanje praćenja toga dijela rasprave promatračima Građanskog odbora za ljudska prava, Documente i OESS-a, izazvalo je veliko negodovanje publike, a na sljedećem ročištu glavne rasprave predsjednica Vijeća je obavijestila prisutne da je s visokopozicioniranih mjesta dobila primjedbu što je “praznila sudnicu” pa je pojasnila ulogu promatrača Documente, Građanskog odbora za ljudska prava i OESS-a¹³⁶;

- za vrijeme svjedočenja Ilije Čakarića, koji je svojim iskazima teretio optuženika, iz publike su se čuli komentari, zbog čega je predsjednica Vijeća morala tražiti red u sudnici;
- od sestre oštećenog Čalića saznali smo da je jedna od osoba koje su svojom nazočnošću suđenju podržavali opt. Mirića grubim psovkama vrijeđala istu;
- nakon završetka glavne rasprave, dio osoba iz publike poredao se s obje strane ulaza u sudnicu te su pljeskale u trenutku izlaska opt. Mirića;
- za vrijeme iznošenja obrane optuženog predsjednica Vijeća je u više navrata morala reagirati na upadice rođakinje oštećenog Čalića, koja se nalazila u publici;
- prilikom izricanja presude jedna je osoba iz publike, nezadovoljna presudom, glasno prosvjedovala riječima: „E moji Hrvati, ništa nismo naučili iz povijesti“, nakon čega ju je predsjednica Vijeća udaljila iz sudnice, a potom je još jedna osoba prosvjedovala te sama izašla iz sudnice.

Ne ulazeći u slobodno sudačko uvjerenje i zaključak suda o (ne)postojanju činjenica bitnih za odlučivanje o meritumu, primijetili smo da se sud nije poslužio mogućnošću suočenja svjedoka čiji se iskazi nisu slagali o nekim činjenicama.¹³⁷

Iako je okrivljenik u svojoj obrani spomenuo imena/nadimke dvije nepoznate osobe („Blaž“ i „Štef“), koje su inkriminiranog dana došle u bolnicu po ošt. Čalića, i čak naveo gdje im je bila postrojba i tko im je bio zapovjednik (Jadranko Garbin), te je naveo da ima saznanja da su „Blaž“ i Jadranko Garbin kasnije poginuli, ni državno odvjetništvo ni sud nisu na raspravi pokušali utvrditi njihov identitet, iako se iz tijeka glavne rasprave nije moglo zaključiti da je identitet ovih osoba poznat.

¹³⁶ U čl. 294. st. 2. ZKP-a navedeno je da vijeće može dopustiti da na glavnoj raspravi iz koje je javnost isključena budu nazočne pojedine službene osobe, znanstveni i javni radnici.

¹³⁷ Radi se o iskazima svjedoka Predraga Pavlovića i Damira Božičevića, odnosno svjedoka Ivana Vojnića Hajduka i Damjana Ivaniša. Više o njihovim iskazima, ali i cijelom predmetu, možete pročitati na www.centar-za-mir.hr

Postupak protiv Nenada Pejnovića, optuženog za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnoga stanovništva ¹³⁸

Županijski sud u Karlovcu

Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH

Optuženik: Nenad Pejnović

Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća, sudac Mladen Kosijer, član Vijeća, sutkinja Vesna Britvec, članica Vijeća

Tužitelj: Zdravko Car, zamjenik ŽDO u Karlovcu

Branitelji optuženog: odvjetnici Đuro Vučinić i Slađana Čanković

Mišljenje

Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Karlovcu 03. travnja 2009. proglasilo je opt. Nenada Pejnovića krivim za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH i izreklo mu kaznu zatvora u trajanju od 6 godina.

Temeljem čl. 102. st. 4. Zakona o kaznenom postupku optuženiku je produljen pritvor, u kojemu se nalazi od 10. veljače 2008.

Optužnicom Županijskog državnog odvjetništva u Gospiću broj K-DO-4/08 od 27. svibnja 2008. optuženog Nenada Pejnovića se tereti da je 04. listopada 1991. u selu Vrhovine, zaseoku Čorci, kao pripadnik milicije tzv. SAO Krajine, prema dogovoru i zajedno s ostalim pripadnicima srpskih paravojskih formacija, najprije nezakonito lišio slobode mještane Vrhovina hrvatske nacionalnosti, i to: Martina Čorka, Matu Čorka, Katu Čorak, Stjepana Čorka, Vladimira Čorka i Slavka Čorka, koje su odveli u stanicu Milicije u Vrhovinama, gdje su isti prenoćili, da bi ih idućega dana svi zajedno odveli na predio Čurinke - Oštri Vršak, gdje su ih potom sve lišili života - dakle, da je protuzakonito zatvorio i ubijao civilno stanovništvo i time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Opt. Pejnović oglašen je krivim da je protuzakonito zatvorio civile, koji su dan potom, od strane nepoznatih osoba, odvedeni i lišeni života. Vijeće nije smatralo dokazanim da je optuženik sudjelovao u likvidaciji civila.

Predmet je Vrhovni sud RH sa Županijskog suda u Gospiću delegirao Županijskom sudu u Karlovcu, zbog nedostatnog broja sudaca na Županijskom sudu u Gospiću.

S obzirom da je vršena delegacija predmeta, smatramo da je trebalo primijeniti odredbe Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv vrijednosti međunarodnog

¹³⁸ Postupak je pratila i o njemu izvještavala Martina Klekar.

ratnog i humanitarnog prava (NN 175/039) i predmet trebalo delegirati jednom od četiri mjesno nadležna suda po tome Zakonu.

Iako je predsjednik vijeća tijekom dokaznog postupka detaljno i strpljivo ispitivao svjedoke te se prema svim sudionicima u postupku odnosio s uvažavanjem, smatramo da je tijekom postupka počinjeno nekoliko pogrešaka koje bi u konačnici mogle utjecati na valjanost provedenog postupka, ali i na opstojnost presude.

Unatoč protivljenju branitelja optuženog svjedokinja Snježana Valinčić ispitana je na glavnoj raspravi, iako je u svojstvu oštećenika, kao kći ubijenoga Stjepana Čorka, bila prisutna tijekom ispitivanja ostalih svjedoka u istrazi. Prema čl. 198. st. 4. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 115/06 i 152/08 – dalje ZKP) oštećenik, tijekom istrage, može biti nazočan ispitivanju svjedoka samo kad je vjerovatno da svjedok neće doći na glavnu raspravu.

Nadalje, upozorenja svjedocima, u smislu odredbe čl. 324. i 236. ZKP-a, u više navrata nisu uopće pročitana ili upozorenje nije dano dovoljno jasno. Također, prilikom saslušavanja pojedinih svjedoka predsjednik vijeće ih je često prekidao u njihovom izlaganju.¹³⁹

Tijekom unošenja u zapisnik odgovora svjedoka na pitanja predsjednik vijeća pojedine odgovore nije unosio posebno, nego ih je naknadno umetao u prethodno dati sadržaj iskaza pojedinog svjedoka što može stvoriti pogrešnu sliku po pitanju čega se svjedok sam sjetio i rekao u slobodnom izlaganju, a čega se prisjetio nakon postavljenih pitanja. Iako je i ovakvo diktiranje zapisnika u skladu s postojećim zakonskim propisima, ovakva praksa je višestruko manjkava, prvenstveno zbog nemogućnosti potpune rekonstrukcije tijeka suđenja za potrebe Vijeća, Vrhovnog suda, stranaka i čuvanja autentičnih izjava svih sudionika u postupku. Stoga smatramo da sudovi češće trebaju koristiti mogućnosti audio (i vizualnog) snimanja suđenja u svrhu pravljenja prijepisa (transkripata).

Iako nam nije namjera zadirati u institut slobodnog sudačkog uvjerenja, kojim se sud rukovodi prilikom ocjene dokaza i utvrđivanja činjenica, jer se ono po svojoj prirodi niti ne da preispitivati, smatramo da je sud prvoga stupnja suočenjem svjedoka, kao i ispitivanjem pojedinih svjedoka na glavnoj raspravi (ili kod njihovih kuća, ukoliko se radi o svjedocima koji zbog bolesti nisu u mogućnosti pristupiti na sud), a ne čitanjem njihovih iskaza iz istražnog postupka, mogao preciznije utvrditi činjenice bitne u postupku, što bi moglo utjecati na opstojnost presude pri ocjeni drugostupanjskog suda.

¹³⁹ Odredba čl. 239. ZKP-a glasi: „*Nakon općih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a nakon toga će mu se postavljati pitanja radi provjere, dopune i razjašnjenja.*“, iz čega proizlazi da svjedoku prvo treba dati mogućnost da samostalno, u neometanom izlaganju, kaže što zna o predmetnom događaju.

a) pravomoćno završeni

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
1.	<p>ZLOČIN NA VELEPROMETU</p> <p>Nakon odustanka ŽDO-a iz Vukovara od optužbe tijekom treće (druge ponovljene) glavne rasprave, postupak je Rješenjem obustavljen u travnju 2009. godine</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sudac Stjepan Margić, član Vijeća; sudac Željko Marin, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Vukovara br. DO-K-12/99 od 9. siječnja 2003.</p> <p>Optužnicu zastupao: Božidar Piljić, Županijski državni odvjetnik u Vukovaru</p>	←
2.	<p>ZLOČIN U ZAMLAČI, STRUGI I KOZIBRODU</p> <p>Nakon izmjene optužnice (prekvalifikacije na oružanu pobunu) 11. veljače 2009. donesena je presuda kojom je, uz primjenu Zakona o općem oprost, optužba odbijena</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća, sutkinja Ljubica Rendulić Holzer, članica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Siska br. KT-61/93 od 4. studenoga 1993. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi održanoj dana 11. veljače 2009.</p> <p>Optužnicu zastupala: Jadranka Huskić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
3.	<p>ZLOČIN U ZAMLAČI, STRUGI I KOZIBRODU II</p> <p>Nakon razdvajanja postupka u odnosu na trojicu optuženika te nakon izmjene optužnice (prekvalifikacije na oružanu pobunu) 8. lipnja 2009. donesena je presuda kojom je, uz primjenu Zakona o općem oprost, optužba odbijena</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Siska br. KT-61/93 od 4. studenoga 1993. godine, izmijenjena 8. lipnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupala: Jadranka Huskić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
4.	<p>ZLOČIN U ERVENIKU</p> <p>Dana 09. veljače 2009. je u obnovljenom postupku protiv opt. Sretena Peslaća, 1993. godine u odsutnosti osuđenog na 10 godina zatvora, primjenom Zakona o općem oprost donijeta odbijajuća presuda, nakon što je ŽDO izmijenilo optužnicu (prekvalificiralo na oružanu pobunu)</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Branko Ivić, predsjednik Vijeća; sudac Ivo Vukelja, član Vijeća; sutkinja Jadranka Biga Milutin, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog javnog tužilaštva Šibenik br. KT-27/92 od 23. listopada 1992., izmijenjena na glavnoj raspravi 09. veljače 2009.</p> <p>Optužnicu zastupala: Sanda Pavlović Lučić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Stanimir Avramović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Sudilo mu se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve: zatočnici na Veleprometu</p>
→	<p>Đuro Đurić</p> <p>Postupak u odnosu na optuženika razdvojen je u odnosu na postupak po optužnici po kojoj je optuženo 35 osoba (opt. Predrag Orlović i dr.). Većina optuženika s navedene optužnice nalazi se u bijegu.</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženik je bio nedostupan, za njim je bila raspisana tjeralica. Od 3. veljače 2009. do objave presude (11. veljače 2009.) nalazio se u pritvoru</p>	<p>Žrtve (prema optužnici od 4. studenoga 1994. godine):</p> <p>- ubijeni: Mile Blažević, Pajo Žuljevac, Pajo Knežević, Mile Begić, Mile Pušić, Manda Begić, Pero Špančić, Milan Bartolović, Žarko Gundić, Goran Faljević, Ivica Perić, Mladen Halapa, Branko Vuk, Zoran Šaronja, Davor Vukas, Željko Filipović</p>
→	<p>Simo Gaić, Đorđe Borojević i Zoran Tadić</p> <p>Postupak u odnosu na trojicu optuženika razdvojen je u odnosu na postupak po optužnici po kojoj je optuženo 35 osoba (opt. Predrag Orlović i dr.). Većina optuženika s navedene optužnice nalazi se u bijegu.</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Sudilo im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve (prema optužnici od 4. studenoga 1994. godine):</p> <p>- ubijeni: Mile Blažević, Pajo Žuljevac, Pajo Knežević, Mile Begić, Mile Pušić, Manda Begić, Pero Špančić, Milan Bartolović, Žarko Gundić, Goran Faljević, Ivica Perić, Mladen Halapa, Branko Vuk, Zoran Šaronja, Davor Vukas, Željko Filipović</p>
→	<p>Sreten Peslać</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Do objave presude nalazio se u pritvoru, u kojemu je proveo oko godinu dana.</p>	<p>Žrtve - psihički i fizički zlostavljani: mještani sela Ervenik hrvatske nacionalnosti</p>

Dodatak br. 1 Pregled praćenih postupaka na županijskim

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
5.	<p>ZLOČIN U MIKLUŠEVCIMA</p> <p>Dana 5. veljače 2009. objavljena je nepravomoćna presuda kojom su oslobođeni odgovornosti za kazneno djelo genocida optuženici Zlatan Nikolić i Darko Hudak.</p> <p>Ostali optuženici su proglašeni krivima zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (a ne genocida kako ih se teretilo optužnicom) te su im izrečene kazne zatvora:</p> <p>Jugoslavu Mišljenoviću 6 godina, Milanu Stankoviću 6 godina, Dušanu Stankoviću 6 godina, Petru Lenderu 15 godina, Zdravku Simiću 4 godine, Joakimu Bučku 4 godine, Mirku Ždinjaku 6 godina, Draganu Ćiriću 6 godina, Zdenku Magoču 4 godine i 6 mjeseci, Jovanu Cici 15 godina, Đuri Krošnjaru 6 godina te Janku Ljickaru 4 godine i 6 mjeseci.</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 17. studenog 2009. VSRH u cijelosti je potvrdio presudu prvostupanjskog suda.</p>	<p>Genocid (prema optužnici)/ Ratni zločin protiv civilnog stanovništva (prema presudi)</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sutkinja Zlata Sotirov, članica Vijeća; sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica KT-37/93 od 29. travnja 1996. godine, podignuta od ŽDO iz Osijeka, preuzeta i izmijenjena od ŽDO iz Vukovara br. K-DO-71/01 od 15. travnja 2005. godine, izmijenjena dopisom 26. ožujka 2007. godine, dopisom 13. travnja 2007. godine, na raspravi 18. lipnja 2008. godine, podneskom od 25. kolovoza 2008. godine te podneskom od 14. siječnja 2009. godine</p> <p>Optužnicu zastupao: Zdravko Babić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←
6.	<p>ZLOČIN NA DRVENOJ PIJACI U VUKOVARU</p> <p>Vrhovni sud RH je na sjednici održanoj 12. studenog 2009. potvrdio presudu kojom je u ponovljenom postupku (22. siječnja 2009.) okrivljenik proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.</p> <p><i>Prethodno je VSRH ukinuo presudu kojom je okrivljenik proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sudac Stjepan Margić, član Vijeća; sudac Željko Marin, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a iz Vukovara br. K-DO-28/06 od 02. ožujka 2007., izmijenjena 06. travnja 2007., na glavnoj raspravi 08. svibnja 2007., podneskom od 11. veljače 2008. i na glavnoj raspravi 20. siječnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
	<p>Prisutni optuženici: Joakim Bučko, Zdenko Magoč, Darko Hudak</p> <p>U bijegu: Jugoslav Mišljenović, Milan Stanković, Dušan Stanković, Petar Lendel, Zdravko Simić, Mirko Ždinjak, Dragan Ćirić, Zlatan Nikolić, Jovan Cico, Đuro Krošnjar i Janko Ljekar</p> <p>Postupak je zbog smrti pravomoćno obustavljen u odnosu na Momira Anđelića, Slododana Anđelića, Radoju Jeremića, Joakima Lendela, Kirila Buila, Janka Kiša, Milenka Kovačevića, Dušana Anđelića, Ljubicu Anđelić i Živana Ćirića.</p> <p>Zbog odustanka tužitelja 2008. obustavljen je postupak u odnosu na Slobodana Mišljenovića, Dušanku Mišljenović, Dragicu Anđelić, Aleksandra Anđelića, Stanislava Simića i Srđana Anđelića, a 2009. i u odnosu na Milana Bojanića, Jaroslava Mudrog, Nikolu Vlajnića, Čedu Stankovića i Sašu Hudaka.</p> <p>Prisutna su 3 optuženika, 11 ih je u bijegu</p> <p>pripadnici/ce srpskih postrojbi</p> <p>prisutni su se branili sa slobode</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Julijan Holik, Veronika Holik, Mihajlo Holik, Slavko Hajduk</p> <p>Žrtve – zlostavljani: Đuro Biki, Eugen Hajduk, Vlatko Ždinjak, Mihajlo Hajduk, Emil Mudri, Željko Hirjovati</p> <p>Žrtve - protjerani iz sela: 98 osoba</p>
	<p>Slobodan Raič</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženik se branio sa slobode (u pritvoru se nalazio od 06. svibnja 2006. do 30. listopada 2008.)</p>	<p>Žrtva – protupravno zarobljen (vodi se kao nestala osoba): Slavko Batik</p>

b) nepravomoćno završeni

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
1.	<p>ZLOČIN U ŠUMI BREZOVICA</p> <p>Dana 26. kolovoza 2009. okrivljenik je proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od devet godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća; sudac Željko Mlinarić, član Vijeća; sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj K-DO-4/09 od 1. travnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Marian Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
2.	<p>ZLOČIN U POPOVCU</p> <p>Nakon provedenog ponovljenog postupka 7. srpnja 2009. objavljena je presuda kojom su optuženici proglašeni krivima. Opt. Pavloviću izrečena je kazna zatvora od 3 godine, opt. Urukalu od 2 godine, a opt. Berberoviću od godine i 6 mjeseci.</p> <p><i>Prethodno je VSRH zbog proceduralnih pogrešaka ukinuo presudu kojom je opt. Pavlović osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci, opt. Urukalo na 2 godine i 2 mjeseca te opt. Berberović na godinu i 6 mjeseci.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Damir Krahulec, predsjednik Vijeća; sudac Drago Grubeša, član Vijeća; sudac Mario Kovač, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-8/2003 od 12. svibnja 2003., izmijenjena 19. ožujka 2004.</p> <p>Optužnicu zastupa: Dražen Križevac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←
3.	<p>ZLOČIN U BOROVIOM NASELJU</p> <p>Dana 12. lipnja 2009. optuženik je nepravomoćno proglašen krivim i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 4 godine</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sudac Željko Marin, član Vijeća; sudac Milan Kojić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Vukovaru broj K-DO-5/06 od 29. prosinca 2006., izmijenjena 09. lipnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Ivica Mirić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtva (ubijen): Miloš Čalić</p>
→	<p>Stojan Pavlović, Đuro Urukalo i Branko Berberović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Za vrijeme trajanja ponovljenog postupka branili su se sa slobode (u pritvoru su se nalazili za vrijeme prvoga postupka, od 05. ožujka 2003. do 08. travnja 2004.)</p>	<p>Žrtve (prema optužnici):</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizički i psihički zlostavljani: Milan Kramar, Josip Mikec, Stjepan Šumiga, Zvonko Arlav, Zvonko Geto, Goran Knez, Dragutin Posavec, Slavica Gudlin, Dragica Žganjer, Stjepan Hertarić, Ivan Blešč - nezakonito privođen: Proka Radivojević - prinudivani na prisilni rad: Ivan Plešč, Stjepan Šumiga, Željko Jurčec, Robert Gajšek, Franjo Androić, Stjepan Jug, Valent Žganjer, Dragica Žganjer, Josip Kunović i Stevan Čizmar
→	<p>Dušan Zinajić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtva (ranjen): Tomislav Kovačić</p>

Dodatak br. 1 Pregled praćenih postupaka na županijskim

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
4.	<p>ZLOČIN U VELIKOJ KLADUŠI</p> <p>Dana 25. ožujka 2009. objavljena je nepravomoćna presuda kojom je opt. Zlatko Jušić oslobođen optužbe, dok je opt. Ibrahim Jušić proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 7 godina</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Rijeci</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Ika Šarić, predsjednica Vijeća; sutkinja Nataša Masovčić, članica Vijeća; sudac Darko Lupi, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO-a u Rijeci, K-DO-90/07, od 19. ožujka 2008. godine, izmijenjena na glavnoj raspravi 16. prosinca 2008. (u odnosu na prvooptuženika) te 20. ožujka 2009. (u odnosu na drugooptuženika)</p> <p>Optužnicu zastupa: Darko Karlović, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Rijeci</p>	←
5.	<p>ZLOČIN U BARANJI</p> <p>Nakon provedenog trećeg (drugog ponovljenog) postupka optuženik je 7. travnja 2009. nepravomoćno proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 4 godine i 10 mjeseci</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Zvonko Vekić, predsjednik Vijeća; sudac Drago Grubeša, član Vijeća; sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj KT-136/94 od 3. travnja 2001., izmijenjena 14. ožujka 2002. i 4. svibnja 2006.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zlatko Bučević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←
6.	<p>ZLOČIN U VRHOVINAMA</p> <p>Optuženik je 3. travnja 2009. nepravomoćno proglašen krivim da je protuzakonito zatvorio civile, koji su dan potom, od strane nepoznatih osoba, odvedeni i lišeni života. Vijeće nije smatralo dokazanim da je opt. Pejnović sudjelovao u likvidaciji civila. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 6 godina.</p> <p><i>Javna sjednica VSRH održana je 4. studenog 2009. godine. Odluka VSRH nije nam poznata.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Karlovcu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća; sudac Mladen Kosijer, član Vijeća; sutkinja Vesna Britvec, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Gospiću broj K-DO-4/08 od 27. svibnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Karlovcu</p>	←
7.	<p>ZLOČIN U DALJU IV</p> <p>Optuženik je 08. travnja 2009. nepravomoćno proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 5 godina.</p> <p><i>Dana 12. studenog 2009. VSRH je ukinuo prvostupanijsku presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Darko Krušlin, predsjednik Vijeća; sudac Josip Frajlić, član Vijeća; sudac Nikola Sajter, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku broj K-DO-52/08 od 04. studenoga 2008., izmijenjena (precizirana) 31. ožujka 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Dragan Poljak, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Zlatko Jušić i Ibrahim Jušić</p> <p>Predsjednik Vlade (prvooptuženik) te pripadnik policijskih postrojbi i čelnik sigurnosnih službi (drugooptuženik) tzv. Autonomne pokrajine Zapadna Bosna</p> <p>Obojica su se nalazila u pritvoru od 25. rujna 2007. Prvooptuženiku je pritvor ukinut nakon izmjene optužnice 16. prosinca 2008., a drugooptuženik se i dalje nalazi u pritvoru.</p>	<p>Žrtve – protupravno zatvoreni i/ili zlostavljeni:</p> <p>- prema izmjenjenoj optužnici od 16. prosinca 2008. u odnosu na prvooptuženika: Alija Feriz, Mujo Milak, Šemsudin Husić, Emin Redžić, Husein Mušić, Aziz Abdilagić, Hasib Delić zvan „Heba“, Mehmed Jušić, Mehmed Sijamhodžić, Kasim Čano, Đeko Bibuljica, Hasan Đanić, Rasim Erdić (preminuo uslijed zlostavljanja), Asja Galijašević, Beiza Kekić, Fatima Dorić, Nura Salkić, Fata Omeragić, Zuhra Hozanović</p> <p>- prema izmjenjenoj optužnici od 20. ožujka 2009. u odnosu na drugooptuženika: Smail Huskić, Mirsad Šakinović, Rasim Ićanović, Hasib Keserović, Zlatko Balić, Safija Huskić, Zuhdija Alagić, Alema Grahović, Omer Murgić, Mehmedalija Miljković, Rifet Đogić, Osman Galijašević, Bešir Dautović, Almadin Trgovčević, Mirsad Mušić</p>
→	<p>Petar Mamula</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru se nalazio od 06. listopada 2000. do 7. svibnja 2003. Sada se brani sa slobode.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- zlostavljeni: Antun Knežević, Veljko Salonja i Jovan Narandža</p>
→	<p>Nenad Pejnović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 10. veljače 2008.</p>	<p>Žrtve - protupravno zatvoreni te ubijeni: Martin Čorak, Mato Čorak, Kata Čorak, Stjepan Čorak, Vladimir Čorak i Slavko Čorak</p>
→	<p>Čedo Jović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 07. srpnja 2008.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- ubijen: Antun Kundić</p> <p>- fizički zlostavljeni: Ivan Horvat, Ivan Bodza, Karol Kremerenski, Josip Ledenčan i Emerik Huđik</p>

Dodatak br. 1 Pregled praćenih postupaka na županijskim

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
8.	<p>ZLOČIN NA KORIDORU, U POTKONJU, VRPOLJU I KNINU</p> <p>Dana 7. svibnja 2009. objavljena je nepravomoćna presuda kojom su, nakon provedenog ponovljenog postupka, optuženici proglašeni krivima. Opt. Atljiji izrečena je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 14 godina, dok je opt. Jaramazu izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 godina.</p> <p><i>Sjednica žalbenog vijeća VSRH održana je 25. studenog 2009. Odluka nam nije poznata.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Šibeniku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Biga – Milutin, predsjednica Vijeća; sudac Sanibor Vuletin, član Vijeća; sudac Ivo Vukelja, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Šibeniku broj K-DO-14/06 od 19. rujna 2006.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zvonko Ivić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku</p>	←
9.	<p>ZLOČIN U MARINOM SELU</p> <p>Dana 13. ožujka 2009. optuženici su nepravomoćno proglašeni krivima.</p> <p>Izrečene su im kazne zatvora: Kufneru u trajanju od 4 godine i 6 mjeseci, Šimiću u trajanju od 1 godine, Vancašu u trajanju od 3, Polettu u trajanju od 16, Tutiću u trajanju od 12 te Iveziću u trajanju od 10 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Požegi</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća; sutkinja Jasna Zubčić, članica Vijeća; sudac Žarko Kralj, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Požegi broj K-DO-14/07 od 12. kolovoza 2008., izmijenjena 18. veljače 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Božena Jurković, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Požegi</p>	←
10.	<p>ZLOČIN U OSIJEKU</p> <p>Dana 8. svibnja 2009. objavljena je nepravomoćna presuda kojom su optuženici proglašeni krivima. Opt. Glavašu utvrđene su kazne zatvora u trajanju od 5 i 8 godina te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 10 godina, opt. Krnjaku izrečena je kazna zatvora u trajanju od 8 godina, opt. Getoš Magdić u trajanju od 7 godina, a optuženima Kontiću, Valentiću i Dragiću u trajanju od po 5 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Zagrebu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Željko Horvatović, predsjednik Vijeća; sutkinja Rajka Tomerlin – Almer, članica Vijeća; sutkinja Sonja Brešković-Balent, članica Vijeća; sudac Mirko Klinžić, dopunski sudac</p>	<p>Optužnice ŽDO iz Osijeka br. K-DO-76/06 od 16. travnja 2007. i ŽDO iz Zagreba br. K-DO-105/06 od 09. svibnja 2007. godine, objedinjene i izmjenjene u optužnicu K-DO-105/06 od 30. rujna 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Jasmina Dolmagić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu i Miroslav Kraljević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku (upućen u ŽDO u Zagrebu radi obavljanja poslova zamjenika Županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu)</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Milan Atlija i Đorđe Jaramaz</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Okr. Atlija se nalazi na izdržavanju kazne u Lepoglavi, dok se okr. Jaramaz nalazi u pritvoru</p>	<p>Žrtve (prema optužnici):</p> <p>- ubijen: NN muška osoba</p> <p>- zlostavljeni: Nikola Požar, Zlatko Gambiraža, Mile Jelić, Ivan Požar, Ante Milić, Nikola Milić, Emilija Milić, mldb Toni Požar, Mile Jelić, Branko Batić, Ante Jelić, Branko Požar, Miroslav Jelić, Dragomir Grgić, Slavko Turudić, Ivan Knezović, Nebojša Škalic</p>
→	<p>Damir Kufner, Davor Šimić, Pavao Vancaš, Tomica Poletto, Željko Tutić i Antun Ivezić</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Optuženicima Davoru Šimiću i Pavlu Vancašu pritvor je ukinut tijekom glavne rasprave, a Damiru Kufneru prilikom objave presude.</p> <p>Ostali optuženici se i dalje nalaze u pritvoru.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- zlostavljeni i mučeni: Branko Stanković, Mijo i Jovo Krajnović (mještani sela Kip); Milka Bunčić, Jeka Žestić i Nikola Ivanović (mještani sela Klisa)</p> <p>- zlostavljeni, mučeni i ubijeni: Pero Novković, Mijo Danojević, Gojko Gojković, Savo Gojković, Branko Bunčić, Nikola Gojković, Mijo Gojković, Filip Gojković, Jovo Popović – Tein, Petar Popović, Nikola Krajnović, Milan Popović (mještani sela Kip); Jovo Žestić, Jovo Popović Simin, Slobodan Kukić, Rade Gojković, Savo Maksimović, Josip Cicvara</p>
→	<p>Branimir Glavaš, Ivica Krnjak, Gordana Getoš-Magić, Dino Kontić, Tihomir Valentić i Zdravko Dragić</p> <p>Postupak je zbog procesne nesposobnosti uslijed bolesti u lipnju 2008. razdvojen u odnosu na okr. Mirka Sivića</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Optuženici su se nalazili u pritvoru do uskraćenja odođenja za pritvaranjem Hrvatskog sabora u siječnju 2008. (za opt. Glavaša), odnosno odluke Ustavnog suda RH u rujnu 2008. (za ostale optuženike).</p> <p>Optuženi Krnjak ponovno je pritvoren 21. travnja 2009., a ostali optuženici nakon objave presude, osim optuženog Glavaša, koji je u bijegu. Nalazi se u Bosni i Hercegovini, čiji je i državljanin, što spriječava njegovo izručenje u RH.</p>	<p>Žrtve – ubijeni: Branko Lovrić, Alija Šabanović, Jovan Grubić, dr. Milutin Kutlić, Svetislav Vukajlović, nepoznata ženska osoba, Bogdan Počuča, Čedomir Vučković i Đorđe Petković</p> <p>Žrtva – zlostavljan i ranjen: Radoslav Ratković</p> <p>Žrtva – zlostavljan: Nikola Vasić</p> <p>Izmijenjenom i objedinjenom optužnicom broj K-DO-150/06 od 30. rujna 2008., iz činjeničnog opisa su izostavljene inkriminacije koje su se odnosile na zlostavljanje dvojice nepoznatih civila zatvorenih u garaži pri SNO-u, zlostavljanje Smilje, Rajka i Snežane Berića u prostorijama SNO-a te uhićenje i usmrćivanje Petra Ladnjuka, Milenka Stanara i nepoznate muške osobe.</p>

Dodatak br. 1 Pregled praćenih postupaka na županijskim

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
11.	<p>ZLOČIN U MAJI I SVRAČICI</p> <p>Nako izručenja optuženog iz UK, proveden je obnovljeni postupak u kojemu je optuženik (1993. u odsutnosti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina), proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 3 godine i 5 mjeseci</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Snježana Mrkoci, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sudac Željko Mlinarić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog državnog odvjetništva iz Siska br. KT-53/93 od 13. kolovoza 1993.</p> <p>Optužnicu zastupao: Ivan Petrkač, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
12.	<p>ZLOČIN U SLUNJU I OKOLNIM MJESTIMA</p> <p>Dana 1. prosinca 2009. optuženik je proglašen krivim i izrečena mu je kazna zatvora od jedne godine.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Karlovcu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Ante Ujević, predsjednik Vijeća; sutkinja Alenka Laptalo, članica Vijeća; sudac Juraj Dujam, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Karlovcu br. KT-36/95 od 30. srpnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik Županijske državne odvjetnice u Karlovcu</p>	←
13.	<p>ZLOČIN U LORI</p> <p>Dana 29. prosinca 2009. provedena je glavna rasprava i objavljena je presuda u obnovljenom postupku protiv Josipa Bikića, 2007. u odsutnosti pravomoćno osuđenog na kaznu zatvora u trajanju od 6 godina. Presudom je djelomično izmijenjena presuda iz 2007. godine, u dijelu koji se odnosi na kaznenu sankciju, te je optuženik proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Splitu</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Neven Cambi, predsjednik Vijeća; sudac Marija Majić, član Vijeća; sudac Davor Svalina, član Vijeća</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Splitu, br. KTO 131/02 od 25. ožujka 2002.</p> <p>Optužnicu zastupa: Michele Squicciarro, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Splitu</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Milan Španović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U ekstradikcijskom pritvoru u UK i zatvoru nakon izručenja u Hrvatskoj proveo je upravo onoliko koliko iznosi kazna koja mu je izrečena u obnovljenom postupku. Nakon objave presude pušten je na slobodu.</p>	<p>Žrtve (prema optužnici br. KT-53/93 u odnosu na 19 optuženika):</p> <ul style="list-style-type: none"> - tučen: Ivo Matijević - spaljeni gospodarski i/ili stambeni objekti i/ili oduzimate stvari: Katarini Brdarić, Ivi Brdariću, Mirku Brdariću, Marijanu Nogiću, Marku Lamzi, Matiji Davidoviću, Slavku Davidoviću, Miji Tonči, Stevi Davidoviću, Milanu Lončariću i Mati Mladenoviću
→	<p>Miće Cekinović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od 06. srpnja 2009.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijen: Pavo Ivšić - zlostavljan i protupravno zatočen: Tomo Kos - protjerani: svo stanovništvo hrvatske nacionalnosti
→	<p>Josip Bikić</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru.</p> <p>Tijekom prvoga postupka u pritvoru se nalazio od 27. rujna 2001. do 22. srpnja 2002. godine.</p> <p>Nakon predaje pravosudnim tijelima RH 18. studenog 2008. je pritvoren, a pritvor je produljen i nakon objave presude.</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijeni: Nenad Knežević i Gojko Bulović - zlostavljeni: Mirko Šušak, Lazo Ostojić, Branko Borović, Tomo Krivić, Rade Krivić, Uglješa Bulović, Duško Galić, Jovo Prkut, Milosav Katalina i Đorđe Katić

c) postupci u tijeku

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
1.	<p>ZLOČIN U DALJU</p> <p>Niti jedno ročište glavne rasprave nije održano od prosinca 2007. do 08. svibnja 2009., no od tada ponovno nije održano niti jedno ročište pa će, zbog prekida duljeg od dva mjeseca, glavna rasprava ponovno morati započeti iznova.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Županijski sud u Osijeku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Krunoslav Barkić, predsjednik Vijeća; sutkinja Katica Krajnović, članica Vijeća; sutkinja Dubravka Vučetić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku br. KT-103/94 od 09. srpnja 2004.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zlatko Bučević, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←
2.	<p>ZLOČIN U VUKOVARSKOJ BOLNICI</p> <p>Glavna će rasprava zbog prekida duljeg od dva mjeseca morati krenuti iznova (posljednje ročište održano je 03. veljače 2009.)</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Nikola Bešenski, predsjednik Vijeća; sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća; sudac Stjepan Margić, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Vukovaru broj DO-K-12/98 od 19. ožujka 2001.</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←
3.	<p>ZLOČIN U SELU PECKI – ZASEOKU BJELOVEC</p> <p>Glavna rasprava je u tijeku nakon što je VSRH utvrdio da je zahtjev za zaštitu zakonitosti osnovan i da je pravomoćnom presudom Okružnog suda u Sisku br. K-24/92 od 25. svibnja '93. i presudom VSRH br. I Kž 833/93 od 30. studenog '93. povrijeđen zakon na štetu osuđenih.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avedić, predsjednica Vijeća; sudac Predrag Jovanić, član Vijeća; sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog javnog tužilaštva Sisak br. KT-178/92 od 30. studenog 1992., izmijenjena na glavnoj raspravi 15. rujna 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Jadranka Huskić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
4.	<p>ZLOČIN U FRKAŠIĆU II</p> <p>Suđenje u tijeku</p>	<p>Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Gospiću</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Dušan Šporčić, predsjednik Vijeća; sutkinja Dubravka Rudelić, članica Vijeća; sutkinja Matilda Rukavina, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Gospiću br. K-DO-13/08 od 09. ožujka 2009.</p> <p>Optužnicu zastupa: Željko Brkljačić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Gospiću</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Željko Čizmić, za kojega je razdvojen postupak u odnosu na 19 optuženika i 2 optuženika u odnosu na koje je postupak prekinut</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Brani se sa slobode</p>	<p>Žrtve - tučeni: Damir Buljević, Stipo Sušić, Filip Đanko, Tomislav Hajduković, Marko Andabak, Ištvan Bačko, Slavko Palinkaš, Tomislav Kilić, Goran Šlinger, Vlatko Nikolić, Imra Moger</p> <p>Žrtva - oduzete stvari: Ištvan Bačko</p>
→	<p>Bogdan Kuzmić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženiku se sudi u odsutnosti, nalazi se u bijegu</p>	<p>Žrtve – odvedeni i na za sada nepoznat način ubijeni: Martin Došen, Marko Mandić, Branko Lukenda, Stanko Duvnjak i Tomislav Hegeduš</p>
→	<p>Nikola Radišević, Jovo Zubanović, Simo Plavljenić i Dušan Paunović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Nalaze se u bijegu, sudi im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Stjepan Horvat, Đuro Horvat, Mato Horvat i Ivan Bugarin</p>
→	<p>Goran Zjačić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 28. rujna 2008.</p>	<p>Žrtve: - fizički zlostavljeni: Johannes Tilder, Ivan Čaić, Ivan Dadić (pripadnici HV); Marko Tomić (pripadnik HVO); Kadir Bećirspahić (pripadnik Armije BiH)</p>

Dodatak br. 1 Pregled praćenih postupaka na županijskim

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
5.	<p>ZLOČIN U LOVASU</p> <p>Dana 29. travnja 2009. je razdvojen postupak u odnosu na prisutne optuženike (Milana Tepavca i Iliju Vorkapića) od postupka prema ostalim optuženicima (koji su u bijegu).</p>	<p>Genocid i ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Vukovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Jadranka Kurbel, predsjednica Vijeća; sudac Berislav Matanović, član Vijeća; sudac Željko Marin, član Vijeća</p> <p>Napomena: <i>Početakom 2009. godine vijeće je izmijenjeno. Do tada je sudilo vijeće u sastavu: sudac Ante Zeljko, predsjednik Vijeća; sutkinja Zlata Sotirov, članica Vijeća; sutkinja Nevenka Zeko, članica Vijeća</i></p>	<p>Optužnica ŽDO iz Osijeka br. KT-265/92 od 19. prosinca 1994. i optužnica ŽDO iz Vukovara br. K-DO-44/04 od 01. listopada 2004., spojene u jedinstvenu optužnicu ŽDO iz Vukovara br. K-DO-39/00</p> <p>Optužnicu zastupa: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←
6.	<p>ZLOČIN U VUKOVJU, KORENIČANIMA I DOBROJ KUĆI</p> <p>VSRH je 1996. godine ukinuo oslobađajuću presudu Županijskog suda u Bjelovaru.</p> <p>U siječnju 2009. trebala je započeti glavna rasprava, no odgođena je zbog nedolaska optuženog.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Županijski sud u Bjelovaru</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Antonija Bagarić, predsjednica Vijeća; sutkinja Milenka Slivar, članica Vijeća; sudac Mladen Piškorec, član Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO Bjelovar br. KT-178/95, od 31. lipnja 1995. (u odnosu na 35 optuženika), nakon razdvajanja postupka u odnosu na VII-opt. Gatarića prilagođena 25. srpnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Branka Merzić, zamjenica ŽDO u Bjelovaru</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
	<p>Milan Tepavac i Ilija Vorkapić (nakon razdvajanja postupka u odnosu na njih postupak se vodi pod brojem K-20/09)</p> <p>Ljuban Devetak, Milan Devčić, Milenko Rudić, Željko Krnjajić, Slobodan Zoraja, Željko Brajković, Ilija Kresojević, Milan Rendulić, Obrad Tepavac, Zoran Tepavac, Milan Radojčić, Milan Vorkapić, Dušan Grković, Đuro Prodanović (postupak K-25/00)</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženici Tepavac i Vorkapić se brane sa slobode</p> <p>Ostali optuženici su u bijegu</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- 24 osobe poginule u minskom polju: Božo Mađarac, Mijo Šalaj, Tomislav Sabljak, Slavko Štrangarić, Nikola Badanjak, Marko Vidić, Mato Hodak, Tomo Sabljak – mlađi, Ivica Sabljak, Slavko Kuzmić, Petar Badanjak, Marko Marković, Ivan Conjar, Ivan Kraljević – mlađi, Ivan Palijan, Josip Turkalj, Luka Balić, Željko Pavlić, Darko Pavlić, Darko Sokolović, Zlatko Božić, Ivan Vidić, Antun Panjek, Zlatko Panjek</p> <p>- 45 osoba ubijeno na različitim lokacijama u Lovasu: Danijel Badanjak, Ilija Badanjak, Antun Jovanović, Anka Jovanović, Kata Pavličević, Alojzije Polić, Mato Keser, Josip Poljak, Ivan Ostrun, Dragutin Pejić, Stipo Mađarević, Pavo Đaković, Stipo Pejić, Živan Antolović, Milan Latas, Juraj Poljak, Mijo Božić, Vida Krizmanić, Josip Kraljević, Mirko Grgić, Mato Adamović, Marko Sabljak, Zoran Krizmanić, Josip Jovanović, Marin Balić, Katica Balić, Josip Turkalj, Petar Luketić, Ante Luketić, Đuka Luketić, Jozefina Pavošević, Marijana Pavošević, Slavica Pavošević, Stipo Luketić, Marija Luketić, Josip Rendulić, Rudolf Jonak, Andrija Deličić, Pero Rendulić, Franjo Pandža, Božo Vidić, Zvonko Martinović, Marko Damjanović, Anica Lemunović, Đuka Krizmanić</p> <p>- 15 osoba teško tjelesno povrijeđene u minskom polju: Marko Filić, Emanuel Filić, Stjepan Peulić, Josip Sabljak, Stanislav Franković, Milko Keser, Ivica Mujić, Ljubo Solaković, Milan Radmilović, Zlatko Toma, Josip Gešnja, Mato Kraljević, Petar Vuleta, Lovro Geistener, Dragan Sabljak</p> <p>- 18 osoba teško tjelesno povrijeđene uslijed zlostavljanja: Mato Mađarević, Đuro Filić, Zoran Jovanović, Marija Vidić, Đuka Radočaj, Berislav Filić, Emanuel Filić, Pavo Antolović, Ivo Antolović, Željko Francisković, Ivan Đaković, Anđelko Filić, Zvonko Balić, Vjekoslav Balić, Man Pejak, Petar Sabljak, Marko Grčanac</p>
	<p>Vlado Gatarić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>U pritvoru se nalazio od 04. svibnja do 09. listopada 1995.</p> <p>Ne odaziva se pozivima suda. Navodno prebiva na području BiH.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- ubijeni: Mijo Novaković, Ivka Novaković i Štefica Kopriva (mještani sela Vukovja), Ivka Fabijanec i Milenko Fabijanec (mještani sela Koreničani), Mila Paripović i Savka Bogdanović (mještani sela Dobra Kuća)</p>

d) obnovljeni po zahtjevu županijskih državnih odvjetništava

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
1.	<p>ZLOČIN U GLINI</p> <p>Dana 20. svibnja 2009. je u obnovljenom postupku protiv odsutnih optuženika, nakon što je tužiteljstvo izmijenilo optužnicu (prekvalifikacija na oružanu pobunu), donesena presuda kojom je izvan snage stavljena pravomoćna presuda Okružnog suda u Sisku broj K-21/93 od 26. svibnja 1993., kojom su obojica optuženika proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 20 godina, te je temeljem Zakona o općem oprost u odbijena</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avediđ, predsjednica Vijeća; sutkinja Ljubica Rendulić Holzer, članica Vijeća; sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku broj KT-175/92 od 14. travnja 1993., izmijenjena 20. svibnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Ivan Petrač, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	
2.	<p>ZLOČIN U KOPRIVNI KOD POŽEGA</p> <p>U obnovljenom postupku protiv odsutnih osuđenika (1993. u odsutnosti osuđenih na kazne zatvora u trajanju od po 8 godina), nakon prekvalifikacije optužnice na kazneno djelo oružane pobune, kazneni postupak je, temeljem Zakona o općem oprost u obustavljen.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Požegi</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća; sudac Tihomir Božić, član Vijeća; sudac Žarko Kralj, član Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog državnog odvjetništva Požega br. KT-81/92 od 25. ožujka 1993., izmijenjena 10. srpnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupala: Božena Jurković, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika u Požegi</p>	
3.	<p>ZLOČIN U BUČJU</p> <p>U obnovljenom postupku protiv odsutnih osuđenika (1993. godine u odsutnosti osuđenih na kazne zatvora u trajanju od po 8 godina), nakon prekvalifikacije optužnice na kazneno djelo oružane pobune, kazneni postupak je, temeljem Zakona o općem oprost u obustavljen.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Požegi</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Predrag Dragičević, predsjednik Vijeća; sudac Žarko Kralj, član Vijeća; sutkinja Jasna Zubčić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog državnog odvjetništva Požega br. KT-82/92 od 27. siječnja 1993., izmijenjena 08. srpnja 2009.</p> <p>Optužnicu zastupao: Krešimir Babić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Požegi</p>	
4.	<p>ZLOČIN U ZATVORU U GLINI</p> <p>U obnovljenom postupku protiv Petra Baltića i još deset osoba, 1993. u odsutnosti pravomoćno osuđenih na kazne zatvora u trajanju od po 20 godina, nakon oduzimanja tužiteljstva od optužbe, stavljena je izvan snage ranija (osuđujuća) presuda i donijeta je odbijajuća presuda.</p> <p><i>Inače, postupak je 2009. obnovljen u odnosu na sve osuđenike osim u odnosu na I-osuđenog Đuru Birača.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avediđ, predsjednica Vijeća; sutkinja Ljubica Balder, članica Vijeća; sutkinja Višnja Vukić, članica Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog javnog tužilaštva Sisak br. KT-168/92 od 26. studenog 1992.</p> <p>Optužnicu zastupao: Ivan Petrač, zamjenik ŽDO u Sisku</p>	

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Dragan Roksandić i Milan Korać</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Obnovljeni postupak proveden u odsutnosti optuženih</p>	<p>Žrtve (prema prvotnoj optužnici i presudi):</p> <ul style="list-style-type: none"> - prognano nesrpsko stanovništvo sa područja Gline - preminuli od posljedica zlostavljanja: Stjepan Šmiel, Ivan Palajić i Ivan Gregurić
→	<p>Bogdan Delić i Stevan Šteković</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>U oba postupka sudilo im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtva – protupravno zatočen: Dubravko Klanfar</p>
→	<p>Luka Ponorac, Luka Nikodinović, Miodrag Simeunović i Rajko Drešković</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>U oba postupka sudilo im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtva – zatočen i zlostavljan: Željko Makarun</p>
→	<p>Petar Baltić, Stevan Bjelajac, Đuka Bogunović, Milan Ljubičić, Vlado Čordaš, Dragan Tintor, Petar Vladić, Ilija Đaković, Dragan Matijević, Ilija Baždar i Rade Baždar</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Sudilo im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - civilne osobe: - zlostavljeni (zadobili mnogostruke teške tjelesne povrede): Stjepan Milošić, Joso Mladenović, Ivo Kocmanić, Pavao Štajduhar, Stjepan Benković, Branko Žilić, Vojislav Skendžić, Ivica Pereković i Željko Ponizić - preminuo uslijed zadobivenih povreda: Ivo Palajić - ratni zarobljenici: - zlostavljeni (zadobili mnogostruke teške tjelesne povrede): Josip Čačić, Željko Grbić, Đuro Kovačević i Boris Prišek - preminuli uslijed zadobivenih povreda: Stjepan Šmiel i Ivo Gregurić

Dodatak br. 1 Pregled praćenih postupaka na županijskim

	Slučaj	Kazneno djelo / sud / vijeće	Br. Optužnice / ŽDO	
5.	<p>ZLOČIN U ZATVORU U GLINI II</p> <p>Obnovljeni postupak protiv optuženih (1993. u odsutnosti pravomoćno osuđenih na po 20 godina zatvora) je nakon odustanja tužitelja od optužbe obustavljen</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Sisku</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sutkinja Melita Avediđ, predsjednica Vijeća; sudac Željko Mlinarić, član Vijeća; sudac mr Ante Belgravec, član Vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog javnog tužilaštva Sisak br. KT-167/92 od 25. studenog 1992.</p> <p>Optužnicu zastupao: Ivan Petrač, zamjenik ŽDO u Sisku</p>	←
6.	<p>ZLOČIN U SELU POLJANAK</p> <p>Nakon prekvalifikacije kaznenog djela iz optužnice (obnovljeni) postupak je obustavljen</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva; nakon prekvalifikacije oružana pobuna</p> <p>Županijski sud u Gospiću</p> <p>Vijeće za ratne zločine: sudac Dušan Šporčić, predsjednik vijeća; sutkinja Dubravka Rudelić, članica vijeća; sutkinja Milka Vraneš, članica vijeća</p>	<p>Optužnica Okružnog javnog odvjetništva iz Gospića br. KT-28/92, izmijenjena podneskom od 9. studenoga 2009. godine</p> <p>Optužnicu zastupao: Pavao Rukavina, v.d. ŽDO u Gospiću</p>	←

sudovima u RH u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
	<p>Ranko Pralica i Stanko Palančan</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Sudilo im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - civilne osobe: - preminuo uslijed zlostavljanja: <i>Ivan Palajić</i> - zlostavljeni (zadobili teške tjelesne ozljede): Ivan Pereković, Pavao Štajduhar i Branko Žilić - nestali: Milan Litrić i Ante Žužić - ratni zarobljenici: - preminuli uslijed zlostavljanja: Borislav Litrić, Stjepan Šmisl i Ivan Gregurić - zlostavljan (zadobio teške tjelesne povrede): Joso Kaurić
	<p>Boško Žujić, Boško Grbić, Vinko Grbić, Mićo Grbić, Vladimir Grbić, Slavko Grbić i Dane Rodić</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Sudilo im se u odsutnosti</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ubijeni: Josip Matovina, Nikola Matovina, Dana Vuković, Nikola Vuković, Milka Vuković, Lucija Vuković, Nikola Vuković, Vjekoslav Vuković, Ivan Vuković i Nikola Vuković

Dodatak br. 2 Pregled javnih sjednica i javnih rasprava Vrhovnog

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice /ŽDO	
1	<p>ZLOČIN U CERNI</p> <p>Dana 14. veljače 2008. na Županijskom sudu u Vukovaru objavljena je presuda kojom su okrivljenici proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora: Madi na 20, Jurić na 12, Poštić na 8, Lazić na 7 i Starčević na 10 godina. VSRH je potvrdio presudu u odnosu na Jurića i Lazića, dok je ostalim okrivljenicima kazna smanjena pa je Madi osuđen na 15, Poštić na 7, a Starčević na 8 godina zatvora.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 25. ožujka 2009. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Vukovaru br. K-DO-52/06 od 29. prosinca 2006., izmijenjena podneskom od 08. veljače 2008.</p> <p>Optužnicu zastupao: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru</p>	←
2	<p>ZLOČIN U SELU SMOLJANAC</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Gospiću od 23. siječnja 2008. kojom je nakon provedenog trećeg (drugog ponovljenog) postupka optuženik oslobođen optužbe. <i>Ranije je VSRH ukinuo osuđujuću, a potom i oslobađajuću presudu Županijskog suda u Gospiću.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 18. veljače 2009. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Gospiću br. K-DO-2/02 od 24. travnja 2006., izmijenjena na glavnoj raspravi 23. siječnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupao: Željko Brkljačić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Gospiću</p>	←
3	<p>ZLOČIN U PETRINJI II</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Sisku kojom su 19. lipnja 2008. nakon ponovljenog postupka optuženici proglašeni krivima i osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 5 godina. <i>Predhodno je VSRH ukinuo presudu kojom su optuženici osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 7 godina.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 28. siječnja 2009. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku br. K-DO-7/05. od 2. ožujka 2007., izmijenjena na raspravi 21. kolovoza 2007.</p> <p>Optužnicu zastupao: Marijan Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
4	<p>ZLOČIN NA BRDU POGLEDIĆ KOD GLINE</p> <p>Vijeće Vrhovnog suda RH je ukinulo presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Sisku kojom je nakon provedenog ponovljenog postupka optuženik 17. prosinca 2008. proglašen krivim te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 12 godina. Predmet je vraćen na ponovno (treće) raspravljanje, izmijenjenom vijeću.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnoga stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 09. lipnja 2009. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku br. K-DO-3/06 od 4. rujna 2006., izmijenjena na glavnoj raspravi 09. svibnja 2007.</p> <p>Optužnicu zastupao: Marijan Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	←
5	<p>ZLOČIN U DALJU II</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Osijeku od 29. studenog 2007. kojom je opt. Denčić osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 godine i 6 mjeseci, a opt. Kecman oslobođen optužbe</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 04. veljače 2009. godine.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Osijeku br. KT-103/94 od 03. svibnja 2006.</p> <p>Optužnicu zastupao: Miroslav Bušbaher, zamjenik ŽDO u Osijeku</p>	←

suda Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Tomislav Madi, Mario Jurić, Zoran Poštić, Davor Lazić i Mijo Starčević</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Nalaze se u pritvoru</p>	<p>Žrtve – ubijeni: Radomir, Anica, maloljetna Milena i maloljetni Marko Olujić</p>
→	<p>Nikola Cvjetičanin</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Branio se sa slobode</p>	<p>Žrtve – ubijeni: Josip Matovina i Ana Bujadinović</p>
→	<p>Janko Banović i Zoran Obradović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Optuženi Janko Banović nalazi se u bijegu, sudilo mu se u odsutnosti; optuženi Zoran Obradović nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Ivan Stanić i Slavko Matković</p>
→	<p>Rade Miljević</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p>	<p>Žrtve-ubijeni: Janko Kaurić, Milan Litrić, Borislav Litrić, Ante Žužić</p>
→	<p>Vlastimir Denčić i Zoran Kecman</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Branili su se sa slobode</p>	<p>Žrtve – protjerani: 104 osobe nesrpske nacionalnosti</p>

Dodatak br. 2 Pregled javnih sjednica i javnih rasprava Vrhovnog

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice /ŽDO	
6	<p>ZLOČIN NA KORANSKOM MOSTU</p> <p>VSRH je dva puta ukidao oslobađajuće presude Županijskog suda u Karlovcu.</p> <p>Nakon treće oslobađajuće presude VSRH je na sjednici održanoj 04. veljače 2009. odlučio provesti raspravu, nakon koje je 04. svibnja 2009. optuženika proglasio krivim i izrekao mu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina.</p> <p>Potom je, povodom žalbi na presudu, 24. studenog održana javna sjednica vijeća VSRH, kao suda trećeg stupnja. Djelomično je uvažena žalba optuženika, preinačena je presuda VSRH od 04. svibnja 2009. u dijelu odluke o kazni te je okr. Hrastov (pravomoćno) osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 7 godina.</p>	<p>Protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja</p> <p>Rasprava na VSRH održana je 20. travnja i 4. svibnja 2009. godine</p> <p>Raspravno vijeće: sutkinja Senka Klarić Baranović, predsjednica Vijeća; sudac Marijan Svedrović, sudac izvjestitelj; suci porotnici Božena Kamenški, Bariša Grbeša i Josipa Galić</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Karlovca br. KT-48/91 od 25. svibnja 1991., posljednji puta mijenjana 26. ožujka 2007.</p> <p>Optužnicu zastupao: Antun Kvakana, zamjenik Glavnog državnog odvjetnika RH</p>	←
7	<p>PREDMET OPT. ANTUN GUDELJ¹</p> <p>Vrhovni sud RH je potvrdio presudu Županijskog suda u Osijeku objavljenu 07. srpnja 2008., kojom su optuženiku za tri točke optužnice (ubojstva Josipa Reihl-Kira, Gorana Zobundžije i Milana Kneževića) utvrđene kazne zatvora u trajanju od po 20 godina, za jednu točku optužnice (ubojstvo u pokušaju Mirka Tubića) u trajanju od 10 godina, te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 20 godina.</p> <p>Sjednica vijeća VSRH u trećem stupnju, povodom žalbi na drugostupanjsku presudu VSRH, održana je 09. prosinca 2009.</p> <p><i>Odluka nam još nije poznata.</i></p>	<p>Ubojstvo i ubojstvo u pokušaju</p> <p>Javna sjednica vijeća VSRH u drugom stupnju održana je 09. travnja 2009. godine, a u trećem 09. prosinca 2009.</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Osijeka broj KT-148/91 od 25. ožujka 1992., izmijenjena podneskom od 12. travnja 1994., na glavnoj raspravi 24. lipnja 1994. i na glavnoj raspravi 19. lipnja 2008.</p> <p>Optužbu zastupa: Dražen Križevac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku</p>	←
8	<p>ZLOČIN TZV. PERUČKE GRUPE</p> <p>VSRH je ukinuo presudu Županijskog suda u Splitu od 09. lipnja 2008., kojom je u obnovljenom postupku protiv opt. Mitra Arambašića ostavljena na snazi ranija presuda kojom je optuženik 1997. u odsutnosti osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.</p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 28. travnja 2009. godine</p>	<p>Optužnica KT-121/95, izvadak iste pod brojem K-DO-50/06</p> <p>Optužnicu zastupa: Michele Squiccimaro, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Splitu</p>	←

¹ *Iako se ne radi o kaznenom djelu ratnog zločina, ovaj postupak smo pratili zbog interesa javnosti i zbog posljedica koje je počinjenje ovog kaznenog djela imalo na početku ratnih sukoba u Republici Hrvatskoj.*

suda Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
	<p>Mihajlo Hrastov</p> <p>Pripadnik hrvatskih postrojbi</p> <p>U pritvoru od svibnja 2009.</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Jovan Stipić, Božo Kozlina, Nebojša Popović, Milić Savić, Milenko Lukač, Nikola Babić, Slobodan Milovanović, Svetozar Gojković, Miloš Srdić, Zoran Komadina, Mile Babić, Vaso Bižić, Mile Počuča</p> <p>Žrtve – ranjeni: Duško Mrkić, Svetozar Šarac, Nebojša Jasnić i Branko Mađarac</p>
	<p>Antun Gudelj</p> <p>Pripadnik pričuvnog sastava MUP-a RH</p> <p>Nalazi se u pritvoru</p>	<p>Žrtve – ubijeni: Josip Reihl-Kir, Goran Zobundžija i Milan Knežević</p> <p>Žrtva – ranjen: Mirko Tubić</p>
	<p>Mitar Arambašić</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženik je iz SAD izručen Hrvatskoj u siječnju 2006. (uhićen je u Južnoj Dakoti 2002. na temelju međunarodne tjeralice).</p> <p>Nalazi se na slobodi.</p>	<p>Žrtve:</p> <p>- ubijeni civili : Luca Cvitković, Jozo Budić, Ivan Vidosavljić, Pava Glavinić, Mara Vardić, Petar Kudrić, Iva Cvitković, Iva Mihaljević, Blaž Cvitković, Mara Cvitković, Iva Cvitković (žena Blaža), Ivan Knezović, Milica Jukić, Iva Jukić, Ana Jukić, Marijan Bešlić i Filip Bešlić</p> <p>- ubijeni ratni zarobljenici : Ivica Grubač, Bogoslav Lukić i Kažimir Abramović</p>

Dodatak br. 2 Pregled javnih sjednica i javnih rasprava Vrhovnog

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice /ŽDO	
9	<p>ZLOČIN U LOGORU STARA GRADIŠKA</p> <p>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Slavonskom Brodu kojom je nakon provedenog obnovljenog postupka okrivljenik oslobođen optužbe. <i>Prvotno je na Županijskom sudu u Požezi u odsutnosti bio osuđen na 12 godina zatvora.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je dana 17. veljače 2009. godine</p>		
10	<p>ZLOČIN U NOVSKOJ</p> <p>Dana 24. listopada 2008. na Županijskom sudu u Sisku opt. Miševiću je izrečena kazna zatvora u trajanju od 20 godina, a opt. Vrljanić je oslobođen optužbe <i>Odluka VSRH nije nam poznata.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je dana 13. listopada 2009. godine</p>	<p>Optužnica ŽDO u Sisku K-DO-15/06 od 12. svibnja 2008. godine</p> <p>Optužnicu zastupa: Marian Zgurić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Sisku</p>	
11	<p>ZLOČIN U VRHOVINAMA</p> <p>Optuženik je 03. travnja 2009. na Županijskom sudu u Karlovcu nepravomoćno proglašen krivim da je protuzakonito zatvorio civile, koji su dan potom, od strane nepoznatih osoba, odvedeni i lišeni života. Vijeće nije smatralo dokazanim da je opt. Pejnović sudjelovao u likvidaciji civila. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 6 godina. <i>Odluka VSRH nije nam poznata.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 04. studenog 2009.</p>	<p>Optužnica ŽDO u Gospiću broj K-DO-4/08 od 27. svibnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Zdravko Car, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Karlovcu</p>	
12	<p>ZLOČIN U MEDAČKOM DŽEPU</p> <p>Dana 30. svibnja 2008. na Županijskom sudu u Zagrebu objavljena je nepravomoćna presuda kojom je opt. Ademi oslobođen po sve tri točke optužbe, a opt. Norac osobođen je za jednu točku optužnice, a za dvije je proglašen krivim. Za obje točke su mu utvrđene kazne zatvora u trajanju od po pet godina te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od sedam godina <i>Odluka VSRH nije nam poznata.</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 16.-18. studenog 2009.</p>	<p>Optužnica ŽDO iz Zagreba br. K-DO-349/05 od 22. studenog 2006., izmijenjena 20. svibnja 2008.</p> <p>Optužnicu zastupa: Antun Kvakan, zamjenik Glavnog državnog odvjetnika RH, Jasmina Dolmagić, zamjenica Županijskog državnog odvjetnika iz Zagreba</p>	
13	<p>ZLOČIN U VIROVITICI²</p> <p><i>VSRH je potvrdio presudu Županijskog suda u Bjelovaru od 07. ožujka 2006. kojom su u ponovljenom postupku optuženici oslobođeni krivnje</i></p>	<p>Ratni zločin protiv civilnog stanovništva</p> <p>Javna sjednica VSRH održana je 18. veljače 2009. godine</p>	<p>Optužnica ŽDO u Bjelovaru broj K-DO-62/01 od 15. studenoga 2001.</p> <p>Optužnicu zastupao: Darko Žegarac, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Bjelovaru</p>	

² Javnu sjednicu VSRH nismo pratili.

suda Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Jovan Petković</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p>	<p>Žrtva: seksualno zlostavljana jedna ženska osoba</p>
→	<p>Branislav Miščević i Željko Vrljanović</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Nalazili su se pritvoru, koji je u odnosu na drugooptuženika ukinut prilikom objave prvostupanjske presude.</p>	<p>Žrtve - ubijeni članovi obitelji Grgić: Stjepan Grgić, Tomislava Grgić, Ivan Grgić i Anamarija Grgić</p>
→	<p>Nenad Pejnović</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Nalazi se u pritvoru od 10. veljače 2008.</p>	<p>Žrtve - protupravno zatvoreni te ubijeni: Martin Čorak, Mato Čorak, Kata Čorak, Stjepan Čorak, Vladimir Čorak i Slavko Čorak</p>
→	<p>Rahim Ademi i Mirko Norac</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p> <p>Opt. Ademi brani se sa slobode, a opt. Norac nalazi se na izdržavanju kazne zatvora</p>	<p>Žrtve - ubijeni civili: Bosiljka Bjegović, Ankica Vujnović, Ljubica Kričković-Živčić, Sara Kričković, Đuro Krajnović, Mile Sava Rajčević, Nikola Vujnović, Momčilo Vujnović, Ljiljana Jelača, Milan Matić, Nikola Jerković, Anđa Jović, Nedeljka Krajnović, Stana Krajnović, Milka Bjegović, Mile Pejnović, Dmitar Jović, Mara Jović, Đuro Vujnović, Stevo Vujnović, Boja Pjevač, Milan Rajčević, Branko Vujnović, Pera Krajnović, Boja Vujnović, Marko Potkonjak, Janko Potkonjak, Nikola Vujnović</p> <p>Žrtve - ubijeni ratni zarobljenici: Stanko Despić, Nikola Stojisavljević, Milan Jović, Dane Krivokuća, Dragan Pavlica</p> <p>Žrtve - preživjeli civili: Anka Rajčević, Ivanka Rajčević</p> <p>Žrtve - zlostavljani ratni zarobljenici: Vladimir Divjak, ugroženi svjedok br. 4, Nikola Bulj</p>
→	<p>Željko Iharoš i Luka Perak</p> <p>Pripadnici hrvatskih postrojbi</p>	<p>Žrtve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>umro od posljedica zlostavljanja: Bogdan Mudrinić</i> - <i>zlostavljan pa ubijen: Ranko Mitrić</i> - <i>zlostavljani: Rade Svorcan i Đuro Svorcan</i>

Dodatak br. 2 Pregled javnih sjednica i javnih rasprava Vrhovnog

	Slučaj	Kazneno djelo / sud	Br. optužnice /ŽDO	
14	<i>VSRH je ukinuo presudu Županijskog suda u Vukovaru kojom je opt. Rade Ivković proglašen krivim i kojom mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci, a opt. Dušan Ivković oslobođen optužbe</i> ³	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva Javna sjednica VSRH održana je 28. siječnja 2009. godine		←
15	ZLOČIN NA DRVENOJ PIJACI U VUKOVARU U ponovljenom postupku na Županijskom sudu u Vukovaru 22. siječnja 2009. optuženik je proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 mjeseci. Vrhovni sud je potvrdio presudu Županijskog suda u Vukovaru.	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva Javna sjednica VSRH održana je 12. studenog 2009. godine	Optužnica ŽDO-a iz Vukovara br. K-DO-28/06 od 02. ožujka 2007., izmijenjena 06. travnja 2007., na glavnoj raspravi 08. svibnja 2007., podneskom od 11. veljače 2008. i na glavnoj raspravi 20. siječnja 2009. Optužnicu zastupao: Vlatko Miljković, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru	←
16	ZLOČIN U MIKLUŠEVCIMA VSRH je u cijelosti potvrdio presudu Županijskog suda u Vukovaru od 05. veljače 2009. Tom su presudom oslobođeni odgovornosti za kazneno djelo genocida optuženici Zlatan Nikolić i Darko Hudak. Ostali optuženici su proglašeni krivima zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva (a ne genocida kako ih se teretilo optuženicom) te su im izrečene kazne zatvora: Jugoslavu Mišljenoviću 6 godina, Milanu Stankoviću 6 godina, Dušanu Stankoviću 6 godina, Petru Lenderu 15 godina, Zdravku Simiću 4 godine, Joakimu Bučku 4 godine, Mirku Ždinjaku 6 godina, Draganu Čiriću 6 godina, Zdenku Magoču 4 godine i 6 mjeseci, Jovanu Cici 15 godina, Đuri Krošnjaru 6 godina te Janku Ljickaru 4 godine i 6 mjeseci.	Genocid (prema optužnici)/ Ratni zločin protiv civilnog stanovništva (prema presudi) Javna sjednica VSRH održana je 17. studenog 2009.	Optužnica KT-37/93 od 29. travnja 1996. godine, podignuta od ŽDO iz Osijeka, preuzeta i izmijenjena od ŽDO iz Vukovara br. K-DO-71/01 od 15. travnja 2005. godine, izmijenjena dopisom 26. ožujka 2007. godine, izmijenjena dopisom 13. travnja 2007. godine, izmijenjena na raspravi 18. lipnja 2008. godine, podneskom od 25. kolovoza 2008. godine te podneskom od 14. siječnja 2009. godine Optužnicu zastupao: Zdravko Babić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Vukovaru	←
17	ZLOČIN NA KORIDORU, U POTKONJU, VRPOLJU I KNINU Dana 07. svibnja 2009. objavljena je nepravomoćna presuda kojom su, nakon provedenog ponovljenog postupka, optuženici proglašeni krivima. Opt. Atlji izrečena je jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 14 godina, dok je opt. Jaramazu izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 godina. <i>Odluka VSRH nam nije poznata.</i>	Ratni zločin protiv civilnog stanovništva i ratni zločin protiv ratnih zarobljenika Javna sjednica VSRH održana je 25. studenog 2009.	Optužnica ŽDO u Šibeniku broj K-DO-14/06 od 19. rujna 2006. Optužnicu zastupa: Zvonko Ivić, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Šibeniku	←

³ Nismo pratili prvostupanjski postupak niti javnu sjednicu VSRH.

suda Republike Hrvatske u predmetima ratnih zločina tijekom 2009.

	Optuženici	Imena žrtava
→	<p>Rade Ivković i Dušan Ivković</p> <p><i>Radi Ivkoviću sudilo se u odsutnosti, a Dušan Ivković branio se sa slobode</i></p>	
→	<p>Slobodan Raič</p> <p>Pripadnik srpskih postrojbi</p> <p>Optuženik se branio sa slobode (u pritvoru se nalazio od 06. svibnja 2006. do 30. listopada 2008.)</p>	<p>Žrtva – protupravno zarobljen (vodi se kao nestala osoba): Slavko Batik</p>
→	<p>Prisutni optuženici: Joakim Bučko, Zdenko Magoč, Darko Hudak U bijegu: Jugoslav Mišljenović, Milan Stanković, Dušan Stanković, Petar Lendel, Zdravko Simić, Mirko Ždinjak, Dragan Ćirić, Zlatan Nikolić, Jovan Cico, Đuro Krošnjar i Janko Ljekar</p> <p>Postupak je zbog smrti pravomoćno obustavljen u odnosu na Momira Anđelića, Slododana Anđelića, Radoju Jeremića, Joakima Lendela, Kirila Buila, Janka Kiša, Milenka Kovačevića, Dušana Anđelića, Ljubicu Anđelić i Živana Ćirića.</p> <p>Zbog odustanka tužitelja 2008. obustavljen je postupak u odnosu na Slobodana i Dušanku Mišljenović, Dragicu Anđelić, Aleksandra Anđelića, Stanislava Simića i Srđana Anđelića, a 2009. i u odnosu na Milana Bojanića, Jaroslava Mudrog, Nikolu Vlajnića, Čedu Stankovića i Sašu Hudaka.</p> <p>Prisutna su 3 optuženika, 11 ih je u bijegu pripadnici/ce srpskih postrojbi prisutni se brane sa slobode</p>	<p>Žrtve - ubijeni: Julijan Holik, Veronika Holik, Mihajlo Holik, Slavko Hajduk</p> <p>Žrtve – zlostavljani: Đuro Biki, Eugen Hajduk, Vlatko Ždinjak, Mihajlo Hajduk, Emil Mudri, Željko Hirjovati</p> <p>Žrtve - protjerani iz sela: 98 osoba</p>
→	<p>Milan Atlija i Đorđe Jaramaz</p> <p>Pripadnici srpskih postrojbi</p> <p>Okr. Atlija se nalazi na izdržavanju kazne u Lepoglavi, dok se okr. Jaramaz nalazi u pritvoru</p>	<p>Žrtve (prema optužnici): - ubijen: NN muška osoba - zlostavljani: Nikola Požar, Zlatko Gambiraža, Mile Jelić, Ivan Požar, Ante Milić, Nikola Milić, Emilija Milić, mldb Toni Požar, Mile Jelić, Branko Batić, Ante Jelić, Branko Požar, Miroslav Jelić, Dragomir Grgić, Slavko Turudić, Ivan Knezović, Nebojša Škalic</p>

**CENTAR ZA MIR,
NENASILJE
I LJUDSKA PRAVA**

Trg Augusta Šenoa 1
HR-31 000 Osijek

tell/fax: ++ 385 31 206 886

e-mail:

centar-za-mir@centar-za-mir.hr

web:

www.centar-za-mir.hr

**DOCUMENTA – centar za
suočavanje s prošlošću**

Selska 112 c
HR-10 000 Zagreb

tel: ++ 385 1 457 2398

fax: ++ 385 1 549 9744

e-mail:

kontakt@documenta.hr

web:

www.documenta.hr

**GRAĐANSKI ODBOR
ZA LJUDSKA PRAVA**

Selska 112 c
HR-10 000 Zagreb

tell/fax: ++ 385 1 61 71 530

e-mail:

goljip@zamir.net

web:

www.goljip.hr